

ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Π.Μ.Σ.: ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ, ΔΙΚΑΙΟ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΚΑΙ
ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΕΣ ΝΟΜΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΕΤΟΣ: 2023-2024

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
της Αντωνίας Μαρίας Ψαρρού του Σταύρου
Α.Μ.: 7340182301022

**Η αντιμετώπιση των ομογενών στο
πεδίο του Δικαίου της Ελληνικής Ιθαγένειας και του Δικαίου Αλλοδαπών**

Επιβλέποντες:

- α) Αν. Καθηγήτρια Χρυσαφώ Σπ. Τσούκα
- β) Καθηγητής Χαράλαμπος Π. Παμπούκης
- γ) Καθηγήτρια Ελένη Ν. Μουσταΐρα

Αθήνα, 30-09-2024

Copyright © [Αντωνία Μαρία Ψαρρού, 30.09.2024]

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα.

Οι απόψεις και θέσεις που περιέχονται σε αυτήν την εργασία εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Περιεχόμενα	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ : ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ	6
1. Ιθαγένεια	6
2. Αρχή της Εθνικότητας	8
3. Ημεδαπός/Αλλοδαπός	10
4. Ομογενής	12
4.1 Ιστορική εξέλιξη της έννοιας «ομογενής»	12
4.2. Ο ορισμός της έννοιας «ομογενής».....	13
5. Αλλογενής	15
5.1. Ιστορική εξέλιξη της έννοιας	15
5.2. Ο ορισμός της έννοιας «αλλογενής».....	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ : ΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ	17
1. Πολιτογράφηση	17
1.1. Γενικά.....	17
1.2. Προϋποθέσεις πολιτογράφησης	19
1.2.1 Τυπικές προϋποθέσεις	19
1.2.2 Ουσιαστικές προϋποθέσεις	22
1.2.3 Διαδικασία πολιτογράφησης	23
i. Αίτηση πολιτογράφησης	23
ii. Επιτροπή πολιτογράφησης	26
iii. Προθεσμίες	28
iv. Ολοκλήρωση της διαδικασίας - Ορκωμοσία	28
2. Πολιτογράφηση ομογενών	29
2.1. Πολιτογράφηση ομογενούς διαμένοντος στο εξωτερικό	29
2.2. Πολιτογράφηση ομογενών από την πρώην ΕΣΣΔ	31
2.3. Πολιτογράφηση ομογενών κατόχων ΕΔΤΟ.....	32
3. Οι συνέπειες της πολιτογράφησης	33
4. Ειδικές περιπτώσεις κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας από τους ομογενείς	34
4.1. Κτήση της ιθαγένειας λόγω κατάταξης στις ένοπλες δυνάμεις και στην ΕΛΑΣ	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ : ΑΠΩΛΕΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ ΑΠΟ ΟΜΟΓΕΝΕΙΣ	35
1. Αφαίρεση	35
2. Ανάκτηση	35
2.1 Επαναπατριsmός πολιτικών προσφύγων	35

2.2 Ανάκτηση από Ομογενείς.....	35
3. Αποποίηση.....	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ : ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΟΜΟΓΕΝΩΝ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ.....	36
1. Διαβατήρια Ο.Τ.Α.	36
2. Άδειες Διαμονής Ομογενών	37
2.1. Άδειες διαμονής των Ελληνικής καταγωγής Αλβανών υπηκόων	37
2.2. Άδειες διαμονής των ομογενών από χώρες της πρώην ΕΣΣΔ.....	40
2.3. Άδειες διαμονής των ομογενών από την Τουρκία.....	40
2.4. Άδειες διαμονής ομογενών από λοιπές χώρες.....	41
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΟΜΟΓΕΝΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΟΓΕΝΩΝ.....	41
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	43

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία έχει σκοπό να παρουσιάσει τις διαφορετικές ρυθμίσεις που θεσπίστηκαν για την αντιμετώπιση των ομογενών στην ελληνική νομοθεσία περί Ιθαγένειας, και δικαίου κατάστασης αλλοδαπών. Αρχικά θα εξετάσουμε το περιεχόμενο βασικών εννοιών, πρώτα της ιθαγένειας, τη σχέση της με την εθνικότητα και έπειτα θα περάσουμε στην αποτύπωση των εννοιών «ομογενής» και «αλλογενής», όπως εμφανίζονται στην ελληνική έννομη τάξη.

Στη συνέχεια, θα επιχειρηθεί ο εντοπισμός των διατάξεων που αποτυπώνουν τη διαφορετική μεταχείριση των δύο κατηγοριών που αφορούν την απόκτηση της Ελληνικής Ιθαγένειας. Θα εντοπίσουμε τις διατάξεις για την απόδοση της Ελληνικής Ιθαγένειας, και πιο συγκεκριμένα την πολιτογράφηση, διαχωρίζοντας τις διαδικασίες που αφορούν τους αλλογενείς και τις αντίστοιχες για τους ομογενείς. Στο πλαίσιο αυτό της κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας, θα δούμε και μια ειδική περίπτωση κτήσης από ομογενείς, αυτή της κτήσης λόγω κατάταξης στις ένοπλες δυνάμεις και στην ΕΛΑΣ. Επιπλέον, όσον αφορά το κομμάτι της απώλειας της Ελληνικής Ιθαγένειας, θα παρουσιαστούν οι διατάξεις περί αφαίρεσης, απώλειας και ανάκτησης που σχετίζονται με τους ομογενείς.

Έπειτα, θα εξετάσουμε το νομικό καθεστώς των ομογενών στο Δίκαιο Καταστάσεως Αλλοδαπών, και για την ακρίβεια τις άδειες διαμονής που χορηγούνται στις διαφορετικές κατηγορίες ομογενών.

Τέλος, θα αναλύσουμε τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγουμε εξ αιτίας της διαφορετικής αυτής αντιμετώπισης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ : ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

1. Ιθαγένεια

Στα επαναστατικά συντάγματα αλλά και στο Ηγεμονικό Σύνταγμα, δε γίνεται χρήση του όρου «ιθαγένεια», αλλά περιγράφονται τα κριτήρια πρόσδοσης της Ελληνικής Ιθαγένειας με τη διατύπωση: «Έλληνες είναι...»¹. Ο όρος «ιθαγένεια», εισήχθη στο Ελληνικό δίκαιο με τον νόμο «Περί Ιθαγενείας» του 1835. Συνηθίζεται αντί του όρου ιθαγένεια, να γίνεται χρήση του όρου υπηκοότητα². Ο όρος «υπηκοότητα», σημαίνει αυτός που υπακούει και εξουσιάζεται³. Κατά την Κρίσπη-Νικολετοπούλου «*Ιθαγένεια ή υπηκοότητα είναι το να ανήκει τις εις τον λαόν ορισμένου κράτους. Ο έχων την ιθαγένεια ή την υπηκοότητα κράτους τινός, εκείνος δηλαδή ο οποίος είναι μέλος του λαού δεδομένου κράτους καλείται ιθαγενής ή υπήκοος ή πολίτης αυτού ή ημεδαπός ως προς το κράτος τούτου*»⁴. Παρατηρείται ότι σε διάφορα κείμενα οι όροι ιθαγένεια και υπηκοότητα πολλές φορές εναλλάσσονται. Καταλήγουμε λοιπόν στο συμπέρασμα ότι ο όρος ιθαγένεια έχει ταυτόσημο περιεχόμενο με την υπηκοότητα και αντιπαραβάλλονται προς τον όρο της εθνικότητας.

*«Ιθαγένεια ορίζεται ο δημοσίου δικαίου νομικός δεσμός ενός φυσικού προσώπου προς την πολιτεία, στην οποία ανήκει»*⁵. Δηλαδή πρόκειται για μια σχέση ατόμου και κράτους. Το κράτος θεωρείται αποκλειστικά κυρίαρχο να προσδώσει την ιθαγένεια προς τα άτομα που ανήκουν στο λαό της πολιτείας του, γεγονός που αποτελεί συνέπεια της ανεξαρτησίας των κρατών και της φύσεως της ιθαγένειας⁶. Τα ζητήματα ιθαγένειας, ρυθμίζονται κατά κανόνα από το εσωτερικό δίκαιο κάθε πολιτείας, καθώς θεωρούνται ότι ανάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα (*domaine réservé*) και κυριαρχία του κράτους, με την προϋπόθεση ότι η αρμοδιότητα αυτή ασκείται σύμφωνα με τις Διεθνείς Συμβάσεις, τα διεθνή έθιμα και τις γενικά παραδεδομένες αρχές περί ιθαγένειας⁷, κανόνας που βρίσκεται στο πρώτο άρθρο της Σύμβασης της Χάγης του 1930 ως Γενική Αρχή του Διεθνούς Δικαίου. Την αρχή αυτή τη συναντάμε στο εσωτερικό δίκαιο στο άρθρο 29 του ΑΚ, σύμφωνα με το οποίο «*η απόκτηση και η απώλεια από ένα πρόσωπο της ιθαγένειας μιας πολιτείας ρυθμίζεται από το δίκαιο της πολιτείας αυτής*»⁸.

Η Ιθαγένεια, σχετίζεται στο Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο με ζητήματα παροχής διπλωματικής προστασίας, όπου τα άτομα που αφορά οι σχετικές Διεθνείς Συμβάσεις, απολαμβάνουν το

¹ Ε. Κρίσπη-Νικολετοπούλου, Η Ιθαγένεια: Γενική Θεωρία-Συγκριτικόν Δίκαιον, Αντ. Σάκκουλα, 1965, σελ. 18

² Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, Δίκαιο Ιθαγένειας, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2011, σελ. 9-12, Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, Ιθαγένεια-Υπηκοότητα: Δύο όροι με μονοσήμαντο περιεχόμενο; Η ελληνική ιθαγένεια. Η ευρωπαϊκή ιθαγένεια, Αρμενόπουλος, 1992, σελ. 35 επ.

³ Α. Γραμματικάκη-Αλεξίου/Ζ. Παπασιώπη-Πασιά/Ε. Βασιλακάκης, Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2017, σελ. 497.

⁴ Ε. Κρίσπη-Νικολετοπούλου, Η Ιθαγένεια: Γενική Θεωρία-Συγκριτικόν Δίκαιον, Αντ. Σάκκουλα, 1965

⁵ Χ. Τσούκα, Δίκαιο Ιθαγένειας, Νομική Βιβλιοθήκη, 2019, σελ. 2.

⁶ Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, Εξελίξεις στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Πολιτείας να ρυθμίζει η ίδια τα ζητήματα κτήσης και απώλειας της ιθαγένειας, ΕφημΔΔ 2014, σελ. 69-80.

⁷ LNTS, vol. 179, (1937-1938), p. 89 "Convention on Certain Questions relating to the Conflict of Nationality Laws", The Hague, 12-04-1930, No.4137, <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/LON/Volume%20179/v179.pdf> (29.09.2024)

⁸ Α.Γραμματικάκη-Αλεξίου/Ζ.Παπασιώπη-Πασιά/Ε. Βασιλακάκης, ό.π. υποσ. 3 , σελ. 497, Η. Κρίσπη, Κτήση της Ελληνικής Ιθαγένειας κατά τη Διεθνή Σύμβαση της Λωζάνης (1923)-Αρμοδιότητα του Υπουργού Εσωτερικών και Δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων σε θέματα ιθαγένειας (Γνωμοδότηση) σε μτφ. Α. Χατζηγιάννου, Κοινοδικίον, 1997, σελ. 248, Ε.Κρίσπη-Νικολετοπούλου, ό.π. υποσ. 1, σελ. 13, Χ. Ταγαράς, Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, Πανεπιστημιακές Παραδόσεις και κείμενα, Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα, 1995, σελ. 75

προνόμιο της ετεροδικίας και εξαιρούνται από την υποχρέωση απόκτησης άδειας διαμονής στο κράτος υποδοχής όπως οι υπόλοιποι αλλοδαποί⁹. Στο εσωτερικό δίκαιο, η ιθαγένεια έχει πρωταρχική σημασία για την πολιτεία αλλά και για τους πολίτες. Για την πολιτεία αποτελεί τη βάση με την οποία ορίζεται ο λαός της. Χρήσιμο θα ήταν στο σημείο αυτό να διακρίνουμε την έννοια του λαού από αυτήν του πληθυσμού, καθώς ως πληθυσμός ορίζεται το σύνολο των ατόμων που κατοικούν στο έδαφος ενός κράτους ανεξαρτήτως της ιθαγένειάς τους (δηλαδή και οι αλλοδαποί), ενώ ο λαός είναι «το σύνολο των προσώπων που έχουν την ιθαγένεια του κράτους»¹⁰. Από την άλλη, για τους πολίτες, η ιθαγένεια παίζει σπουδαίο ρόλο για τα αστικά αλλά και για τα πολιτικά τους δικαιώματα, με την πρόσβαση σε θέσεις του δημοσίου, την ελεύθερη είσοδο και διαμονή εντός της επικράτειας, αλλά και την καθιέρωση συγκεκριμένων υποχρεώσεων, αιτία που οδηγεί πολλούς θεωρητικούς στην άποψη ότι η ιθαγένεια ανήκει τόσο στο ιδιωτικό όσο και στο δημόσιο δίκαιο¹¹.

Στο πλαίσιο του Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου, η Ιθαγένεια διαδραματίζει σημαντικότερο ρόλο στις συγκρούσεις νόμων ως σύνδεσμος, για τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου σε υποθέσεις με στοιχεία αλλοδαπότητας και σε ζητήματα που αφορούν την προσωπική κατάσταση του ατόμου¹². Αυτό συναντάται σε συστήματα δικαίου, όπως το ελληνικό, ενώ αντίθετα σε θεοκρατικά συστήματα δικαίου, πέρα από τον σύνδεσμο της ιθαγένειας χρησιμοποιείται και ο σύνδεσμος της κοινής θρησκείας¹³. Σημαντικό ρόλο ως σύνδεσμος η ιθαγένεια διαδραματίζει και σε άλλους κλάδους του εν ευρεία ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, όπως είναι το διοικητικό διεθνές δίκαιο, το δικονομικό διεθνές δίκαιο, το ποινικό διεθνές δίκαιο αλλά κυρίως το δίκαιο κατάστασης αλλοδαπών¹⁴. Σε αυτό, με τον προσδιορισμό της ιθαγένειας θα εξαρτηθεί η νομική κατάσταση του αλλοδαπού, καθώς οι εθνικοί κανόνες του δικαίου κατάστασης αλλοδαπών τους διαχωρίζουν σε αυτούς που έχουν την ιθαγένεια κράτους-μέλους της Ένωσης («ευρωπαϊκή ιθαγένεια»)¹⁵, την ιθαγένεια τρίτης χώρας και σε εκείνους που προστατεύονται από Διεθνείς Συμβάσεις που έχει κυρώσει η χώρα μας¹⁶. Αλλά και σε αλλοδαπούς που ενώ έχουν αλλοδαπή ιθαγένεια χαρακτηρίζονται ομογενείς, πράγμα που οδηγεί σε διαφορετική ρύθμιση της νομικής τους κατάστασης.

Το Σύνταγμα προβλέπει στο άρθρο 4 παρ. 3 ότι «Έλληνες είναι όσοι έχουν τα προσόντα που ορίζει ο νόμος»¹⁷. Παρατηρεί κανείς ότι, μέχρι το 1844 τα επαναστατικά συντάγματα καθόριζαν τα ίδια ποιοι είναι Έλληνες πολίτες, ενώ έπειτα, ο καθορισμός των προϋποθέσεων για να θεωρηθεί κάποιος Έλληνας είναι ένα ζήτημα που το έχει αναλάβει ο κοινός νομοθέτης, πράγμα που υποδηλώνει ύπαρξη δυνατότητας εύρεσης και εκτίμησης των εκάστοτε

⁹ Α.Γραμματικάκη-Αλεξίου/Ζ.Παπασιώπη-Πασιά/Ε. Βασιλακάκης, ό.π. υποσ. 3, σελ. 493

¹⁰ Χ. Τσούκα, Δίκαιο Ιθαγένειας, ό.π. υποσ. 5, σελ. 3.

¹¹ Ε.Κρίστη-Νικολετοπούλου, Η Ιθαγένεια: Γενική Θεωρία-Συγκριτικόν Δίκαιον, Αντ. Σάκουλα, 1965, σελ. 10 επ., Γ. Παπαδημητρίου, Το Σύνταγμα και η εκούσια αποβολή της ιθαγένειας, ΤοΣ 1979, σελ. 439-440, Λ. Βεντούρα, Μετανάστευση και Έθνος, Μετασχηματισμοί στις συλλογικότητες και τις κοινωνικές θέσεις, ΕΜΝΕ-Μνήμων, 1994, σελ. 72, Α.Γραμματικάκη-Αλεξίου/Ζ.Παπασιώπη-Πασιά/Ε. Βασιλακάκης, ό.π. υποσ. 3, σελ. 492.

¹² Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 2, σελ. 3-4

¹³ Α.Γραμματικάκη-Αλεξίου/Ζ.Παπασιώπη-Πασιά/Ε. Βασιλακάκης, ό.π. υποσ. 3, σελ. 492.

¹⁴ Α.Γραμματικάκη-Αλεξίου/Ζ.Παπασιώπη-Πασιά/Ε. Βασιλακάκης, ό.π. υποσ. 3, σελ. 492

¹⁵ άρθρο 20 παρ. 1 ΣΛΕΕ

¹⁶ Α.Γραμματικάκη-Αλεξίου/Ζ.Παπασιώπη-Πασιά/Ε. Βασιλακάκης, ό.π. υποσ. 3, σελ. 492-493.

¹⁷ Σύνταγμα άρθρο 4 παρ. 3

καταλληλότερων λύσεων¹⁸. Η ανάθεση αυτή στον κοινό νομοθέτη συμβαδίζει με την αντίληψη ότι η απονομή της ιθαγένειας αποτελεί κατεξοχήν «κυριαρχικό» δικαίωμα του κράτους, του λαού¹⁹ και ο νομοθέτης ως όργανο έκφρασης της λαϊκής κυριαρχίας, προσδιορίζει τους όρους αυτού του ζητήματος²⁰. Γι' αυτό και δεν αναγνωρίζεται ατομικό δικαίωμα για την απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας²¹, απευθείας από το ελληνικό Σύνταγμα, αλλά αυτό αναγνωρίζει το «δικαίωμα διατήρησης της ελληνικής ιθαγένειας και όχι ένα καθεαυτό δικαίωμα κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας»²², κάτι που προκύπτει με την εισαγωγή ειδικής επιφύλαξης υπέρ του νόμου, αναφορικά με τις δύο περιπτώσεις μονομερούς αφαίρεσης της Ελληνικής Ιθαγένειας, οι οποίες προσδιορίζονται περιοριστικά²³. Η διατήρηση βέβαια προϋποθέτει την ύπαρξη της στο πρόσωπο του ενδιαφερόμενου. Σύμφωνα με τον Παραρά, η ιθαγένεια είναι ιδιόμορφο ατομικό δικαίωμα, καθώς δεν νοείται πλέον να υπάρχει άνθρωπος χωρίς ιθαγένειας, η οποία αποτελεί μέρος της προσωπικότητάς του.

2. Αρχή της Εθνικότητας

Όπως αναλύσαμε και ανωτέρω, η ιθαγένεια είναι ο δημοσίου δικαίου δεσμός ενός ατόμου προς την πολιτεία, στο λαό της οποίας ανήκει²⁴. Ενώ η ιθαγένεια αφορά τον νομικό δεσμό ενός ατόμου προς ορισμένο κράτος, η εθνικότητα αφορά το μη νομικό δεσμό ενός ατόμου προς ένα έθνος²⁵. Το έθνος είναι το σύνολο των ανθρώπων που συνδέονται μεταξύ τους, με κοινή καταγωγή, κοινές παραδόσεις, κοινή γλώσσα, ιστορία, θρησκεία, και κυρίως κοινή εθνική συνείδηση, η οποία αποτελεί το βουλευτικό στοιχείο, δηλαδή η επιθυμία να ανήκουν

---

¹⁸ Κ. Χρυσόγονος, Το 'δίκαιο του αίματος' και η πολιτική συμμετοχή αλλοδαπών στην τοπική αυτοδιοίκηση. Παρατηρήσεις στη ΣτΕ 350/2011" ΘΠΔΔ 2011, σελ 104, Δ. Χριστόπουλος, Ποιός είναι Έλληνας Πολίτης; Το καθεστώς ιθαγένειας από την ίδρυση του ελληνικού κράτους ως τις αρχές του 21ου αιώνα, Βιβλιόραμα, 2012, σελ. 56 επ., Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, Το «δικαίωμα» στην ιθαγένεια κατά το Σύνταγμα της Ελλάδας, Αρμενόπουλος 2009, σελ. 818

¹⁹ Θ. Τσολάκου, Η ελληνική ιθαγένεια μεταξύ εθνικής ενσωμάτωσης και πολιτικής ένταξης. (Σκέψεις με αφορμή την απόφαση ΣτΕ 350/2011, Δ' Τμ., για τις προϋποθέσεις κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας), www.constitutionalism.gr (29.09.2024), Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 6, σελ. 69

²⁰ Α. Τάκης, Το 'δικαίωμα' στην Ιθαγένεια και η εξουσία του δημοκρατικού νομοθέτη στην πολιτογράφηση, (Κυριαρχία, δικαιώματα και ιδιότητα του πολίτη)", www.constitutionalism.gr (29.09.2024)

²¹ Π. Παραράς, Σύνταγμα - Corpus I, ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, 2010, σελ. 539 επ., Π. Δαγτόγλου, Ατομικά Δικαιώματα, ΑΝΤ. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, 2005, σελ. 1346, Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 18, σελ. 817 επ., Π. Δαγτόγλου, Συνταγματικό Δίκαιο: Ατομικά Δικαιώματα, 4η Έκδοση Ενημερωμένη (Φοιτητική Έκδοση), Εκδόσεις Σάκκουλα, 2012, σελ. 913, Χ. Δετσαρίδης, Αλλοδαπός-Πολίτης, ΤοΣ 2-3-4/2012, σελ. 610

²² Π. Παραράς, ό.π. υποσ. 21, σελ. 539 επ

²³ Χ. Παπαστυλιανός, Η κτήση ιθαγένειας, η πολιτογράφηση και η συμμετοχή αλλοδαπών στις εκλογές της τοπικής αυτοδιοίκησης α' βαθμού. Αποτίμηση των αλλαγών που επέφερε ο ν. 3838/2010 από τη σκοπιά του συνταγματικού δικαίου, ΤοΣ 2/2010, σελ. 331

²⁴ Π. Βάλληνας, Δίκαιον Ιθαγενείας, Αντ. Σάκκουλας, 1943, σελ.18, Ε. Κρίσπη-Νικολετοπούλου, ό.π. υποσ. 1, σελ. 18 επ., Α. Μπεντερμάχερ-Γερούσης, Ελληνικόν Δίκαιον Ιθαγενείας, Σάκκουλας, 1976, σελ. 5 επ., Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 2, σελ. 2 επ.

²⁵ Α. Μπέντερμαχερ-Γερούσης, ό.π. υποσ. 24, σελ.5, Έγγραφο ΥΠΕΣ Φ.82215/18303/9-7-2013 «Παροχή διευκρινίσεων σχετικά με τον εννοιολογικό προσδιορισμό των όρων «ιθαγένεια», «σηκότητα» και «εθνικότητα», σελ. 1, http://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/eggr_f_82215_090713.pdf (29-09-2024), Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 2, σελ. 6, Ε.Κρίσπη-Νικολετοπούλου, ό.π. υποσ. 1, σελ. 23, Γ. Κατρούγκαλος, Παρατηρήσεις στην ΣτΕ Ολ 460/2013, ΘΠΔΔ 1/2013, σελ. 31-33· Α.Γραμματικάκη-Αλεξίου/Ζ.Παπασιώπη-Πασιά/Ε. Βασιλακάκης, ό.π. υποσ. 3, σελ. 496-497.

σε αυτό το σύνολο που μοιράζονται κοινά στοιχεία²⁶. Επομένως, όσοι ανήκουν στο ίδιο έθνος καλούνται ομογενείς (ή ομοεθνείς).

Η αρχή των εθνοτήτων αποτελεί μία από τις πιο βασικές αρχές για τη διαμόρφωση της ιθαγένειας, (*chaque nation un État, chaque État une nation*), και σύμφωνα με αυτή, η ιθαγένεια θα πρέπει να ταυτίζεται με την εθνικότητα προς επίτευξη της εθνικής ομοιογένειας του κράτους²⁷. Στην πράξη όμως, δεν υφίσταται η ύπαρξη τέτοιου κράτους, που ο λαός του να αποτελείται από μία μόνο εθνικότητα, ειδικά στη σημερινή εποχή.

Η αρχή της εθνικότητας, ως θεμελιώδη αρχή της Ιθαγένειας, εμφανίζεται ως αρχή του αίματος (*jus sanguinis*), σύμφωνα με την οποία η ιθαγένεια αποκτάται με τη γέννηση από γονέα που έχει αυτή την ιθαγένεια, δηλαδή λόγω καταγωγής²⁸. Έτσι, η εθνική συνείδηση μεταδίδεται από τον γονέα στο τέκνο. Στο ελληνικό δίκαιο ιθαγένειας, η αρχή του αίματος, αποτελεί τη βάση των εννοιών του «ομογενούς» και του «αλλογενούς»²⁹. Υπό την έννοια αυτή, η ιθαγένεια συμπίπτει με την εθνικότητα, όμως στην πράξη αυτό δεν ισχύει σήμερα γιατί δεν υπάρχει κράτος που να μην αποτελείται και από πολίτες που να έχουν διαφορετική εθνικότητα. Παρόλο που η *jus sanguinis* εξακολουθεί να συνδέεται εννοιολογικά με την εθνική καταγωγή, σε όλες σχεδόν τις εθνικές έννομες τάξεις, προβλέπεται η απόκτηση της ιθαγένειας και από άτομα αλλοδαπά, εφόσον βέβαια πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις, μέσω της διαδικασίας της πολιτογράφησης³⁰. Το δίκαιο της ελληνικής ιθαγένειας έχει υποστεί πολλές μεταβολές κατά καιρούς, οι οποίες ακολουθούν την τάση της εποχής και την εξέλιξη της ελληνικής κοινωνίας³¹. Οι επεμβάσεις αυτές του νομοθέτη αποδεικνύουν ότι η ελληνική ιθαγένεια δεν εκφράζει στη κυριολεξία την αρχή του αίματος, αλλά ότι κάποιος προέρχεται από Έλληνα γονέα, ανεξαρτήτως του πως αυτός την απέκτησε, επομένως ελληνική ιθαγένεια δε σημαίνει και ελληνική εθνικότητα³².

Επιπροσθέτως, αν η ιθαγένεια συνέπιπτε με την εθνικότητα δεν θα μπορούσε να γίνεται λόγος για δυνατότητα μεταβολής της ιθαγένειας ενός προσώπου³³. Τόσο ο Κώδικας Ελληνικής Ιθαγένειας όσο και τα άρθρα του Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου του Αστικού Κώδικα, περιέχουν διατάξεις για την κτήση της ελληνικής ιθαγένειας από αλλοδαπό, αλλά και διατάξεις για την αποποίηση της αν το θελήσει κάποιος Έλληνας πολίτης³⁴.

Αν και βλέπουμε ότι δεν υπάρχει πλέον κάποια σύγχυση μεταξύ των εννοιών ιθαγένεια και εθνικότητα, η πρόσφατη διαμάχη που προέκυψε με τη συνθήκη των Πρεσπών για το θέμα

²⁶ Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 2, σελ. 6, Ε. Κρίσπη-Νικολετοπούλου, ό.π. υποσ. 1, σελ. 24-5, Γ. Μαριδάκης, *Ιδιωτικών Διεθνές Δίκαιον*, ΑΝΤ. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, 1967

²⁷ A.G. De La Pradelle/J.P. Niboyet, «Nationalité» σε *Répertoire de droit international*, 1931 Τ. 9 σελ. 250

²⁸ Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 2, σελ. 14-29 · Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. Αρμ. 2009, σελ. 823, R. Brubaker, *Citizenship and Nationhood in France and Germany*, Harvard University Press, Cambridge MA, 1998, σελ. 122 επ.

²⁹ Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 2, σελ. 16.

³⁰ Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, Το περιεχόμενο των εννοιών: «Εθνικότητα» και «Ιθαγένεια» στη Συμφωνία των Πρεσπών, *Pro Justitia*, τ.2, 2019, σελ. 18.

³¹ Ε. Βόγλη, Το Μεγάλο Έθνος των Ελλήνων και η Μικρή Ελλάς. Ζητήματα ταυτότητας και ιθαγένειας στην Ελλάδα του 19ου αιώνα, *Ίστωρ* (15) 2007, 117 επ., της ίδιας, «Ελληνες το γένος». Η ιθαγένεια και η ταυτότητα στο εθνικό κράτος των ελλήνων (1821-1844), Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, 2007, Σ. Γραμμένος, Το δίκαιο της ελληνικής ιθαγένειας, εκδ. Γ. Καραναστάση, 2005, σελ. 34 επ, Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 2, σελ. 67 επ., Δ. Χριστόπουλος, Ποιος είναι έλληνας πολίτης; Το καθεστώς ιθαγένειας από την ίδρυση του ελληνικού κράτους ως τις αρχές του 21ου αιώνα, Βιβλιόραμα, 2012.

³² Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 31, σελ. 19.

³³ Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 2, σελ. 8.

³⁴ Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 31, σελ. 20.

της ιθαγένειας απέδειξε ότι ο κίνδυνος ακόμα ελλοχεύει³⁵. Σε ορισμένες γλώσσες, οι όροι που χρησιμοποιούνται για την ιθαγένεια είναι δεκτικοί διαφορετικών ερμηνειών. Για παράδειγμα, η αγγλική λέξη nationality και η γαλλική λέξη nationalite, στα ελληνικά παραπέμπουν στη λέξη εθνικότητα³⁶. Στη Συμφωνία των Πρεσπών, ο όρος nationality χρησιμοποιήθηκε στην αγγλική εκδοχή του κειμένου του άρθρου 1 παρ. 3 της Συμφωνίας, δημιουργώντας έντονη πολιτική αντιπαράθεση, καθώς θεωρήθηκε ότι αναγνωρίζεται η μακεδονική εθνικότητα στο λαό του κράτους της Βόρειας Μακεδονίας³⁷. Υποστηρίχθηκε ότι θα ήταν ορθότερο να χρησιμοποιηθούν οι όροι υπηκοότητα και citizenship. Στην ελληνική νομοθεσία πάντως, οι όροι ιθαγένεια και υπηκοότητα, όπως και στις ξένες νομοθεσίες συνήθως, συμπίπτουν.

3. Ημεδαπός/Αλλοδαπός

Η διάκριση του «ημεδαπού» από τον «αλλοδαπό», βασίζεται στο κριτήριο της κατοχής ή όχι της Ελληνικής Ιθαγένειας. Συνεπώς, ημεδαπός ονομάζεται το άτομο που «*συνδέεται προς ένα κράτος με το νομικό δεσμό της ιθαγένειας*»³⁸. Στη δική μας έννομη τάξη, είναι δηλαδή αυτός που έχει την Ελληνική Ιθαγένεια είτε έχει και την Ελληνική Ιθαγένεια μαζί με άλλη, δηλαδή είναι πολυϊθαγενής, ανεξάρτητα από το πως και πότε την απέκτησε (π.χ. με τη γέννηση ή με πολιτογράφηση)³⁹. Από την άλλη, ως αλλοδαπός χαρακτηρίζεται το πρόσωπο που δεν διαθέτει την Ελληνική Ιθαγένεια αλλά αλλοδαπή ιθαγένεια ή πολλαπλή αλλοδαπή ιθαγένεια, καθώς αυτός που στερείται ιθαγένειας, δηλαδή ο ανιθαγενής⁴⁰. Ο χαρακτηρισμός, ενός ατόμου ως αλλοδαπού, υπάγει το πρόσωπο αυτό στο Δίκαιο Καταστάσεως Αλλοδαπών για να ρυθμιστεί η νομική του κατάσταση, το οποίο περιλαμβάνει τους κανόνες που ρυθμίζουν το νομικό καθεστώς των αλλοδαπών που εισέρχονται και διαμένουν στην χώρα⁴¹.

Σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, ανάλογα με την ιθαγένεια που κατέχει ο αλλοδαπός, υπάγεται σε διαφορετική κατηγορία, που ισχύουν διαφορετικές ρυθμίσεις. Οι κατηγορίες που διακρίνουμε είναι τέσσερις: α) ομογενείς αλλοδαποί β) πολίτες από χώρες της Ε.Ε.73 γ) ανιθαγενείς και δικαιούχοι διεθνούς προστασίας (π.χ. πρόσφυγες)⁴² και δ) πολίτες τρίτων χωρών.

Όσον αφορά την κατηγορία των αλλοδαπών ομογενών, αυτή διέπεται από μια σειρά ευνοϊκών ρυθμίσεων, ώστε ορισμένες φορές η κατηγορία αυτή να εξομοιώνεται με τους ημεδαπούς⁴³. Όπως αναφέρει και το ίδιο το Σύνταγμα, στο άρθρο 108 εδάφιο 1, «*Το Κράτος μεριμνά για τη ζωή του απόδημου ελληνισμού και τη διατήρηση των δεσμών του με τη μητέρα Πατρίδα*»⁴⁴. Αναφορικά με το καθεστώς διαμονής τους, εδώ θα διαπιστώσουμε ότι υπάρχουν τρεις ομάδες ομογενών: α) οι ομογενείς από τις χώρες της πρώην ΕΣΣΔ, ή αλλιώς

³⁵ Χ. Τσούκα, ό.π. υποσ. 5, σελ. 4-5.

³⁶ E. Corthay, Les concepts de citoyenneté et de nationalité à la lumière du droit international public: Aperçu de quelques droits et obligations des Etats, Annales de Philosophie & des Sciences Humaines, Holy Spirit University of Kaslik, Faculty of Philosophy and Humanities, Lebanon, Vol. 23, Tome 1, 2007, σελ. 115-130.

³⁷ Χ. Τσούκα, ό.π. υποσ. 5, 2019, σελ. 6.

³⁸ Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 2, σελ. 31.

³⁹ άρθρο 31 ΑΚ, Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, Δίκαιο αλλοδαπών, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2015, σελ. 10

⁴⁰ Χ. Δετσαρίδης, εισαγωγικές παρατηρήσεις σε «Ο Κώδικας Μετανάστευσης & ο Κώδικας Ιθαγένειας», Νομική Βιβλιοθήκη, 2015, σελ. 3, άρθρο 29 του ΚΕΙ, Κρίσπη-Νικολετοπούλου, ό.π. υποσ. 1, σελ. 21-22

⁴¹ Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 39, σελ. 2 και 10, Ζ. Παπασιώπη σε Α.Γραμματικάκη-Αλεξίου/Ζ. Παπασιώπη-Πασιά/Ε. Βασιλακάκης, Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2012, σελ. 511.

⁴² Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 39, σελ. 14-15

⁴³ Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 2, σελ. 32.

⁴⁴ Σύνταγμα άρθρο 108 εδ. 1

«παλιννοστούντες» β) τους ομογενείς από την Αλβανία και γ) τους ομογενείς από λοιπές χώρες⁴⁵.

Σχετικά με τους αλλοδαπούς που προέρχονται από κράτη μέλη της ευρωπαϊκής ένωσης, έχουν δηλαδή την «ευρωπαϊκή ιθαγένεια», παρατηρούμε ότι έχουν εκδοθεί πολλά προεδρικά διατάγματα αλλά και νόμοι, στα πλαίσια ευρωπαϊκών οδηγιών, που προβλέπουν ένα ευνοϊκότερο καθεστώς για τους πολίτες των κρατών μελών τη Ευρωπαϊκής ένωσης, σε σχέση με τους λοιπούς αλλοδαπούς⁴⁶. Η τακτική αυτή, βασίζεται στο άρθρο 18 της ΣΛΕΕ, σύμφωνα με το οποίο, «εντός του πεδίου εφαρμογής των Συνθηκών και με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεών τους, απαγορεύεται κάθε διάκριση λόγω ιθαγενείας»⁴⁷, δηλαδή μεταξύ των πολιτών (υπηκόων) των κρατών μελών.

Μία τελευταία διάκριση μεταξύ των αλλοδαπών, είναι αυτή που περιλαμβάνει τους ανιθαγενείς και τους πολιτικούς πρόσφυγες που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής ειδικών Διεθνών Συμβάσεων, που ρυθμίζουν την νομική τους κατάσταση με την χορήγηση συγκεκριμένων προνομίων⁴⁸. Αυτοί οι αλλοδαποί χαιρούν ευνοϊκότερης μεταχείρισης από τους λοιπούς αλλοδαπούς που δεν εμπίπτουν σε αυτή, αλλά ούτε και στις ανωτέρω κατηγορίες.

Ωστόσο, οι έννοιες του «ομογενούς» και του «αλλογενούς», προσδιορίζονται όχι με τι κριτήριο της ιθαγένειας⁴⁹. Επομένως, ο ομογενής μπορεί να έχει είτε Ελληνική είτε κάποια αλλοδαπή Ιθαγένεια, και αντιστοίχως ο αλλογενής μπορεί να κατέχει είτε την Ελληνική είτε κάποια αλλοδαπή ιθαγένεια ή και στις δύο ανωτέρω περιπτώσεις να πρόκειται για άτομα ανιθαγενή⁵⁰.

Όταν κατηγοριοποιούμε τους ημεδαπούς και τους αλλοδαπούς με κριτήριο την εθνικότητα, συναντάμε τέσσερις κατηγορίες στο ελληνικό δίκαιο, α) τους ημεδαπούς ομογενείς, δηλαδή αυτούς που διαθέτουν Ελληνική ιθαγένεια και εθνικότητα, β) τους ημεδαπούς αλλογενείς, που έχουν την Ελληνική Ιθαγένεια, αλλά όχι και την ελληνική εθνικότητα (δηλαδή πολιτογραφηθέντες και μειονότητες), γ) τους αλλογενείς αλλοδαπούς, που δεν διαθέτουν Ελληνική εθνικότητα και Ιθαγένεια και μαζί τους ασχολείται το Δίκαιο Κατάστασης Αλλοδαπών, και δ) τους ομογενείς αλλοδαπούς, στους οποίους εντάσσονται όσοι έχουν ελληνική εθνικότητα, χωρίς να διαθέτουν παράλληλα την Ελληνική Ιθαγένεια και πρόκειται για άτομα ελληνικής καταγωγής που βρίσκονται εκτός συνόρων, μειονοτικούς και μετανάστες⁵¹.

⁴⁵ Γ. Τσιούκας, Αλλοδαποί πληθυσμοί στην Ελλάδα: Κατηγορίες και αριθμητικά δεδομένα, Σύγχρονα Θέματα, 107, σελ. 50-51, Ζ. Παπασιώπη-Πασιά σε Α.Γραμματικάκη-Αλεξίου/Ζ.Παπασιώπη-Πασιά/Ε. Βασιλακάκης, ό.π. υποσ. 41, σελ. 512

⁴⁶ Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 2, σελ. 32

⁴⁷ ΣΛΕΕ άρθρο 18

⁴⁸ Ζ. Παπασιώπη σε Α.Γραμματικάκη-Αλεξίου/Ζ.Παπασιώπη-Πασιά/Ε. Βασιλακάκης ό.π. υποσ. 3, σελ. 511-512.

⁴⁹ Γνωμ ΝΣΚ 14/1990 (Τμήμα Διακοπών), σελ. 2, Χ. Δετσαρίδης, ό.π. υποσ. 40, σελ. 3, Χ. Δετσαρίδης, ό.π. υποσ. 21, σελ. 612, Δ. Χριστόπουλος, Οι μετανάστες στην ελληνική πολιτική κοινότητα» σε Μ. Παύλου-Δ. Χριστόπουλου (επιμ.) Η Ελλάδα της μετανάστευσης, κοινωνική συμμετοχή, δικαιώματα και ιδιότητα του πολίτη, Εκδόσεις Κριτική, Σειρά Μελετών 8, 2004, σελ. 361

⁵⁰ Α. Μπεντερμάχερ-Γερούσης, Η έννομος θέσις του αλλοδαπού εν Ελλάδι, Αρμενόπουλος 1973 (3), σελ. 158

⁵¹ Δ. Χριστόπουλος, ό.π. υποσ. 49, σελ. 361-362, Ζ. Papassiopi-Passia, The Greek Nationality Law in a Nutshell, RHDJ 51, 1998, σελ. 508

Στο ελληνικό νομικό σύστημα, ο όρος «ομογενής» χρησιμοποιείται συνήθως για να περιγράψει αλλοδαπούς πολίτες ελληνικής καταγωγής, οι οποίοι δεν έχουν αποκτήσει ακόμα την ελληνική ιθαγένεια. Αυτοί οι πολίτες είτε ζουν εκτός Ελλάδας είτε εγκαθίστανται στη χώρα αργότερα, αλλά παραμένουν συνδεδεμένοι με το ελληνικό έθνος μέσω της κοινής γλώσσας, θρησκείας, παραδόσεων και, κυρίως, της ελληνικής εθνικής συνείδησης, η οποία λειτουργεί ως «πνευματικός δεσμός» που εκτείνεται στο παρελθόν, το παρόν και το μέλλον⁵².

4. Ομογενής

4.1 Ιστορική εξέλιξη της έννοιας «ομογενής»

Κατά την περίοδο της Επανάστασης του 1821, οι κύριες προϋποθέσεις για να θεωρηθεί κάποιος «Έλληνας» ήταν, αφενός, η θρησκευτική του υπαγωγή στο Ανατολικό Ορθόδοξο Δόγμα και, αφετέρου, η «αυτοχθονία», που αναφερόταν στη μόνιμη εγκατάσταση και την καταγωγή του από περιοχές εντός των γεωγραφικών ορίων του υπό διαμόρφωση κράτους⁵³. Ο όρος «Έλλην το γένος», κατά την αρχή του νεοσύστατου Ελληνικού κράτους, αναφερόταν στον απόγονο του «Ρουμ Μιλλέτ»⁵⁴ και διακρινόταν, σε «αυτόχθονα» και «ετερόχθονα», αναλόγως το που γεννήθηκαν. Οι αυτόχθονες αποτέλεσαν τους πρώτους πολίτες του νέου κράτους, εξ αιτίας της αρχής του εδάφους, ενώ οι ετερόχθονες (αναφερόμενοι στα Επαναστατικά Συντάγματα και ως «έξωθεν ελθόντες»)⁵⁵ ήταν οι ομογενείς που γεννήθηκαν εκτός των συνόρων του ελληνικού κράτους και ήρθαν αργότερα να εγκατασταθούν στην Ελλάδα. Οι προϋποθέσεις για την απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας, καθορίζονταν ανάλογα με την περιοχή καταγωγής τους: για εκείνους που προέρχονταν από την Ευρώπη χρησιμοποιούνταν το κριτήριο της εθνικής καταγωγής, ενώ για όσους κατάγονταν από την Οθωμανική Αυτοκρατορία το κριτήριο ήταν η χριστιανική πίστη⁵⁶. Επομένως, το έθνος χωριζόταν, με βάση αυτή τη διάκριση, σε τρεις κατηγορίες: στους Έλληνες που ζούσαν εντός των συνόρων του κράτους, στους «αλύτρωτους» που ζούσαν στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, και στους ομογενείς της διασποράς⁵⁷.

Ο όρος «ομογενής» που χρησιμοποιούμε σήμερα, προέρχεται από τον παλιότερο όρο «ετερόχθων», ο οποίος χρησιμοποιήθηκε τα πρώτα χρόνια για να περιγράψει τους Έλληνες που προέρχονταν από περιοχές εκτός των ελληνικών συνόρων. Με τον όρο «ομογενής»⁵⁸

⁵² Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 39, σελ. 16, Ε. Βόγλη-Χ. Μυλωνάς, Έλληνες Εισί...Στρατηγικές Διαχείρισης Επαναπατρισμένων Ομογενών στη σύγχρονη Ελλάδα, 1990-2007 σε Μ. Παύλου-Α. Σκουλαρίκη (επιμ.) Μετανάστες και Μειονότητες, Λόγος και Πολιτικές, Βιβλιόραμα, 2010, σελ. 355, Δ. Ραζέλος, Η εγγραφή στα δημοτολόγια των παλιννοστούντων ομογενών ελλήνων, ΝοΒ, 1997, σελ. 702, Χ. Παμπούκης, Το άρθρο 19 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας. Ρέκβιεμ για μια αναχρονιστική διάταξη, Σύγχρονα Θέματα, τεύχος 63, 1997(19), σελ. 36, Ν. Σιταρόπουλος, «Αφαίρεση της ιθαγένειας με κριτήριο την εθνοτική καταγωγή: Η βαριά σκιά του άρθρου 19 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας του 1955 (Ν.Δ. 3370/1955), ΕΔΠΑ 2007, σελ. 690

⁵³ Δ. Χριστόπουλος, ό.π. υποσ. 18, σελ. 47

⁵⁴ Δ. Χριστόπουλος, ό.π. υποσ. 18, σελ. 46, Κ. Τσιτσελίκης, «Από το Μιλλέτ στους μετανάστες: Πολιτικές χρήσεις της θρησκείας στην Ελλάδα», Σύγχρονα Θέματα, τεύχος 107 (2009), σελ. 101

⁵⁵ Προσωρινό Πολίτευμα της Επιδαύρου, Τμήμα Β', παρ. δ', Νόμος της Επιδαύρου, Τμήμα Β', Κεφάλαιο Β' παρ.β' εδαφ. β

⁵⁶ Ε. Βόγλη, ό.π. υποσ. 31, σελ. 147.

⁵⁷ L. Venturas, «'Deterritorialising' the Nation: the Greek State and 'Ecumenical Hellenism'» σε D. Tziouvas (επιμ.) «Greek Diaspora and Migration since 1700: Society, Politics and Culture», Ashgate, Burlington 2009, σελ. 125

⁵⁸ Ε. Βόγλη, «Η ελληνική πολιτική απέναντι στους απόδημους Έλληνες κατά το πρώτο μισό του 20ού αιώνα» σε Μ. Rossetto, Μ. Tsianikas, G. Couvalis and Μ. Palaktoglou (επιμ..) "Greek Research in Australia:

αναφερόμασταν σε Έλληνες του εξωτερικού, «ο Έλλην το έθνος», οι οποίοι δεν είχαν ασκήσει ακόμα το δικαίωμα να αποκτήσουν την ελληνική ιθαγένεια⁵⁹. Η πρώτη καταγραφή του όρου «ομογενής» σε νομοθεσία για την ιθαγένεια βρίσκεται στο άρθρο 15 του Α.Ν. του 1856⁶⁰, αλλά και στο Ηγεμονικό Σύνταγμα του 1832 βρίσκουμε αναφορές σε «ομοεθνείς ετερόχθονες» και «έξωθεν ελθόντες ομογενείς»⁶¹.

4.2. Ο ορισμός της έννοιας «ομογενής»

Παρατηρώντας τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας που αφορούν τους ομογενείς, διαπιστώνουμε ότι απουσιάζει ο ορισμός του «ομογενή»⁶². Το κενό αυτό προσπαθεί να καλύψει η θεωρία του δικαίου της ιθαγένειας, η νομολογία και η διοικητική πρακτική. Για τις ανάγκες του δικαίου της ιθαγένειας, ως ομογενής ορίζεται το πρόσωπο που διαθέτει την ελληνική εθνικότητα αλλά δεν κατέχει την ελληνική ιθαγένεια⁶³.

Η εσωτερική έννομη τάξη έχει κάνει διάφορες προσπάθειες για να προσδιορίσει την έννοια του ομογενή, και παρατηρούμε ότι η απόδοση του σχετικού ορισμού διαφοροποιείται, άλλοτε συμπορευόμενη με το κριτήριο της «ελληνικής καταγωγής», άλλοτε με το κριτήριο της «ελληνικής συνείδησης» και άλλοτε ένας συνδυασμός των δύο κριτηρίων⁶⁴. Το περιεχόμενό τους, διαμορφώνεται ανάλογα με το σκοπό, δηλαδή άλλοτε αποσκοπεί στην ενσωμάτωση και άλλοτε στον αποκλεισμό ατόμων από την ιδιότητα του Έλληνα πολίτη.

Ο προσδιορισμός της ιδιότητας του ομογενούς, αφορά ένα πραγματικό ζήτημα, που κρίνεται κατά περίπτωση και προκύπτει από το συνδυασμό της ύπαρξης ελληνικής συνείδησης αφενός, και της ύπαρξη ελληνικής καταγωγής αφετέρου⁶⁵. Μια πρώτη άποψη, υποστηρίζει ότι η ιδιότητα του ομογενούς προσδιορίζεται από τη φυλετική καταγωγή του από Έλληνες. Αντίθετα η κρατούσα άποψη, υποστηρίζει ότι η ύπαρξη δεσμών αίματος με Έλληνες, δεν αποτελεί το κύριο και μοναδικό στοιχείο για τη διαπίστωση της ομογενειακής ιδιότητας, αλλά επικουρικό στοιχείο, με το βάρος να δίνεται, στην ύπαρξη ελληνικής εθνικής συνείδησης. Ο νομοθέτης αν ήθελε να δώσει το βάρος στην ελληνική καταγωγή, θα το βλέπαμε και στις σχετικές διατάξεις. Επομένως, σύμφωνα με τη θέση αυτή, ως ομογενής

Proceedings of the Eighth Biennial International Conference of Greek Studies, Flinders University, June 2009", Flinders University Department of Languages - Modern Greek: Adelaide, σελ. 663

⁵⁹ E. Vogli, «A Greece for Greeks by Descent? Nineteenth-Century Policy on Integrating the Greek Diaspora» σε D.Tzionas (επιμ.) Greek Diaspora and Migration since 1700: Society, Politics and Culture, Ashgate, Burlington 2009 σελ. 102-103

⁶⁰ Ε. Βόγλη-Χ. Μυλωνάς ό.π. υποσ. 52, σελ. 360

⁶¹ άρθρο 16 παρ.ζ και άρθρο 26 του «Ηγεμονικού Συντάγματος», Λ. Μπαλτσιώτης, «Ιθαγένεια και Πολιτογράφηση στην Ελλάδα της μετανάστευσης: (αντι)φάσεις μιας αδιέξοδης πολιτικής», σε (επιμ.) Μ. Παύλου-Δ. Χριστόπουλος, Η Ελλάδα της Μετανάστευσης-Κοινωνική συμμετοχή, δικαιώματα και ιδιότητα του πολίτη, Εκδόσεις Κριτική, 2004, σελ. 306

⁶² Θ. Παπαθεοδώρου, «Νομικό Καθεστώς Αλλοδαπών-Ελληνική και Ευρωπαϊκή Νομοθεσία», Νομική Βιβλιοθήκη, 2015, σελ. 147, Σ. Μεταλληνός, «Έλλην το γένος»-«Ομογενής», ΝοΒ 1973 (21), σελ. 452

⁶³ Χ. Τσούκα, ό.π. υποσ. 5, σελ. 23.

⁶⁴ Χ. Κουλούρη, Εθνική ταυτότητα και ιδιότητα του πολίτη στη σύγχρονη Ελλάδα, Σύγχρονα Θέματα, Τ. 106, 2009, σελ. 10

⁶⁵ Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, Ιθαγένεια: Από τη θεωρία στην Πράξη. Αποκωδικοποίηση συμπερασμάτων, Αρμ. 1999 (10) σελ. 1407, Λ. Μπαλτσιώτης, Η ιθαγένεια ως μέσον συμπερίληψης αποκλεισμού στα μεταοθωμανικά Βαλκάνια: Συγκρίνοντας τις περιπτώσεις της Βουλγαρίας, της Ελλάδας και της Τουρκίας, σε (επιμ.) Γ.Κουζέλη/Δ.Χριστόπουλου, Ιδιότητα του Πολίτη, Πολιτικός Λόγος, Ιστορία και Κανόνες σε Συγκριτικές Προοπτικές, Εκδόσεις Πατάκη, 2012, σελ. 181, Δ. Ραζέλος, ό.π. υποσ. 52, σελ. 703· Α. Μπεντερμάχερ-Γερούση, ό.π., Αρμ. 1973 (3), σελ. 158

μπορεί να θεωρηθεί και κάποιος που ενώ δεν έχει ελληνική καταγωγή, διαθέτει ελληνική εθνική συνείδηση⁶⁶.

Η ύπαρξη της εθνικής ταυτότητας είναι ένα πραγματικό ζήτημα και αξιολογείται κατά περίπτωση, βάσει των στοιχείων που προσκομίζει το άτομο στην αρμόδια αρχή. Κάποια από αυτά τα στοιχεία είναι η συμπεριφορά αυτών ως Ελλήνων, η συμμετοχή σε ελληνικούς συλλόγους του εξωτερικού, η ενίσχυση του ελληνικού στοιχείου της χώρας που διαμένουν, η συμμετοχή σε εκδηλώσεις εθνικού περιεχομένου, και γενικά οποιαδήποτε τέτοια δραστηριότητα που λαμβάνει χώρα στο εξωτερικό⁶⁷.

Με την Εγκύκλιο 412/19-12-1961 της Διεύθυνσης Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών, φαίνεται η επιλογή του να ταχθεί με τη δεύτερη, και κρατούσα, άποψη. Σύμφωνα με αυτή «... το Υπουργείον, εν τη ερμηνεία των όρων «ομογενείς» και «αλλογενείς», δεν ελάμβανεν ως μόνον κριτήριον την φυλετικής καταγωγήν του προσώπου. Αντιθέτως μάλιστα, εν αρμονία και προς τη γνώμην του Συμβουλίου Ιθαγένειας και προς τα εν τη επιστήμη κρατούντα, το Υπουργείον εδέχθη πάντοτε ότι κύριον κριτήριον προς διάκρισιν ομογενών και αλλογενών είναι η εθνική συνείδησις. Ούτω, εις παρουσιασθείσας περιπτώσεις προσώπων ελληνικής φυλετικής καταγωγής εκρίθησαν αλλογενή ως εστερημένα ελληνικής εθνικής συνειδήσεως, ενώ άλλα μη ελληνικής καταγωγής (Βαυαροί, Ισραηλίται) εθεωρήθησαν ομογενή ως εμφορούμενα υπό ελληνικής εθνικής συνειδήσεως. Ούτω, η διάκρισις μεταξύ «ομογενούς» και «αλλογενούς» δεν θεμελιούται κυρίως επί της φυλετικής καταγωγής του προσώπου (εθνικότητας, θρησκείας, γλώσσης). Η φυλετική καταγωγή ή η εθνική προέλευσις του προσώπου δεν προσδιορίζει αυτή και μόνη την έννοιαν του ομογενούς ή αλλογενούς, αλλά αποτελεί επίκουρον στοιχείον προς συνεκτίμησιν εν τη όλη συγκεκριμένη κρίσει περί του χαρακτηρισμού του προσώπου ως ομογενούς ή αλλογενούς, η οποία κρίσις κατά κύριον λόγον θεμελιούται επί της εθνικής αυτού συνειδήσεως»⁶⁸.

Στη συνέχεια με την Εγκύκλιο 104/1965, προσδιορίστηκε ο ορισμός του ομογενή: «Ομογενής είναι ο έχων Ελληνικήν εθνικότητα, ο ανήκων εις το Ελληνικόν Έθνος, ο συνδεόμενος δηλαδή με το Έθνος δια της κοινής γλώσσης, (ουχί απαραίτητως) θρησκείας, κοινών παραδόσεων, αλλά κυρίως δια της συνειδήσεως των κοινών ιστορικών πεπραγμένων, ήτοι δια της ελληνικής συνειδήσεως»⁶⁹. Επίσης, ανέφερε, ότι η διαπίστωση της ύπαρξης ελληνικής συνειδήσεως, αποτελούσε πραγματικό ζήτημα, που έπρεπε να προκύπτει με την εκτίμηση των στοιχείων, όπως είναι «η συμπεριφορά των ομογενών ως Ελλήνων, η συμμετοχή των εις τας Ελληνοχριστιανικάς Κοινότητας και συλλόγους, η ενίσχυσις (ηθική και υλική) του Ελληνικού στοιχείου, η συμμετοχή εις εκδηλώσεις εθνικής σημασίας, δραστηριότητος προς τόνωσιν του εθνικού φρονήματος, η παρακολούθησις θείων λειτουργιών κ.λ.π.»⁷⁰.

Παρόμοιος ορισμός της έννοιας του ομογενή, περιλαμβάνεται και στην Εγκύκλιο για την εφαρμογή του Ν.2910/01, σύμφωνα με την οποία «ομογενής αλλοδαπός είναι το πρόσωπο που δεν έχει την ελληνική ιθαγένεια, αλλά αντίθετα έχει την ελληνική εθνικότητα. Πρόκειται δηλαδή για αλλοδαπό που όμως συνδέεται με το ελληνικό έθνος με κοινή συνήθως ιστορία,

⁶⁶ Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 2, σελ. 37

⁶⁷ Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 2, σελ. 36

⁶⁸ Εγκύκλιος Υπουργείου Εσωτερικών 412/19-12-1961 (αριθμ. Πρωτ. 121559/412/19-12-1961) «Περί της έννοιας των εν τω Κώδικι Ελληνικής Ιθαγένειας όρων 'ομογενής' και 'αλλογενής'»

⁶⁹ Γνωμοδότηση ΝΣΚ (ΟΛ) 288/2011, σελ.4-5 <https://www.nsk.gr/web/nsk/anazitisi-gnomodoteseon>

⁷⁰ Εγκύκλιος 104/1965, Α.Π. 51401/04-06-1965, παρατίθεται σε Υπουργείο Εσωτερικών Διοίκησης και Αποκέντρωσης, «Κώδιξ Ελληνικής Ιθαγένειας», Ανατύπωση, Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα 1995, σελ. 85.

γλώσσα και θρησκεία, με κοινές παραδόσεις, με κοινά ήθη και έθιμα. Όλα αυτά είναι στοιχεία που προσδιορίζουν την κοινή εθνική συνείδηση, η οποία αποτελεί και το κριτήριο για να χαρακτηριστεί κάποιος ως ομογενής»⁷¹. Η Εγκύκλιος, η σχετική με τον Νέο Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας, επαναλάμβανε ως στοιχεία που αποδεικνύουν την ιδιότητα του ομογενούς, την ύπαρξη ελληνικής εθνικής συνείδησης καθώς επίσης, την εγγραφή των προγόνων του σε Προξενικά Μητρώα ή σε Δήμο/Κοινότητα του Ελληνικού κράτους, την επαφή με την Ελλάδα, τη γνώση της ελληνικής γλώσσας κ.α.⁷²

Από το 1980 έως σήμερα, σε γνωμοδοτήσεις του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους για τον προσδιορισμό της έννοιας του «ομογενούς»⁷³, παρατηρούμε πως χρησιμοποιείται συνδυαστικά τόσο το στοιχείο της ελληνικής καταγωγής όσο και της εθνικής συνείδησης⁷⁴. Ειδικότερα, σύμφωνα με το Ν.Σ.Κ., ως ομογενής θεωρείται «αυτός που ανήκει στο ελληνικό γένος ή έθνος, δηλαδή αυτός που έχει ελληνική εθνική συνείδηση, η οποία συνάγεται κυρίως από τα στοιχεία που τον συνδέουν με το ελληνικό έθνος και από τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς του, που αναφέρονται ιδίως στην καταγωγή του (από πατέρα ή μητέρα ή απώτερους προγόνους), τη γλώσσα, τη θρησκεία, τις εθνικές παραδόσεις και γενικά την κοινή συνείδηση των ιστορικών πεπρωμένων του έθνους»⁷⁵. Υπάρχουν όμως και γνωμοδοτήσεις, που για τον προσδιορισμό της έννοιας του ομογενούς, επικεντρώνονται αποκλειστικά στην ελληνική καταγωγή⁷⁶.

Στην ίδια διατύπωση του ορισμού του ομογενή ακολουθεί και η υπ' αριθμ. 2756/1983 απόφαση του ΣΤΕ, σύμφωνα με την οποία, ομογενής θεωρείται «...ο ανήκων εις το Ελληνικόν γένος ή έθνος, ήτοι ο κεκτημένος ελληνικήν εθνικήν συνείδησιν, συναγόμενην κυρίως εκ των συνδεόντων αυτόν προς το Ελληνικό έθνος στοιχείων της προσωπικότητός του, των αναφερομένων ιδία εις την καταγωγήν (εκ πατρός, μητρός ή απωτέρων προγόνων), γλώσσαν, θρησκείαν, εθνικάς παραδόσεις και εν γένει την κοινή συνείδησιν των ιστορικών πεπρωμένων του έθνους..»⁷⁷.

5. Αλλογενής

5.1. Ιστορική εξέλιξη της έννοιας

Στα πρώτα νομοθετικά κείμενα της επαναστατικής περιόδου, για τους αλλοδαπούς που δεν κατείχαν ελληνική εθνικότητα, συναντάμε την ορολογία «ξένος»⁷⁸. Τον όρο αυτό

⁷¹ Εγκύκλιος ΥΠΕΣ Φ.94345/14612/8/03-05-2001 «Εγκύκλιος για την εφαρμογή του Ν. 2910/2001(Α'91) «Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην Ελλάδα, κτήση της Ελληνικής Ιθαγένειας και άλλες διατάξεις», παρατίθεται σε Ζ. Παπασιωπή-Πασιά, Δίκαιο Ιθαγένειας, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2003, σελ. 300, Ε. Βόγλη-Χ. Μυλωνάς, ό.π. υποσ. 52, σελ. 360, Εγκύκλιος ΥΠΕΣ Φ.79174/16211/15-05-2001 «Τροποποιήσεις του Ν.2790/00, σχετικά με την κτήση της Ελληνικής Ιθαγένειας από ομογενείς της πρώην Σοβιετικής Ένωσης», σελ. 2

⁷² Εγκύκλιος 6 ΥΠΕΣ, Φ. 102744/2709/28-01-2005 «Νέος Κώδικας Ελληνικής Ιθαγένειας», σελ. 14

⁷³ Γνωμ. ΝΣΚ (Ολ.) 288/2011, Γνωμ. ΝΣΚ (Τμ.Δ') 407/1993, Γνωμ. ΝΣΚ (Τμ. Α') 706/1991, Γνωμ. ΝΣΚ (Τμ. Διακοπών) 14/1990, Γνωμ. ΝΣΚ 674/1985 & Γνωμ. ΝΣΚ (Τμ.Γ') 129/1972 σε <http://www.nsk.gov.gr/webnsk/>

⁷⁴ Γνωμ. ΝΣΚ (Τμ. Δ') 407/1993, ό.π. σ. 5

⁷⁵ Γνωμ. ΝΣΚ (Ολ) 288/2011, ό.π. σελ. 9-10 & Γνωμ. ΝΣΚ (Τμ. Διακοπών) 14/1990, ό.π. σελ. 2

⁷⁶ Γνωμ. ΝΣΚ (Τμ. Α') 706/1991, ό.π. σελ. 2, Γνωμ. ΝΣΚ 674/1985, σελ. 3 & Γνωμ. ΝΣΚ (Τμ.Γ') 129/1972 ό.π. σελ.2

⁷⁷ ΣτΕ (Τμ. Δ') 2756/1983, ΕΔΠΑ 2007, σελ. 29-131, Στ. Γραμμένος, Το δίκαιο της Ελληνικής Ιθαγένειας, Εκδόσεις Γ.Μ. Καραναστάση, 2005, σελ. 126

⁷⁸ Νομική Διάταξη Ανατολικής Χέρσου Ελλάδος, Τμήμα Α', Κεφάλαιο Α', άρ. ιη' έως κε', Προσωρινό Πολίτευμα της Επιδαύρου, Τμήμα Β', άρ. ε' , Πολιτικόν Σύνταγμα της Ελλάδος, Κεφ.Γ', άρ. 6 ε' & Κεφ. Δ', άρ. 30-33, Νομική Διάταξη Ανατολικής Χέρσου Ελλάδος, Τμήμα Α', Κεφάλαιο Α', άρ.ιβ'

αντικαθιστά ο όρος «αλλοεθνής», τον οποίο βλέπουμε στο Νόμο της Επιδαύρου του 1823 και στο Ηγεμονικό Σύνταγμα του 1832⁷⁹. Τον όρο «αλλογενής», τον συναντάμε για πρώτη φορά στον Αστικό Νόμο του 1856⁸⁰, στον οποίο πλέον έχουμε τον όρο «αλλοδαπός». Γενικότερα, παρόλο που στη συνέχεια είχαμε πολλά νομοθετήματα σχετικά με τη ρύθμιση της ιθαγένειας, ο όρος αλλογενής δεν συναντάται συχνά σε πολλά. Στα νομοθετήματα αυτά, στα οποία περιέχονταν διατάξεις για την αφαίρεση της Ελληνικής Ιθαγένειας από αλλογενείς Έλληνες πολίτες, περικλείεται η απαξία στην έννοια του αλλογενή την συγκεκριμένη περίοδο καθώς και το μέγεθος της απειλής που φέρεται να αντιπροσωπεύει στην προσπάθεια της εθνικής ομογενοποίησης του λαού του κράτους⁸¹.

Τα νομοθετήματα αυτά, που περιείχαν προβλέψεις για την αφαίρεση της ελληνικής ιθαγένειας από αλλογενείς Έλληνες πολίτες, αντικατοπτρίζουν την υποτιμητική στάση απέναντι στους αλλογενείς την συγκεκριμένη περίοδο. Παράλληλα, αναδεικνύουν τον φόβο που υποτίθεται ότι προκαλούσαν, καθώς θεωρούνταν απειλή για την προσπάθεια εθνικής ομοιογένειας και ενοποίησης του πληθυσμού του κράτους.

Το βασικό κριτήριο για να χαρακτηριστεί κάποιος αλλογενής, την περίοδο αυτή, αποτελούσε το γεγονός ότι δεν ανήκε στο Ανατολικό Ορθόδοξο δόγμα, δηλαδή οι μη Χριστιανοί Έλληνες πολίτες, και κυρίως οι μουσουλμάνοι και οι εβραίοι⁸². Επομένως, οι αλλόθρησκοι θεωρούνταν εξ ορισμού αλλογενείς⁸³. Ωστόσο, ακόμα και ο ορθόδοξος χριστιανός μπορούσε να χαρακτηριστεί αλλογενής, εάν τους έλλειπε το στοιχείο της εθνικής συνείδησης.

5.2. Ο ορισμός της έννοιας «αλλογενής»

Στο δίκαιο της Ελληνικής Ιθαγένειας κυριαρχούν δύο απόψεις σχετικά με τον χαρακτηρισμό κάποιου ως αλλογενή. Σύμφωνα με την πρώτη, το βασικό κριτήριο είναι η απουσία ελληνικής καταγωγής, άποψη την οποία ακολουθεί και η ελληνική νομοθεσία⁸⁴. Από την άλλη, η δεύτερη άποψη, υποστηρίζει ότι βασικό κριτήριο για να χαρακτηριστεί ένα άτομο αλλογενής, είναι η έλλειψη εθνικής συνείδησης, και ακολουθείται από την πρακτική του Υπουργείου Εσωτερικών⁸⁵. Αυτό, μπορεί να οδηγήσει να χαρακτηριστούν ως αλλοδαποί και άτομα που ενώ έχουν την ελληνική καταγωγή, τους λείπει η εθνική συνείδηση και αντίθετα άτομα που δεν έχουν ελληνική καταγωγή να χαρακτηριστούν ομογενείς επειδή έχουν ελληνική εθνική συνείδηση⁸⁶.

Σύμφωνα με το ΣτΕ, ως αλλογενής, νοείται «...ο έλκων την καταγωγήν, απωτέραν ή ου, εκ προσώπων ανηκόντων σε διαφορετική εθνότητα, [όστις] δια των συναφών ενεργειών του και της εν γένει συμπεριφοράς του εξέφρασε αισθήματα μαρτυρούντα έλλειψιν εθνικής

⁷⁹ Νόμος της Επιδαύρου, Τμήμα Β', Κεφάλαιο Β', άρ. ιβ', Ηγεμονικό Σύνταγμα, άρ. 13 ε', 16 δ'

⁸⁰ Α.Ν. 1856 άρθρο 15

⁸¹ Δ. Χριστόπουλος, ό.π. υποσ. 18, σελ. 79

⁸² Δ. Χριστόπουλος, ό.π. υποσ. 18, σελ. 79

⁸³ Τ. Κωστόπουλος, Αφαίρεσεις Ιθαγένειας-Η σκοτεινή πλευρά της Νεοελληνικής Ιστορίας (1926-2003), Σύγχρονα Θέματα 2003 (83), σελ. 61

⁸⁴ Ν. Σιταρόπουλος, ό.π. υποσ. 52, σελ. 692, Α. Μπεντερμάχερ-Γερούσης, ό.π. υποσ. 50, σελ. 158,

⁸⁵ Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 2, σελ. 38, υπ' αριθ.πρωτ 949/14-03-1947 εμπιστευτική Εγκύκλιος του Υπουργείου Εσωτερικών, υπ' αριθμ. πρωτ.25419/2-06-1952 έγγραφο του Υπουργείου Εσωτερικών, Εγκύκλιος 412/19-12-1961

⁸⁶ Α. Γραμματικάκη-Αλεξίου/Ζ. Παπασιώπη-Πασιά/Ε. Βασιλακάκης, ό.π. υποσ. 3, σελ. 497, Χ.

Παπαθανασίου, Η διάκρισις μεταξύ «ομογενών» και «αλλογενών» εις τον Νέον Κώδικα Ιθαγένειας, Νέον Δίκαιον, 1959 (15), σελ. 13,

συνειδήσεως, εις τρόπον ώστε να μη δύναται να θεωρηθεί αφομοιωθείς εις την ελληνικήν εθνότητα, την οποία απαρτίζουν τα συνδεδόμενα δια κοινών ιστορικών παραδόσεων, πόθων και ιδανικών πρόσωπα»⁸⁷.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ : ΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ

1. Πολιτογράφηση

1.1. Γενικά

Σύμφωνα με έναν παλαιότερο ορισμό: «Πολιτογράφησις είναι η κατόπιν αιτήσεως του ατόμου πρόσδοσις της ιθαγενείας πολιτείας τινός δι' ατομικής πράξεως της πολιτείας ταύτης»⁸⁸.

Βασική προϋπόθεση για την πολιτογράφηση είναι ο ενδιαφερόμενος αλλοδαπός να υποβάλλει αίτηση με την οποία εκφράζει τη βούλησή του να αποκτήσει την ελληνική ιθαγένεια⁸⁹. Το κράτος όμως δεν έχει την υποχρέωση να την αποδεχτεί, καθώς όπως έχουμε αναφέρει ήδη η απονομή της ιθαγενείας αποτελεί κυριαρχικό δικαίωμα της πολιτείας⁹⁰. Σύμφωνα και με τη νομολογία: «Κατά το διεθνές δίκαιο, ..., ο καθορισμός τόσο των ουσιαστικών όρων και προϋποθέσεων, όσο και της διαδικασίας κτήσεως της ιθαγενείας με πολιτογράφηση ανήκει στην αρμοδιότητα του εθνικού νομοθέτη (βλ. την από 6.4.1955 απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου στην υπόθεση *Nottebohm-Λιχτενστάϊν κατά Γουατεμάλας-Rec.p.4*). Οι σχετικές με την αναγνώριση και την αποδοχή ή την άρνηση δήλωσης αποποίησης ιθαγενείας εξουσίες των εθνικών αρχών μπορεί, βεβαίως, να υπόκεινται στους περιορισμούς που προβλέπονται, κατά περίπτωση και υπό ορισμένες προϋποθέσεις, από το διεθνές δίκαιο για λόγους προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (...). Δεν τάσσει, όμως, το γενικό διεθνές δίκαιο συγκεκριμένα κριτήρια, δεσμευτικά για τον εθνικό νομοθέτη κατά τη θέσπιση κανόνων πολιτογράφησης αλλοδαπών (...))»⁹¹. Πρόσφατα, το ΣτΕ Ολομ. με την υπ' αριθμόν 1831/2021 απόφασή του, επιβεβαίωσε ότι η πολιτογράφηση δεν αποτελεί αντικείμενο ατομικού δικαιώματος του ενδιαφερομένου, αλλά αποτελεί κυριαρχικό δικαίωμα της Ελληνικής Πολιτείας, η οποία το ασκεί με διακριτική ευχέρεια⁹². Ο καθορισμός των προϋποθέσεων και της διαδικασίας της πολιτογράφησης υπόκειται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του νομοθέτη⁹³. Αυτός είναι ο αρμόδιος να θέσει τις προϋποθέσεις, αναλόγως πάντα με τις εκάστοτε κρατούσες αντιλήψεις.

Έτσι, «Εφ' όσον η συνδρομή των προϋποθέσεων για την επέλευση εννόμων συνεπειών επί ζητημάτων αφορώντων την ελληνική ιθαγένεια κρίνεται κυριαρχικώς από τα διοικητικά όργανα και τα δικαστήρια της ελληνικής πολιτείας κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας αποκλείεται, επί των ζητημάτων τούτων, τόσον η αναγνώριση της ισχύος αλλοδαπής δικαστικής αποφάσεως που διαπιστώνει την ελληνική «εθνικότητα» του ενδιαφερομένου, όσον και του τυχόν παραγομένου από την απόφαση αυτή δεδικασμένου

⁸⁷ ΣτΕ (Τμήμα Δ') 57/1981, Αρμενόπουλος, 1982, σελ. 462-463

⁸⁸ Ε. Κρίσπη-Νικολετοπούλου, ό.π. υποσ. 1, σελ. 68

⁸⁹ Ζ. Παπασιώπη-Πασιά Ζ., Δίκαιο Ιθαγένειας, εκδ. Σάκκουλα, 2011, σελ. 18, Ε. Κρίσπη-Νικολετοπούλου, ό.π. υποσ. 1, σελ. 64 επ.

⁹⁰ Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π., σελ. 118, Π. Παπαδάκη, Η Συνταγματική και Διεθνής Προστασία της Ιθαγένειας, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2020, σελ.29 επ.

⁹¹ ΣτΕ 1242/2007, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

⁹² <https://www.dikastikoreportaz.gr/proypotheseis-gia-tin-ktisi-tis-ellinikis-ithageneias-apo-omogeneis-tis-proin-sobietikis-enosis/> (29.09.2024)

⁹³ ΣτΕ Ολ 1831/2021 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 18, 813 επ.

(τούτο δε ανεξαρτήτως του ζητήματος αν το Ελληνικό Δημόσιο καταλαμβάνεται από το δεδικασμένο της αποφάσεως αυτής, έχοντας, ενδεχομένως, διατελέσει διάδικος ενώπιον του αλλοδαπού δικαστηρίου)⁹⁴». Πάντως, είναι ορθότερο να γίνεται δεκτό το αίτημα του αλλοδαπού για πολιτογράφηση, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις που έχουν τεθεί από το νομοθέτη, θέση που ενισχύεται με το ν. 3838/2010, με τον οποίο απαιτείται η αιτιολόγηση των απορριπτικών αιτημάτων πολιτογράφησης.

Σύμφωνα με πρόσφατη νομολογία, «Ο κατά το Σύνταγμα καθορισμός των προσόντων του Έλληνα πολίτη ανατίθεται στο νόμο, δεν σημαίνει ότι ο κοινός νομοθέτης είναι ανεξέλεγκτος εξ επόψεως εσωτερικών συνταγματικών ορίων για τον καθορισμό αυτό, ούτε ότι παύει να υπόκειται σε τυχόν προκύπτοντες από άλλες συνταγματικές διατάξεις και αρχές περιορισμούς. Ιδιαίτερη σημασία για τους περιορισμούς αυτούς έχουν εκείνες οι διατάξεις του Συντάγματος που συνδέουν με την νομική έννοια του πολίτη πλείστες όσες συνέπειες... Τούτο σημαίνει περαιτέρω, ότι ο νομοθέτης έχει μεν την δυνατότητα να εκτιμά εκάστοτε τις συγκεκριμένες συνθήκες (...) και να καθορίζει τις προϋποθέσεις κτήσεως της ελληνικής ιθαγενείας κατά τρόπο χαλαρότερο ή αυστηρότερο, αλλά, εν πάση περιπτώσει, δεν μπορεί να παραγνωρίσει το γεγονός ότι το ελληνικό κράτος ιδρύθηκε και υπάρχει ως εθνικό κράτος με συγκεκριμένη ιστορία και ότι ο χαρακτήρας αυτός είναι εγγυημένος τουλάχιστον από τους ορισμούς του άρθρου 1 παρ.3 του ισχύοντος Συντάγματος, τέλος δε και ότι το κράτος αυτό είναι εντεταγμένο σε υπερεθνική κοινότητα εθνικών κρατών με παρόμοιες συνταγματικές παραδόσεις (Ευρωπαϊκή Ένωση), η οποία, μάλιστα, κατά το άρθρο 4 παρ. 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, σέβεται την εθνική τους ταυτότητα που είναι συμφυής με την θεμελιώδη πολιτική και συνταγματική τους δομή. Συνέπεια δε τούτων είναι ότι ελάχιστος όρος και όριο των σχετικών νομοθετικών ρυθμίσεων για την απονομή της ελληνικής ιθαγένειας είναι η ύπαρξη γνησίου δεσμού του αλλοδαπού προς το ελληνικό κράτος και την ελληνική κοινωνία, ... Εάν παρεγνωρίζετο η προϋπόθεση του ουσιαστικού δεσμού και ο νομοθέτης - εναλλασσόμενος κατά θεμελιώδη αρχή του δημοκρατικού πολιτεύματος - μπορούσε να τον αγνοήσει και να ελαχιστοποιήσει τα προσόντα κτήσεως της ιθαγενείας, τότε πρακτικώς θα μπορούσε και να προσδιορίσει αυθαιρέτως την σύνθεση του λαού, με την προσθήκη απροσδιόριστου αριθμού προσώπων ποικίλης προελεύσεως, με χαλαρή ή ανύπαρκτη ενσωμάτωση, με ό,τι τούτο θα συνεπήγετο για την συνταγματική τάξη και τη λειτουργία του πολιτεύματος, καθώς και την ομαλή, ειρηνική εξέλιξη της κοινωνικής ζωής, λαμβανομένου σοβαρά υπόψη και του γεγονότος ότι το status της ιθαγένειας είναι αμετάκλητο, αφού η σχετική συνταγματική ρύθμιση (άρθρο 4 παρ.3) απαγορεύει την αφαίρεση της ιθαγένειας πλην δύο περιοριστικά καθοριζόμενων περιπτώσεων ... Συνεπεία των ανωτέρω παραδοχών, πρέπει να γίνει δεκτό ότι ο νομοθέτης, κατά τον καθορισμό των προϋποθέσεων αποκτήσεως της ελληνικής ιθαγενείας από αλλοδαπούς, δύναται μεν, κατ' απόκλιση από την βασική αρχή του δικαίου της καταγωγής (ius sanguinis) ως αυτόματου τρόπου κτήσεως της ελληνικής ιθαγένειας, να προβλέψει τρόπους κτήσεως της ιθαγενείας βάσει της αρχής του δικαίου του εδάφους (ius soli) και περαιτέρω, να θεσπίζει για τις περιπτώσεις αυτές και τυπικά κριτήρια, όπως είναι η νόμιμη παραμονή στην χώρα και η διάρκεια αυτής, αλλά θα πρέπει να τα συνδυάζει και με ουσιαστικά κριτήρια, ούτως ώστε να τεκμηριώνεται ο γνήσιος δεσμός του αλλοδαπού προς την ελληνική κοινωνία, δηλαδή η ενσωμάτωσή του σε αυτήν υπό την ανωτέρω εκτεθείσα έννοια ⁹⁵».

⁹⁴ ΣτΕ 1068/2015, 316/2014 επταμ., 2546/2002 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

⁹⁵ ΣτΕ Ολ 460/2013, https://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/StE-2013_460.pdf

Επομένως, το Ελληνικό Κράτος είναι αυτό που αποφασίζει για τα κριτήρια που θα θέσει για να εντάξει πρόσωπα στο λαό του, όμως η εξουσία αυτή δεν είναι εκτός ορίων, αλλά πρέπει να συμβαδίζει με το διεθνές δίκαιο και το Σύνταγμα ⁹⁶.

Η πολιτογράφηση διαφέρει από την πολιτοποίηση ή αλλιώς αθρόα πολιτογράφηση, που είναι η συλλογική απονομή ιθαγένειας σε άτομα, μετά από ομαδικές μεταναστεύσεις, προσαρτήσεις νέων εδαφών και ανταλλαγή πληθυσμών και η κτήση της επέρχεται με τον νόμο, χωρίς να χρειάζεται αίτηση των πολιτοποιουμένων ⁹⁷.

Η πολιτογράφηση προβλέπεται στα άρθρα 5 έως 13 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας (που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 3284/2004, και όπως ισχύει μετά τροποποιήσεις, με την πιο πρόσφατη να έγινε με τον ν. 4915/2022). Επιπλέον, η διοίκηση έχει εκδώσει εγκυκλίους σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων αυτών.

Οι ατομικές διοικητικές πράξεις που απορρίπτουν το αίτημα πολιτογράφησης αλλοδαπού μπορούν να προσβληθούν με αίτηση ακύρωσης στο Διοικητικό Εφετείο και μπορεί να συνοδεύονται από αίτηση αναστολής. Ωστόσο, η απόφαση που απορρίπτει το αίτημα πολιτογράφησης, ως αρνητική διοικητική πράξη, δεν υπόκειται σε αναστολή, καθώς αυτό θα ισοδυναμούσε με την αποδοχή του αιτήματος από το δικαστήριο⁹⁸. Το δικαστήριο πάντως, κατ' εφαρμογή του άρθρου 52 παρ. 8 του ΠΔ 18/1989, μπορεί να διατάξει άλλα μέτρα για να αποτρέψει ανεπανόρθωτης βλάβη που θα μπορούσε να επέλθει από τη μη δυνατότητα αναστολής. Τέλος, οι αποφάσεις του Διοικητικού Εφετείου μπορούν να προσβληθούν με έφεση ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.

1.2. Προϋποθέσεις πολιτογράφησης

1.2.1. Τυπικές προϋποθέσεις

Σύμφωνα με το άρθρο 5 του ΚΕΙ, ο αλλοδαπός που επιθυμεί να γίνει Έλληνας πρέπει:

α) *«Να είναι ενήλικος κατά τον χρόνο υποβολής της δήλωσης πολιτογράφησης»* ⁹⁹. Το αν θεωρείται ενήλικας, εξαρτάται από το ελληνικό δίκαιο, συνεπώς θα πρέπει να έχει συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του και αν πάσχει από νοητική ή ψυχική στέρηση, θα πρέπει να ζητείται ο διορισμός δικαστικού συμπαραστάτη ¹⁰⁰ (άρθρο 1666 ΑΚ).

β) *«Να μην έχει καταδικασθεί αμετάκλητα για αδίκημα που τέλεσε εκ δόλου, κατά την τελευταία δεκαετία πριν από την υποβολή της αίτησης πολιτογράφησης, σε ποινή στερητική της ελευθερίας τουλάχιστον ενός έτους ή τουλάχιστον έξι μηνών και ανεξαρτήτως χρόνου έκδοσης της καταδικαστικής απόφασης, για εγκλήματα προσβολών του πολιτεύματος, προδοσίας της Χώρας, ανθρωποκτονίας από πρόθεση και επικίνδυνης σωματικής βλάβης,*

⁹⁶ Χ. Τσούκα, Δίκαιο Ιθαγένειας, Νομική Βιβλιοθήκη, 2022, σελ. 48

⁹⁷ Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 2, σελ. 118, Ε. Κρίσπη-Νικολετοπούλου, ό.π. υποσ. 1, σελ. 69

⁹⁸ Α. Αρχοντάκη/Π. Σιμισίβε, Οι αρνητικές διοικητικές πράξεις στο δίκαιο καταστάσεως αλλοδαπών, ΕΜΕΔ 2014, 20 επ.

⁹⁹ Άρθρο 5 παρ. 1 α' ΚΕΙ

¹⁰⁰ Άρθρο 1666 ΑΚ, Φ.82215/101146/2010 εγκύκλιος της Διευθύνσεως Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών

εγκλήματα σχετικά με την εμπορία και τη διακίνηση ναρκωτικών, τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, διεθνή οικονομικά εγκλήματα, εγκλήματα με χρήση μέσων υψηλής τεχνολογίας, εγκλήματα περί το νόμισμα, εγκλήματα σχετικά με την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία (ν. 3625/2007, ΦΕΚ 290 Α) εγκλήματα συγκρότησης ή ένταξης ως μέλους σε εγκληματική οργάνωση κατά την έννοια του άρθρου 187 του Ποινικού Κώδικα και εγκλήματα του άρθρου 187 Α του Ποινικού Κώδικα, αντίσταση κατά της αρχής, αρπαγής ανηλίκων, κατά της γενετήσιας ελευθερίας και οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, κλοπής, ληστείας, απάτης, υπεξαίρεσης, εκβίασης, τοκογλυφίας, του νόμου περί μεσαζόντων, πλαστογραφίας, ψευδούς βεβαίωσης, υφαρπαγής ψευδούς βεβαίωσης, συκοφαντικής δυσφήμισης, λαθρεμπορίας, εγκλήματα που αφορούν τα όπλα, αρχαιότητες, την προώθηση μεταναστών που στερούνται τίτλου παραμονής στο εσωτερικό της Χώρας ή τη διευκόλυνση μεταφοράς ή προώθησης τους ή της εξασφάλισης καταλύματος σε αυτούς για απόκρυψη.

Ποινική καταδίκη αλλοδαπού, κατά τα ανωτέρω, που επιβλήθηκε με αναστολή εκτέλεσης της ποινής, εξακολουθεί να συνιστά κώλυμα προς απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας με πολιτογράφηση, ακόμα και εάν παρέλθει ο χρόνος της αναστολής, χωρίς αυτή να αρθεί ή να ανακληθεί.»¹⁰¹

Είναι σημαντικό το αδίκημα, παρατηρούμε, να έχει τελεστεί με δόλο και δεν αρκεί η αμέλεια.

γ) *«Να μην τελεί υπό απέλαση ή άλλη εκκρεμότητα του καθεστώτος νόμιμης παραμονής του στη Χώρα»¹⁰²*. Το ίδιο ισχύει και για τους αλλοδαπούς που είναι καταχωρημένοι στον Εθνικό Κατάλογο Ανεπιθυμητών Αλλοδαπών. Στο ν. 3386/2005 και ειδικότερα στο άρθρο 82 παρ. 1, προβλέπεται η δυνατότητα κατάρτισης καταλόγου ανεπιθύμητων αλλοδαπών από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης. Εφόσον κάποιος αλλοδαπός, που βρίσκεται στην χώρα, έχει εγγραφεί στον κατάλογο αυτόν, είναι υποχρεωμένος να την εγκαταλείψει μέσα σε προθεσμία που ορίζει ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης και αν δεν συμμορφωθεί, τότε απελαύνεται, όπως αναφέρει και η παράγραφος 2 του ίδιου άρθρου¹⁰³.

δ) *«Να διαμένει στην Ελλάδα νόμιμα για επτά συνεχή έτη πριν από την υποβολή της αίτησης πολιτογράφησης»¹⁰⁴*. Ο ελάχιστος χρόνος διαμονής λειτουργεί ως τεκμήριο ότι ο αλλοδαπός έχει καταστήσει την Ελλάδα κέντρο των βιοτικών του σχέσεων¹⁰⁵. Οι πρόσκαιρες απομακρύνσεις από τη χώρα δεν υπολογίζονται, εφ' όσον η Ελλάδα εξακολουθεί να αποτελεί τη βάση της κοινωνικής, οικογενειακής επαγγελματικής κ.λ.π. του ζωής. Αν όμως φύγει από την χώρα για να εργαστεί αλλού και επιστρέψει εντός του χρονικών διαστήματος που ισχύει η άδεια διαμονής του, η προβλεπόμενη από το νόμο συνεχής διαμονή έχει διακοπεί¹⁰⁶. Σύμφωνα με την 117/2007 Γνωμοδότηση του ΝΣΚ, *«Το ανωτέρω χρονικό διάστημα αποτελεί, οιονεί, δοκιμαστική περίοδο, που κατείνει στη διάγνωση, μεταξύ άλλων, της δυνατότητας αφομοίωσης του αλλοδαπού στο ελληνικό περιβάλλον»*. Περαιτέρω δε *«είναι επιτρεπτή η απουσία του αλλοδαπού στο εξωτερικό υπό την προϋπόθεση, ότι τα αντίστοιχα*

¹⁰¹ Άρθρο 5 παρ. 1 β' ΚΕΙ

¹⁰² Άρθρο 5 παρ. 1 γ' ΚΕΙ

¹⁰³ Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 2, σελ. 82 επ., Πουλαράκης Ε./Ψωμιάδη Ε., Δίκαιο αλλοδαπών, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2007, σελ. 723 επ.

¹⁰⁴ Άρθρο 5 παρ. 1 δ' ΚΕΙ

¹⁰⁵ Χ. Τσούκα, ό.π. υποσ. 96, σελ. 52

¹⁰⁶ Χ. Τσούκα, ό.π. υποσ. 96, σελ. 53

διαστήματα είναι εύλογα, συνυφαίνονται με την καθόλου επαγγελματική του δραστηριότητα και εν πάση περιπόσει δεν αναιρούν το *animusmanendi* στην Ελλάδα».

Στην παράγραφο 1 περ. δ παράγραφο β', αναφέρεται ότι «Για τους κατόχους ιθαγένειας κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τους συζύγους Έλληνα ή Ελληνίδα με τέκνο, όσους έχουν τη γονική μέριμνα τέκνου ελληνικής ιθαγένειας, που έχει γεννηθεί στην Ελλάδα, καθώς και τους ανιθαγενείς, αρκεί η προηγούμενη νόμιμη διαμονή αυτών στην Ελλάδα επί μια τουλάχιστον συνεχή τριετία»¹⁰⁷.

Σύμφωνα με την παράγραφο γ', «Για τους συζύγους Ελλήνων διπλωματικών υπαλλήλων και υπαλλήλων που υπηρετούν στις διπλωματικές και προξενικές αρχές του Υπουργείου Εξωτερικών προσμετράται για τη συμπλήρωση του παραπάνω χρόνου και ο χρόνος παραμονής τους στο εξωτερικό λόγω της υπηρεσίας των Ελλήνων συζύγων τους, εφόσον έχουν συμπληρώσει, οποτεδήποτε, ένα (1) έτος διαμονής στην Ελλάδα. Για τους ομογενείς και για όσους έχουν γεννηθεί και κατοικούν συνεχώς στην Ελλάδα δεν απαιτείται η χρονική προϋπόθεση της επταετούς διαμονής»¹⁰⁸.

Στην επταετία ή τριετία αυτή, δεν προσμετράται ο χρόνος που ο αλλοδαπός ενώ διέμενε στη Χώρα, απησχολείτο ως διπλωματικός ή διοικητικός υπάλληλος μιας άλλης Χώρας¹⁰⁹.

Τέλος, όπως είδαμε, δεν απαιτείται η προηγούμενη διαμονή των επτά ετών για τους ομογενείς αλλοδαπούς, καθώς και για όσους έχουν γεννηθεί και διαμένουν μόνιμα στη χώρα. Η διάκριση μεταξύ ομογενών και αλλογενών εμφανίζεται αρκετά συχνά στο δίκαιο της ελληνικής ιθαγένειας. Σύμφωνα με τη νομολογία: «...διά του όρου ομογενής νοείται ο ανήκων εις το ελληνικόν γένος ή έθνος, ήτοι ο κεκτημένος ελληνικήν εθνικήν συνείδησιν, συναγομένην κυρίως εκ των συνδεόντων αυτόν προς το ελληνικόν έθνος στοιχείων και χαρακτηριστικών της προσωπικότητός του, των αναφερομένων ιδία εις την καταγωγήν του (εκ πατρός ή μητρός ή απωτέρων προγόνων), την γλώσσαν, την θρησκείαν, τας εθνικάς παραδόσεις και εν γένει την κοινήν συνείδησιν των ιστορικών πεπρωμένων του έθνους»¹¹⁰.

Παρατηρείται πως ο νομοθέτης προβλέπει ευνοϊκότερες ρυθμίσεις για τους ομογενείς αλλοδαπούς σε σχέση με τους αλλογενείς αλλοδαπούς¹¹¹, πράγμα που δημιουργεί αμφιβολίες ως προς την ορθότητα αυτής της διαφορετικής αντιμετώπισης¹¹².

ε) «Να κατέχει έναν από τους παρακάτω τίτλους νόμιμης διαμονής:
αα) άδεια επί μακρόν διαμένοντος, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του π.δ. 150/2006 (ΦΕΚ 160 Α),
αβ) βεβαίωση ή άλλον τίτλο διαμονής που χορηγείται σε πολίτες κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή των χωρών ΕΖΕΣ, με βάση τις διατάξεις του π.δ. 106/2007 (ΦΕΚ 135 Α').
αγ) δελτίο ή άλλον τίτλο διαμονής που χορηγείται σε μέλη οικογένειας Έλληνα πολίτη ή πολίτη κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε γονείς ανηλίκου ημεδαπού, κατ' εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 61, 63 και 94 του ν. 3386/2005,
αδ) δελτίο αναγνωρισμένου πολιτικού πρόσφυγα ή καθεστώς επικουρικής προστασίας ή

¹⁰⁷ Άρθρο 5 παρ. 1 δ' περ. β' ΚΕΙ

¹⁰⁸ Άρθρο 5 παρ. 1 δ' περ. γ' ΚΕΙ

¹⁰⁹ Χ. Τσούκα, ό.π. υποσ. 96, σελ. 53

¹¹⁰ ΣτΕ 2756/1983, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΣτΕ ΟΛ. 1831/2021, 1068/2015, 316/2014 επταμ. ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

¹¹¹ Βρέλλης Σ., Δίκαιο αλλοδαπών, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2003, σελ. 189 επ., Πουλαράκης Ε./Ψωμιάδη Ε., ό.π. υποσ. 103, σελ. 3 επ.

¹¹² Παπασιώπη-Πασιά Ζ., ό.π. υποσ. 39, σελ. 17

μέλους οικογένειας κατόχου τέτοιου δελτίου, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που έχουν χορηγηθεί, σύμφωνα με τις διατάξεις του προϊσχύσαντος π.δ/τος 61/1999 (ΦΕΚ 63 Α), καθώς και των προεδρικών διαταγμάτων 90/2008 (ΦΕΚ 138 Α), 96/2008 (ΦΕΚ 152 Α), 167/2008 (ΦΕΚ 223 Α) και 81/2009 (ΦΕΚ 99 Α), όπως έχουν τροποποιηθεί και ισχύουν, αε) ταξιδιωτικά έγγραφα ή ειδικό δελτίο που έχουν χορηγηθεί από ημεδαπή αρχή, σύμφωνα με τις διατάξεις της Διεθνούς Σύμβασης της Νέας Υόρκης, περί του καθεστώτος των ανιθαγενων, η οποία έχει κυρωθεί με το ν. 139/1975 (ΦΕΚ 176 Α), αστ) δελτίο ή άλλον τίτλο διαμονής ομογενούς κάθε τύπου, εκτός από Ειδικό Δελτίο Ταυτότητας Ομογενούς.
αζ) άδεια διαμονής δεύτερης γενιάς, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 108 του Ν. 4251/2014 (ΦΕΚ 80 Α').»¹¹³

Με την παρ. 3 του άρθρου 31 του Ν 4531/2018 (Α' 62), προστέθηκε η παρ. 3 του άρθρου 5 του ΚΕΙ, η οποία προβλέπει ότι αλλοδαπός που δεν διαθέτει κάποιον από τους παραπάνω τίτλους διαμονής, αλλά είναι κάτοχος άλλου έγκυρου τίτλου διαμονής, πλην των προσωρινών, μπορεί να κάνει αίτηση για πολιτογράφηση, εφόσον πληροί τις προϋποθέσεις που αναφέρθηκαν, και έχει δώδεκα έτη νόμιμης διαμονής στη χώρα¹¹⁴.

1.2.2. Ουσιαστικές προϋποθέσεις

Σύμφωνα με το άρθρο 5^Α παράγραφος 1, ο αλλοδαπός που επιθυμεί να πολιτογραφηθεί Έλληνας, πρέπει:

α) Να γνωρίζει επαρκώς την ελληνική γλώσσα, ώστε να εκπληρώνει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ιδιότητα του Έλληνα πολίτη.

β) Να γνωρίζει επαρκώς την ελληνική ιστορία και γεωγραφία, τον ελληνικό πολιτισμό και τις συνήθειες του ελληνικού λαού, καθώς και τον τρόπο λειτουργίας των θεσμών του πολιτεύματος της Χώρας.

γ) (Καταργείται).

δ) Να έχει ενταχθεί ομαλά στην οικονομική και κοινωνική ζωή της Χώρας, έχοντας την καταστήσει συνεχές κέντρο των βιοτικών του δραστηριοτήτων.

Για τη διακρίβωση της οικονομικής ένταξης του αιτούντος λαμβάνονται υπόψη η ύπαρξη σταθερής εργασίας στη Χώρα και η εν γένει οικονομική του δραστηριότητα, αλλά και η διαρκής εκπλήρωση των φορολογικών και ασφαλιστικών υποχρεώσεών του απέναντι στην Πολιτεία. Για τη διακρίβωση της κοινωνικής ένταξης του αιτούντος λαμβάνονται υπόψη ιδίως η διαμόρφωση συγγενικού δεσμού με Έλληνα πολίτη, η εξοικείωση του με τα ήθη και έθιμα της ελληνικής κοινωνίας, η συμμετοχή του σε εθελοντικές δραστηριότητες, αθλητικές ομάδες, δραστηριότητες του δήμου και εκδηλώσεις της κοινωνίας των πολιτών.»¹¹⁵

Οι ανωτέρω ρυθμίσεις οδηγούν στην απόδειξη ύπαρξης «ισχυρών δεσμών» του αλλοδαπού με την Ελλάδα, ώστε να του χορηγηθεί η ελληνική ιθαγένεια. Στην απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, Λιχτενστάιν κατά Γουατεμάλας της 6ης Απριλίου 1955 (υπόθεση

¹¹³ Άρθρο 5 παρ. 1 ε' ΚΕΙ

¹¹⁴ Χ. Τσούκα, ό.π. υποσ. 96, σελ. 55

¹¹⁵ Άρθρο 5Α παρ. 1 ΚΕΙ

Nottebohm), εμφανίζεται για πρώτη φορά η έννοια των ισχυρών δεσμών¹¹⁶. Σύμφωνα με το δικαστήριο, η ιθαγένεια πρέπει να απονέμεται σε πρόσωπα τα οποία συνδέονται στενά με το κράτος την ιθαγένεια του οποίου επιδιώκουν να κατέχουν¹¹⁷. Ως κριτήρια ισχυρών δεσμών θεωρήθηκαν οι οικογενειακοί δεσμοί, η μακροχρόνια παραμονή στο κράτος, ο στενός και αποτελεσματικός δεσμός και η δημιουργία βιοτικών δεσμών σ' αυτό¹¹⁸.

Και η Ολομέλεια του ΣτΕ, στην απόφαση υπ' αριθμόν 460/2013, αναφέρει ότι οι ισχυροί δεσμοί πρέπει να τεκμηριώνονται κάθε φορά «περί της συνδρομής της ουσιαστικής προϋποθέσεως του δεσμού προς το ελληνικό έθνος», προκειμένου να χορηγηθεί η ελληνική ιθαγένεια¹¹⁹.

Τέλος, στο άρθρο 5B του ΚΕΙ αναφέρεται ότι «Στο πρόσωπο του αλλοδαπού που επιθυμεί να γίνει Έλληνας πολίτης δεν πρέπει να συντρέχουν λόγοι δημόσιας τάξης ή εθνικής ασφαλείας. Σχετικά με τη συνδρομή τέτοιων λόγων στο πρόσωπο του αιτούντος παρέχουν γνώμη οι αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη με τη διαδικασία που ορίζεται στο άρθρο 7.»¹²⁰

1.2.3. Διαδικασία πολιτογράφησης

ι. Αίτηση πολιτογράφησης

«Ο αλλοδαπός αρχικά υποβάλει δήλωση στον δήμο όπου διαμένει μόνιμα, ενώπιον του δημάρχου, με την παρουσία δύο Ελλήνων πολιτών, καθώς και αίτηση πολιτογραφήσεως στις αρμόδιες υπηρεσίες της Περιφέρειας που ανήκει ο δήμος»¹²¹.

Αφού πρωτοκολληθεί η αίτηση, χορηγείται αντίγραφο στον αιτούντα μαζί με έντυπο, στο οποίο αναφέρονται οι προϋποθέσεις κτήσεως της ιθαγένειας με τη διαδικασία της πολιτογράφησης¹²².

Σύμφωνα με το άρθρο 6 του ΚΕΙ, «Η αίτηση πολιτογράφησης υποβάλλεται στην Υπηρεσία Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών του τόπου διαμονής του ενδιαφερομένου και συνοδεύεται από τα ακόλουθα δικαιολογητικά:

α) Ακριβές αντίγραφο ισχύοντος αλλοδαπού διαβατηρίου ή άλλου αποδεικτικού ταυτοπροσωπίας. Αν ο αλλοδαπός αδυνατεί αντικειμενικά να κατέχει διαβατήριο, αρκεί η άδεια διαμονής που χορηγείται στις περιπτώσεις ατόμων ως στερούμενων αντικειμενικά διαβατηρίου.

¹¹⁶ Δ. Ευρυγένης, Το Διεθνές Δίκαιον και η Ιθαγένεια - Η απόφασις του Διεθνούς Δικαστηρίου επί της υποθέσεως Nottebohm, Αρμενόπουλος, 1958, 441 επ. (και σε ανάτυπο). Για το κείμενο της αποφάσεως, βλ. <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/18/018-19550406-JUD-01-00-FR.pdf>

¹¹⁷ Χ. Τσούκα, ό.π. υποσ. 96, σελ. 57

¹¹⁸ Παπασιώπη-Πασιά Ζ., ό.π. υποσ. 39, σελ. 150 επ.

¹¹⁹ Γ. Κατρούγκαλος, ό.π. υποσ. 25, σελ. 20 επ., Ε. Σταυρουλάκη, Παρουσίαση της αποφάσεως ΣτΕ 460/2013 Ολομ. σε Συνήγορο 2013, 71 επ. · Α. Τάκης, ό.π. υποσ. 20, σε <https://constitutionalism.gr> (29.09.2024)

¹²⁰ Άρθρο 5B ΚΕΙ

¹²¹ Χ. Τσούκα, ό.π. υποσ. 96, σελ. 57

¹²² ΕΓΚ Φ12//2021: ΕΓΓΡ.ΥΠΕΣ 7/4/21 (αρ. πρωτ.: Φ1200000/2554) της Γενικής Διεύθυνσης Ιθαγένειας: «Νέα διαδικασία για τις αιτήσεις πολιτογράφησης αλλογενών αλλοδαπών».

β) Έναν από τους αναφερόμενους στην περ. ε' του άρθρου 5 τίτλους νόμιμης διαμονής σε ισχύ.

γ) Πιστοποιητικό επάρκειας γνώσεων για πολιτογράφηση (Π.Ε.Γ.Π.) (από το οποίο προκύπτει η συνδρομή των ουσιαστικών προϋποθέσεων του άρθρου 5^Α, δηλαδή της γνώσης της ελληνικής γλώσσας, ιστορίας, γεωγραφίας, του πολιτισμού κ.λ.π.)

[Η διαδικασία για να λάβει το Π.Ε.Γ.Π. ρυθμίζεται από το άρθρο 7 του ΚΕΙ. Σύμφωνα με αυτό, «1. Ο αλλοδαπός που επιθυμεί να πολιτογραφηθεί ως Έλληνας καλείται να συμμετάσχει σε γραπτή δοκιμασία, προκειμένου να πιστοποιηθεί η συνδρομή των προϋποθέσεων των περ. α' και β' του άρθρου 5Α. Προϋπόθεση συμμετοχής στη γραπτή δοκιμασία αποτελεί η καταβολή εξετάστρου ύψους εκατόν πενήντα (150) ευρώ. Για την πιστοποίηση αυτή, ο αλλοδαπός οφείλει να ανταποκριθεί επιτυχώς σε εξετάσεις ελληνικής γλώσσας επιπέδου ανάλογου του Β1 στην κατανόηση και παραγωγή του προφορικού και του γραπτού λόγου, καθώς και σε εξέταση γνώσεων στοιχείων ελληνικής ιστορίας και γεωγραφίας, ελληνικού πολιτισμού και θεσμών του πολιτεύματος της Χώρας. Οι ανωτέρω θεματικές ενότητες εξετάζονται μέσω τυχαίας επιλογής από τράπεζα θεμάτων τουλάχιστον εκατό (100) κειμένων με τις ασκήσεις τους ως προς την κατανόηση και παραγωγή λόγου και τριακοσίων (300) ερωτήσεων-θεμάτων για τα υπόλοιπα γνωστικά αντικείμενα. Η τράπεζα θεμάτων δημιουργείται και τηρείται με μέριμνα και ευθύνη της Γενικής Γραμματείας Ιθαγένειας και είναι ανοικτή σε κάθε ενδιαφερόμενο μέσω του ιστοτόπου του Υπουργείου Εσωτερικών. Ειδικότερα για τη γλωσσική εξέταση, η τράπεζα θεμάτων δύναται να διαμορφωθεί με τη συμμετοχή του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας.

2. Η συμμετοχή στις εξετάσεις θεωρείται επιτυχής, όταν ο υποψήφιος συγκεντρώσει το εβδομήντα τοις εκατό (70%) της μέγιστης δυνατής βαθμολογίας τόσο κατά την εξέταση της γλώσσας, όσο και κατά την εξέταση των λοιπών ενοτήτων της παρ. 1. Επιτυχημένο αποτέλεσμα στη γλωσσική εξέταση θεωρείται τουλάχιστον το ποσοστό 66% και στα λοιπά γνωστικά αντικείμενα το πενήντα τοις εκατό (50%). Ο αλλοδαπός δύναται να συμμετάσχει εκ νέου στην εξέταση σε περίπτωση αποτυχίας του σ' αυτήν. Στον αλλοδαπό που έχει ανταποκριθεί με επιτυχία στην παραπάνω εξέταση χορηγείται από τη Γενική Γραμματεία Ιθαγένειας Πιστοποιητικό Επάρκειας Γνώσεων για Πολιτογράφηση (Π.Ε.Γ.Π.). Ως προς την εξέταση της νεοελληνικής γλώσσας η τράπεζα θεμάτων δύναται να διαμορφωθεί σε συνεργασία με το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

3. Για τους αιτούντες την ελληνική ιθαγένεια που έχουν υπερβεί το 62ο έτος της ηλικίας, για όσους έχουν πιστοποιηθεί με σωματική αναπηρία άνω του 67% από Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.), καθώς και για όσους αδυνατούν να συμμετάσχουν σε γραπτή δοκιμασία λόγω διαγνωσμένης, από τις αρμόδιες μονάδες διάγνωσης και έκθεσης πιστοποιητικών μαθησιακών δυσκολιών του Υπουργείου Υγείας, οποιασδήποτε μορφής μαθησιακής δυσκολίας, η συνδρομή των προϋποθέσεων των περ. α' και β' του άρθρου 5Α πιστοποιείται με προφορική δοκιμασία ενώπιον Ειδικής Τριμελούς Επιτροπής Εξετάσεων, η οποία αποτελείται από έναν (1) υπάλληλο του Υπουργείου Εσωτερικών ως Πρόεδρο και δύο (2) εκπαιδευτικούς της δημόσιας ή ιδιωτικής εκπαίδευσης, οι οποίοι ορίζονται με ισάριθμους αναπληρωτές τους».

4. Από την υποχρέωση απόκτησης του Π.Ε.Γ.Π. απαλλάσσονται όσοι έχουν φοιτήσει σε ελληνικό σχολείο, ή σε σχολείο που ακολουθεί το υποχρεωτικό ελληνικό πρόγραμμα εκπαίδευσης και διδασκαλίας, εφόσον έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς την παρακολούθηση είτε εννέα τάξεων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είτε έξι τάξεων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Επίσης, απαλλάσσονται όσοι έχουν αποφοιτήσει από ελληνόγλωσσο πρόγραμμα ελληνικού ΑΕΙ ή έχουν αποκτήσει μεταπτυχιακό τίτλο

ελληνόγλωσσου προγράμματος ελληνικού ΑΕΙ ή έχουν εκπονήσει διδακτορική διατριβή στα ελληνικά σε ελληνικό ΑΕΙ.»¹²³]

δ) Πρωτότυπο πιστοποιητικό γέννησης νομίμως επικυρωμένο και επίσημα μεταφρασμένο, ή άλλο ισοδύναμο πιστοποιητικό που προβλέπεται από τη νομοθεσία της χώρας πρώτης ιθαγένειας. Αν ο αλλοδαπός είναι δικαιούχος διεθνούς προστασίας ως πρόσφυγας, ή έχει υπαχθεί σε καθεστώς επικουρικής προστασίας, ή είναι ανιθαγενής και αδυνατεί να προσκομίσει πιστοποιητικό γέννησης, αρκεί η πράξη αναγνώρισής του ως πρόσφυγας, υπαγωγής του στο καθεστώς επικουρικής προστασίας, ή το οικείο δελτίο ανιθαγενούς, αντίστοιχα. Αν ο αλλοδαπός έχει γεννηθεί στην Ελλάδα, αρκεί η ληξιαρχική πράξη γέννησης.

ε) Εκκαθαριστικά σημειώματα ή πράξεις διοικητικού προσδιορισμού φόρου των οικονομικών ετών που αντιστοιχούν στα έτη προηγούμενης νόμιμης παραμονής στη χώρα, που απαιτούνται κατά περίπτωση, με βάση τα οποία να προκύπτει η φορολογική υποχρέωση του αιτούντος, ως κατοίκου της Ελλάδας.

στ) Αριθμό μητρώου κοινωνικής ασφάλισης (Α.Μ.Κ.Α.).

ζ) Ηλεκτρονικό παράβολο πεντακοσίων πενήντα (550) ευρώ. Για την επανυποβολή αίτησης πολιτογράφησης το οφειλόμενο παράβολο ορίζεται σε διακόσια (200) ευρώ. Ομογενείς, κάτοχοι ιθαγένειας κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αναγνωρισμένοι πρόσφυγες και ανιθαγενείς καταβάλλουν για κάθε αίτηση πολιτογράφησης παράβολο ύψους εκατό (100) ευρώ.

η) Τα δικαιολογητικά της απόφασης του Υπουργού Εσωτερικών κατ'εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 3 του ν. 4735/2020¹²⁴, με βάση τα οποία αποδεικνύονται τα οικονομικά και κοινωνικά τεκμήρια»¹²⁵.

Το αν ο φάκελος είναι πλήρης και συντρέχουν οι τυπικές προϋποθέσεις της αίτησης πολιτογράφησης που υποβάλλει ο ενδιαφερόμενος αλλοδαπός, ελέγχει η αρμόδια Περιφερειακή Διεύθυνση Ιθαγένειας. Επίσης, αναζητεί και μάλιστα αυτεπαγγέλτως, «το πιστοποιητικό ποινικού μητρώου για δικαστική χρήση από την αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης και απευθύνει ερώτημα προς τις αρμόδιες αστυνομικές αρχές, περί του εάν συντρέχουν στο πρόσωπο του αιτούντος λόγοι δημόσιας τάξης για την απόρριψη του αιτήματος ή αν ο αιτών τελεί υπό απέλαση»¹²⁶. Εάν δεν πληρούνται οι τυπικές προϋποθέσεις τότε ο προϊστάμενος της υπηρεσίας απορρίπτει την αίτηση. Όσον αφορά τη συνδρομή της εθνικής ασφάλειας, εφόσον διαπιστωθεί ότι υπάρχουν ενδείξεις, τότε διενεργείται εμπιστευτική αλληλογραφία με τις αρμόδιες αρχές ασφαλείας της Χώρας και αν δημιουργηθούν αμφιβολίες για τη συνδρομή τους, παραπέμπεται η υπόθεση στον Υπουργό Εσωτερικών για έκδοση απόφασης¹²⁷. Ο Υπουργός έχει τη δυνατότητα να παραπέμψει στο Συμβούλιο Ιθαγένειας για να διατυπώσει γνώμη επί αυτού.

¹²³ Άρθρο 7 ΚΕΙ

¹²⁴ Απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών 29845 (Β' 1652/22.04.2021) «Τεκμήρια για την οικονομική και κοινωνική ένταξη του αλλοδαπού που αιτείται την ελληνική ιθαγένεια» και ήδη την όμοια 58050 (Β' 3967/30.08.2021) «Τροποποίηση της υπ' αρ. 29845/22-4-2021 απόφασης του Υπουργού Εσωτερικών σχετικά με τα Τεκμήρια για την οικονομική και κοινωνική ένταξη του αλλοδαπού που αιτείται την ελληνική ιθαγένεια (Β' 1652)».

¹²⁵ Άρθρο 6 ΚΕΙ

¹²⁶ Άρθρο 7 παρ.5 ΚΕΙ

¹²⁷ Άρθρο 7Β παρ. 2 ΚΕΙ

Σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 6 του ΚΕΙ, «ο εισηγητής του φακέλου συντάσσει ενημερωτικό σημείωμα σχετικά με τη συνδρομή των τυπικών και ουσιαστικών προϋποθέσεων πολιτογράφησης»¹²⁸ και προωθεί για υπογραφή στην αρμόδια Περιφερειακή Διεύθυνση Ιθαγένειας, το σχέδιο της σχετικής απόφασης της αίτησης πολιτογράφησης. Αν αυτές δεν συντρέχουν, τότε ο προϊστάμενος της Περιφερειακής Διεύθυνσης Ιθαγένειας οφείλει να απορρίψει την αίτηση.

Σε περίπτωση που υπάρχουν αμφιβολίες ως προς την επαρκή ένταξη του αλλοδαπού στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας, τον καλούν σε συνέντευξη που διενεργείται από τρεις (3) υπαλλήλους κατηγορίας Π.Ε ή Τ.Ε. της Γενικής Γραμματείας Ιθαγένειας, με τουλάχιστον πενταετή εμπειρία ως εισηγητές¹²⁹. Η μη εμφάνισή του στη συνέντευξη πρέπει να δικαιολογείται και να συντρέχει σοβαρός λόγος, ενώ εάν η απουσία του είναι αδικαιολόγητη, η αίτησή του απορρίπτεται. Μόλις ολοκληρωθεί η συνέντευξη, γίνεται συνολική αξιολόγηση του υποψήφιου, και ακολουθεί η σύνταξη τεκμηριωμένης εισήγησης είτε για την αποδοχή είτε για την απόρριψη της αίτησης πολιτογράφησης.

Οι ομογενείς αλλοδαποί που διαθέτουν τίτλο διαμονής ομογενούς και αιτούνται την πολιτογράφησή τους ως διαμένοντες στη Χώρα, δεν καλούνται σε συνέντευξη για τη διαπίστωση της συνδρομής των ουσιαστικών προϋποθέσεων του άρθρου 5Α¹³⁰. Ο υπουργός Εσωτερικών αποφασίζει επομένως χωρίς τη γνώμη της Επιτροπής¹³¹. Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 8 του ΚΕΙ, «Σε περίπτωση που υφίστανται αμφιβολίες ως προς τη συνδρομή ή μη της ιδιότητας του ομογενούς στο πρόσωπο του αιτούντος, η υπηρεσία που εξετάζει την αίτηση, παραπέμπει την υπόθεση στην αρμόδια λόγω χωρικής αρμοδιότητας επιτροπή πολιτογράφησης του άρθρου 12 του ΚΕΙ, η οποία καλεί τον αιτούντα σε συνέντευξη για παροχή γνώμης ως προς τη διακρίβωση της ανωτέρω ιδιότητας, εφαρμοζόμενης της διαδικασίας που προβλέπεται στην παρ. 6 του ίδιου άρθρου ως προς την κλήση αυτού. Μετά τη γνωμοδότηση της ανωτέρω επιτροπής, ο φάκελος της υπόθεσης επιστρέφει στην οικεία Περιφερειακή Διεύθυνση, προκειμένου να εκδοθεί η σχετική απόφαση.»¹³²

ii. Επιτροπή Πολιτογράφησης

Εφόσον διαπιστωθεί ότι συντρέχουν οι τυπικές προϋποθέσεις της πολιτογράφησης, ο φάκελος αποστέλλεται στην Επιτροπή Πολιτογράφησης. Σύμφωνα με το άρθρο 12 του ΚΕΙ οι Επιτροπές Πολιτογράφησης συγκροτούνται για θητεία δύο ετών, και αποτελούνται από: «α. τον Προϊστάμενο της αρμόδιας Περιφερειακής Διεύθυνσης Ιθαγένειας, ως Πρόεδρο, β. τον Προϊστάμενο του Τμήματος Ιθαγένειας ή Πολιτογράφησης της αρμόδιας Περιφερειακής Διεύθυνσης Ιθαγένειας, ως μέλος, γ. μέλος Δ.Ε.Π. ή ΕΔΙΠ ή επιστήμονα που έχει προσληφθεί, σύμφωνα με τις διατάξεις του ΠΔ 407/1980 Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος, που εδρεύει μέσα στα όρια της οικείας Διεύθυνσης Ιθαγένειας ή πλησιέστερα στην έδρα αυτής, στο γνωστικό αντικείμενο της γλωσσολογίας, επιστημών αγωγής, ιστορίας, κοινωνιολογίας, πολιτικής επιστήμης, φιλολογίας ή συγγενών κλάδων κοινωνικών ή ανθρωπιστικών επιστημών, το οποίο υποδεικνύεται με τους αναπληρωτές του από το αρμόδιο όργανο διοίκησης του οικείου Α.Ε.Ι., ως μέλος, δ. στέλεχος μίας από τις οικείες Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης που υποδεικνύεται μαζί με τους αναπληρωτές του από τον αρμόδιο ή τους

¹²⁸ Άρθρο 7 παρ. 5 ΚΕΙ

¹²⁹ άρθρο 7 παρ. 6 και 7 ΚΕΙ

¹³⁰ Χ. Τσούκα, ό.π. υποσ. 96, σελ. 61

¹³¹ Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, Δίκαιο ιθαγένειας, ό.π. υποσ. 2, σελ. 133

¹³² άρθρο 7 παρ. 8 του ΚΕΙ

συναρμόδιους κατά περίπτωση Περιφερειακούς Διευθυντές Εκπαίδευσης, ως μέλος, ε. μέλος που υποδεικνύεται με τους αναπληρωτές του από την Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, σύμφωνα με τον κανονισμό λειτουργίας της.»¹³³. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 12 παρ. 3 του ΚΕΙ, «οι Επιτροπές αυτές συγκροτούνται με απόφαση του Ειδικού Τομεακού Γραμματέα Ιθαγένειας και λειτουργούν στην έδρα της αρμόδιας Περιφερειακής Διεύθυνσης Ιθαγένειας.»¹³⁴

Η Επιτροπή έχει κρίσιμο ρόλο στη διαδικασία της πολιτογράφησης, καθώς αξιολογεί αν συντρέχουν οι ουσιαστικές προϋποθέσεις για τον αιτούντα. Ο αιτών καλείται με συστημένη επιστολή σε συνέντευξη, η οποία είναι αναγκαία για την εκτίμηση της προσωπικότητάς του¹³⁵. Η απουσία του αιτούντα επιτρέπεται μόνο σε περιπτώσεις ανωτέρας βίας και σε περίπτωση που ο αιτών δεν εμφανιστεί χωρίς δικαιολογία, η αίτησή του απορρίπτεται από τον Υπουργό Εσωτερικών. Οι ομογενείς που έχουν τίτλο διαμονής δεν χρειάζεται να περάσουν από αυτή τη συνέντευξη, εκτός αν ο Υπουργός αποφασίσει διαφορετικά και παραπέμψει την υπόθεσή τους στην Επιτροπή.

Η Επιτροπή είναι υποχρεωμένη να συντάξει ένα λεπτομερές πρακτικό, στο οποίο καταγράφονται οι ερωτήσεις που τέθηκαν¹³⁶ (αντλούνται από Τράπεζα Θεμάτων) και οι απαντήσεις των αλλοδαπών. Στη συνέχεια, ετοιμάζει την εισήγησή της, η οποία, μαζί με το πρακτικό της συνέντευξης και τον πλήρη φάκελο, αποστέλλεται στο Υπουργείο Εσωτερικών και κοινοποιείται στον αιτούντα¹³⁷. Ο ενδιαφερόμενος έχει το δικαίωμα να υποβάλει έγγραφες αντιρρήσεις κατά της εισήγησης εντός 15 ημερών, απευθυνόμενος στο Συμβούλιο Ιθαγένειας, καταβάλλοντας ταυτόχρονα παράβολο 100 ευρώ. Το πρακτικό που περιλαμβάνει την εισήγηση της Επιτροπής και η απόφαση του Συμβουλίου Ιθαγένειας, αν οι αντιρρήσεις δεν γίνουν αποδεκτές και η γνωμοδότηση είναι αρνητική, δεν έχουν εκτελεστικό χαρακτήρα¹³⁸.

Ο Περιφερειακός Διευθυντής, αν αμφιβάλλει σχετικά με τη δημόσια τάξη, έχει τη δυνατότητα να παραπέμψει μια υπόθεση στον Υπουργό Εσωτερικών, ο οποίος, αν χρειαστεί, μπορεί να ζητήσει γνώμη από το Συμβούλιο Ιθαγένειας¹³⁹. Επίσης, αν αμφιβάλλει για την αξιολόγηση που έχει κάνει η Επιτροπή, μπορεί και πάλι να παραπέμψει την υπόθεση στο Συμβούλιο Ιθαγένειας για γνώμη, εφόσον έχει την σχετική αρμοδιότητα¹⁴⁰.

Όσον αφορά τους ομογενείς αλλοδαπούς, αυτοί που κατέχουν τίτλο διαμονής ομογενούς, δεν καλούνται σε εξέταση ενώπιον της Επιτροπής, όμως, η αρμόδια αρχή, μπορεί να παραπέμψει τον φάκελο σε αυτήν για εξέταση και διατύπωση γνώμης, αν δημιουργούνται αμφιβολίες σχετικά με την ύπαρξη των ουσιαστικών προϋποθέσεων πολιτογράφησης¹⁴¹.

¹³³ άρθρο 12 παρ. 2 ΚΕΙ, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 38 του ν. 4604/2019

¹³⁴ Άρθρο 12 παρ. 3, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 38 του ν. 4604/2019

¹³⁵ Εγκύκλιος 38788/26-7-2018 του Ειδικού Τομεακού Γραμματέα Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών, με θέμα «Η αναμόρφωση της δοκιμασίας πλήρωσης των ουσιαστικών προϋποθέσεων πολιτογράφησης» <http://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/egg38788-26072018.pdf>

¹³⁶ <https://exetaseis-ithageneia.ypes.gr/#topics>

¹³⁷ Χ. Τσούκα, ό.π. υποσ. 96, σελ. 62

¹³⁸ Χ. Τσούκα, ό.π. υποσ. 96, σελ. 63, ΣτΕ 2957/2012, 2497/2011, 1882/2009. ΔΕΦΑΘ 1804/2020 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

¹³⁹ Άρθρο 7B παρ. 2 ΚΕΙ, όπως ισχύει μετά την τροποποίησή του με το άρθρο 7 του Ν 4735/2020.

¹⁴⁰ Άρθρο 7B παρ. 3 ΚΕΙ

¹⁴¹ Άρθρο 7B παρ. 8 ΚΕΙ

iii. Προθεσμίες

Αρχικά ο ΚΕΙ δεν συμπεριλάμβανε τα ζητήματα κτήσεως της ιθαγένειας σε αυτά που πρέπει να τηρούν τις προθεσμίες του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας. Μετά, όμως, με τον ν. 3838/2010, στο άρθρο 31 του ΚΕΙ, προβλέπονται πλέον συγκεκριμένες προθεσμίες που καλύπτουν όλα τα στάδια της διαδικασίας της πολιτογράφησης, οι οποίες, δεν είναι απαραίτητο ότι τηρούνται επακριβώς. Αρχικά, προβλέπεται η προθεσμία έξι μηνών από την κατάθεση της αιτήσεως μέχρι την κλήση σε συνέντευξη και αν ο φάκελος της αίτησης δεν είναι πλήρης, η προθεσμία αυτή αρχίζει από την συμπλήρωση του φακέλου ή την κατάθεση εκ νέου της αιτήσεως¹⁴². Επίσης, προβλέπονται τέσσερις μήνες από την κλήση για συνέντευξη έως την υποβολή της εισήγησης της Επιτροπής προς τον υπουργό. Τέλος, για την έκδοση της υπουργικής απόφασης προβλέπονται δύο μήνες και τη δημοσίευση της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.¹⁴³

Επιπλέον, οι παραπάνω προθεσμίες αναστέλλονται σε περίπτωση που εκκρεμούν «ποινικές δίκες για αδικήματα που επισύρουν ποινή στερητική της ελευθερίας ανώτερη του έτους, καθώς και για αδικήματα που συνιστούν κώλυμα πολιτογράφησης»¹⁴⁴. Ανασταλτικό αποτέλεσμα έχει η υποβολή αντιρρήσεων και η παραπομπή της υπόθεσης από τον Υπουργό στο Συμβούλιο Ιθαγένειας¹⁴⁵.

iv. Ολοκλήρωση της διαδικασίας - Ορκωμοσία

Η απόφαση που αποδέχεται το αίτημα πολιτογράφησης εκδίδεται από τον Υπουργό Εσωτερικών και περίληψη της απόφασης δημοσιεύεται παράλληλα στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Πριν τον ν. 3838/2010, η σχετική διάταξη του ΚΕΙ προέβλεπε ότι «η απόφαση που απορρίπτει αίτημα πολιτογράφησης δεν αιτιολογείται»¹⁴⁶. Μετά το ν. 3838/2010, το άρθρο αυτό τροποποιήθηκε και πλέον προβλέπει ότι οι αποφάσεις περί πολιτογραφήσεως πρέπει να αιτιολογούνται σύμφωνα με όσα ορίζει ο Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας¹⁴⁷. Η αιτιολόγηση των απορριπτικών αποφάσεων έχει ως αποτέλεσμα να διευκολύνει τον ακυρωτικό έλεγχό τους και επιπλέον να ενισχύει τη διαφάνεια της διοίκησης καθιστώντας τα διοικητικά όργανα πιο προσεκτικά κατά την άσκηση της αρμοδιότητας του¹⁴⁸.

Σε περίπτωση που η αίτηση απορριφθεί, ο ενδιαφερόμενος έχει το δικαίωμα να υποβάλει νέα αίτηση μετά από ένα έτος από την απόρριψη της αίτησης¹⁴⁹.

Σύμφωνα με το άρθρο 9 ΚΕΙ, «η ελληνική ιθαγένεια αποκτάται από την ορκωμοσία του αλλοδαπού», η οποία πρέπει να γίνει εντός της προθεσμίας που θέτει ο νόμος, δηλαδή εντός ενός έτους από την δημοσίευση της αποφάσεως, αλλιώς η απόφαση πολιτογράφησης ανακαλείται. Η ορκωμοσία γίνεται ενώπιον του Περιφερειακού Διευθυντή Ιθαγένειας ή ενώπιον της αρμόδιας προξενικής αρχής, εφόσον πρόκειται για ομογενή που διαμένει στο

¹⁴² <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/t-ithageneia-OLO-eis.pdf> (29.09.2024)

¹⁴³ Άρθρο 31 παρ. 1 γ' ΚΕΙ

¹⁴⁴ Άρθρο 31 παρ. 4 ΚΕΙ

¹⁴⁵ Χ. Τσούκα, ό.π. υποσ. 96, σελ. 64

¹⁴⁶ Άρθρο 8 παρ. 2 ΚΕΙ πριν την τροποποίηση με τον ν. 3838/2010

¹⁴⁷ άρθρο 17 του ΚΔΔιαδ

¹⁴⁸ Χ. Τσούκα, ό.π. υποσ. 96, σελ. 65, Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 2, σελ. 134

¹⁴⁹ <https://www.ypes.gr/wp-content/uploads/2020/08/egk274-07082020.pdf> (29.09.2024)

εξωτερικό¹⁵⁰. Αποστέλλεται επιστολή στον πολιτογραφηθέντα, που τον καλεί να ορκιστεί συγκεκριμένη ημερομηνία και ώρα, καθώς και υπεύθυνη δήλωση στην οποία αναφέρει τα ονόματα των ανήλικων τέκνων του, που έχουν το δικαίωμα, λόγω της πολιτογράφησης του γονέα τους, να λάβουν την ελληνική ιθαγένεια¹⁵¹. Εφόσον παρέλθει η προθεσμία χωρίς να πράξει τα ανωτέρω, η απόφαση πολιτογραφήσεως ανακαλείται. Ωστόσο, παραμένει ασαφές αν η απόφαση πολιτογράφησης πρέπει να ανακληθεί μετά την πάροδο του έτους από τη δημοσίευση της αποφάσεως σε περίπτωση που δεν είχε αποσταλεί εγκαίρως, ή και καθόλου, η πρόσκληση προς ορκωμοσία.

Ο πολιτογραφούμενος, πάντως, αν έχει κάποιο θρησκευτικό κώλυμα να δώσει τον όρκο μπορεί να δηλώσει γραπτώς, έχει τη δυνατότητα αντί του όρκου να δώσει σχετική διαβεβαίωση επικαλούμενος την τιμή και την συνείδησή του, οποία ταυτίζεται με το περιεχόμενο του όρκου¹⁵².

2. Πολιτογράφηση ομογενών

2.1. Πολιτογράφηση ομογενούς διαμένοντος στο εξωτερικό

Η διαδικασία σχετικά με την πολιτογράφηση ομογενούς που διαμένει στο εξωτερικό, βρίσκεται στο άρθρο 10 του ΚΕΙ. Ο ομογενής αλλοδαπός, εφ' όσον το επιθυμεί, υποβάλλει αίτηση πολιτογραφήσεως στον Έλληνα Πρόξενο του τόπου μόνιμης κατοικίας του. Η οποία συνοδεύεται από: «α) δήλωση πολιτογράφησης, η οποία γίνεται ενώπιον του Προξένου, παρουσία δύο (2) Ελλήνων πολιτών ως μαρτύρων, β) ακριβές αντίγραφο διαβατηρίου ή άλλου αποδεικτικού ταυτοπροσωπίας, γ) πρωτότυπο πιστοποιητικό γέννησης νομίμως επικυρωμένο και επίσημα μεταφρασμένο ή άλλο ισοδύναμο πιστοποιητικό που προβλέπεται από τη νομοθεσία της χώρας πρώτης ιθαγένειας, δ) πρωτότυπο πιστοποιητικό ποινικού μητρώου αλλοδαπής αρχής νομίμως επικυρωμένο και επίσημα μεταφρασμένο και ε) παράβολο ύψους εκατό (100) ευρώ»¹⁵³. Τα δικαιολογητικά αυτά διαβιβάζονται προς την αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Εσωτερικών, μαζί με έκθεση του προξένου, η οποία εμπεριέχει τα στοιχεία που αποδεικνύουν την ιδιότητα του ομογενούς¹⁵⁴.

Η αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Εσωτερικών ζητά τη γνώμη του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη για ζητήματα σχετικά με τη δημόσια τάξη και ασφάλεια και στη συνέχεια προτείνει στον Υπουργό αν θα εγκρίνει ή όχι την αίτηση. Αν ο Υπουργός εκδώσει πράξη αποδοχής της αιτήσεως, αυτή δημοσιεύεται και ακολουθεί, εντός έτους, η ορκωμοσία ενώπιον της προξενικής αρχής. Όπως γίνεται δεκτό, η αποφασιστική αρμοδιότητα για την αποδοχή του αιτήματος για πολιτογράφηση ανήκει στον Υπουργό και η αρμοδιότητα του Προξένου συνίσταται στη διατύπωση απλής γνώμης προς τον Υπουργό περί της συνδρομής των προϋποθέσεων για τη χορήγηση της ελληνικής ιθαγένειας με την διαδικασία της πολιτογράφησης. Από τη γνώμη αυτή ο Υπουργός μπορεί να αποκλίνει, αιτιολογώντας ειδικώς την απόφασή του.

Ειδικότερα, ο πρόξενος εξετάζει την εθνική καταγωγή του αιτούντος, καθώς και, μετά από συνέντευξη, την ελληνική εθνική του συνείδηση. Η υπ' αριθ. 34/2014 Εγκύκλιος του

¹⁵⁰ Άρθρο 9 παρ. 3 ΚΕΙ

¹⁵¹ Χ. Τσούκα, ό.π. υποσ. 96, σελ. 66

¹⁵² ΓνωμΝΣΚ 290/2009, ΕΜΕΔ 2011, 93 επ.

¹⁵³ Άρθρο 10 παρ. 1 ΚΕΙ

¹⁵⁴ Άρθρο 10 παρ. 1 ΚΕΙ

Υπουργείου Εσωτερικών¹⁵⁵, περιλαμβάνει στοιχεία που αφορούν τη διαδικασία της πολιτογράφησης των ομογενών του εξωτερικού, καθώς και ερμηνεία σχετικά με το περιεχόμενο της ιδιότητας του ομογενούς. Σύμφωνα με αυτή, «..θεμελιώδες γνώρισμα των δικαιούχων της εν λόγω κατηγορίας είναι η αδιαμφισβήτητη εθνική τους καταγωγή (ως τυπική προϋπόθεση) σε συνάρτηση και με τη διαπίστωση της εθνικής τους συνείδησης (ουσιαστική προϋπόθεση), χαρακτηριστικά τα οποία εξακριβώνονται σωρευτικά από τις οικείες προξενικές αρχές, σε δύο διακριτά στάδια»¹⁵⁶.

Η διαπίστωση της «εθνικής καταγωγής» προκύπτει από την αξιολόγηση στοιχείων όπως: α) εγγραφές ανιόντων σε μητρώα και Δημοτολόγια, β) ιστορικό της οικογένειας, γ) εγγραφές σε Προξενικά Μητρώα, δ) ελληνική ιθαγένεια από συγγενείς, και ε) κατοχή διαβατηρίων τύπου ΟΤΑ. Ο ενδιαφερόμενος καλείται σε συνέντευξη ενώπιον του Έλληνα Προξένου για να αξιολογηθεί η ελληνική του συνείδηση, η οποία είναι κρίσιμη για την πολιτογράφηση και αποτελεί ουσιαστική της προϋπόθεση, με την έκθεση του Προξένου να παίζει κεντρικό ρόλο στην τελική απόφαση¹⁵⁷.

Σύμφωνα με την Εγκύκλιο, ο Πρόξενος «..γνωμοδοτεί για τη συνδρομή των ουσιαστικών προϋποθέσεων.. τεκμηριώνοντας την ομογενειακή.. ιδιότητα, αφού συνεκτιμήσει τις γνώσεις ...σε σημαντικές θεματικές ενότητες που αφορούν στην Ελλάδα και το επίπεδο της διαμορφωθείσας εθνικής συνείδησης, διαπιστώνοντας με αυτόν τον τρόπο το γνήσιο ενδιαφέρον...για την κτήση της ελληνικής ιθαγένειας»¹⁵⁸. Ειδικότερα, όπως και στη συνέντευξη που διενεργείται ενώπιον της Επιτροπής Πολιτογράφησης, αντικείμενο εξέτασης εκτός από τους προγόνους του ενδιαφερομένου, σχετικά με την απόδειξη της ελληνικής του καταγωγής¹⁵⁹, ελέγχεται και το πόσο καλά γνωρίζει την ελληνική γλώσσα, η συμμετοχή του σε εκδηλώσεις εθνικού ενδιαφέροντος, η ύπαρξη περιουσιακών στοιχείων και τυχόν ταξίδια του ίδιου ή των ανιόντων του στην Ελλάδα, οι βασικές γνώσεις γεωγραφίας, ιστορίας, καθώς και γνώσεις σχετικά με την πολιτική συγκρότηση του ελληνικού κράτους¹⁶⁰. Η διαπίστωση της ελληνικής εθνικής συνείδησης, έχει βαρύνουσα σημασία, για τη διαμόρφωση της κρίσης αυτού που συντάσσει την έκθεση. Αυτό φαίνεται και από το έντυπο της έκθεσης¹⁶¹ («Εμπιστευτικό»), που το στοιχείο της «Ελληνικής Συνείδησης» αποτελεί αυτοτελές κριτήριο και συμπληρώνεται καταφατικά ή αποφατικά, μαζί με αιτιολογία, όπως επίσης και το κριτήριο της Ελληνικής Γλώσσας και της γνώσης στοιχείων Ελληνικής Ιστορίας και Πολιτισμού.

Συνεπώς, η ύπαρξη της «ελληνικής καταγωγής» είναι αναγκαία προϋπόθεση για την υποβολή αίτησης, λειτουργώντας ως τυπικό κριτήριο. Παράλληλα, εισάγονται ουσιαστικά κριτήρια «ένταξης» στην ελληνική κοινωνία, παρόμοια με τη διαδικασία τακτικής πολιτογράφησης. Η «εθνική συνείδηση» που αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της ομογενειακής ιδιότητας, είναι καθοριστική για την αποδοχή ή όχι του αιτήματος.

¹⁵⁵ Εγκύκλιος ΥΠΕΣ 34 (Φ. Φ.141886/14339/4-6-2014) «Παροχή οδηγιών σχετικά με τη διαδικασία πολιτογράφησης ομογενών αλλοδαπών οι οποίοι διαμένουν στο εξωτερικό – Άρθρο 10 του Ν.3284/2004», <http://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/egk34-04062014.pdf> (26/09/2024)

¹⁵⁶ υπ' αριθ. 34/2014 Εγκύκλιος του Υπουργείου Εσωτερικών

¹⁵⁷ Εγκύκλιος 34/2014, σελ. 4-5

¹⁵⁸ υπ' αριθ. 34/2014 Εγκύκλιος του Υπουργείου Εσωτερικών

¹⁵⁹ Εγκύκλιος 34/2014, σελ. 4

¹⁶⁰ Εγκύκλιος 34/2014, σελ. 4

¹⁶¹ Εγκύκλιος 34/2014, Παράρτημα σελ. 9

2.2. Πολιτογράφηση ομογενών από την πρώην ΕΣΣΔ

Στο άρθρο 15 του ΚΕΙ προβλέπεται ένας ιδιαίτερος τρόπος κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας για τους ομογενείς από χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Η νομοθεσία προβλέπει δύο επιπλέον περιπτώσεις που ισχύουν ακόμη σύμφωνα με το άρθρο 35 του ΚΕΙ: α) Τη διάταξη 1 παρ. 11 του ν. 2790/2000, σχετικά με την χορήγηση ιθαγένειας σε παλλινოსτούντες ομογενείς, που είτε κατοικούν σε χώρα της πρώην ΕΣΣΔ είτε στην Ελλάδα και β) τη διάταξη 76 παρ. 6 του ν. 2910/2001, που αφορά ομογενείς που είχαν έρθει στην Ελλάδα μέχρι τις 2.5.2001¹⁶².

Βασική προϋπόθεση είναι οι ενδιαφερόμενοι να είναι ενήλικοι και να μην είναι δυνατή η διαπίστωση της ελληνικής ιθαγένειάς τους με βάση τις συνθήκες της Λωζάννης (1923) ή της Άγκυρας (1930).

Σύμφωνα με το άρθρο 15 παρ. 1 ΚΕΙ, αν ο ομογενής κατοικεί στην πρώην ΕΣΣΔ, είναι ενήλικος και η ιθαγένειά του δεν μπορεί να διαπιστωθεί με βάση τις συνθήκες της Λωζάννης και της Άγκυρας, ακολουθείται η προβλεπόμενη από το άρθρο 10 ΚΕΙ διαδικασία (βλ. ανωτέρω).

Σε περίπτωση κατά την οποία ο ομογενής έχει εισέλθει νόμιμα στην Ελλάδα, αν είναι ενήλικος και η ελληνική ιθαγένεια δεν μπορεί να διακριβωθεί βάσει τις ανωτέρω συνθήκες, μπορεί να αποκτήσει την ελληνική ιθαγένεια με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών¹⁶³. Η αίτηση υποβάλλεται στην Περιφερειακή Διεύθυνση Ιθαγένειας του τόπου διαμονής και επιπλέον προσκομίζεται κάθε στοιχείο που μπορεί να διαπιστώσει την ιδιότητα του ομογενούς. Επίσης, ο αιτών πρέπει να πληροί τις τυπικές προϋποθέσεις του άρθρου 5 παρ. 1 α', β', γ' (ενηλικότητα, να μην τελεί υπό απέλαση και να μην έχει καταδικαστεί για τα αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο). Η αρμόδια επιτροπή Πολιτογράφησης εξετάζει την αίτηση και γνωμοδοτεί τόσο ως προς της ομογενειακή του ιδιότητα όσο και για την ύπαρξη των ουσιαστικών προϋποθέσεων πολιτογράφησης. Για τον καθορισμό αυτών των προϋποθέσεων παρέχεται εξουσιοδότηση στον Υπουργό Εσωτερικών, και σύμφωνα με την απόφαση υπ' αριθμόν 1831/2021 του ΣτΕ Ολομέλεια, κρίθηκε ότι η διάταξη του ΚΕΙ που αφορά αυτή την εξουσιοδότηση, «είναι σύμφωνη με το άρθρο 43 παρ. 2 του Συντάγματος, διότι αφορά το ειδικότερο ζήτημα του καθορισμού των ουσιαστικών προϋποθέσεων που πρέπει να πληρούνται για να θεωρηθεί ότι οι ομογενείς από την πρώην Σοβιετική Ένωση διαθέτουν ελληνική εθνική συνείδηση»¹⁶⁴. Σύμφωνα πάντως με κρίσεις και από το παρελθόν, για να χαρακτηριστεί κάποιος ομογενής, δεν αρκεί απλά να έχει ελληνική καταγωγή, καθώς πιο κρίσιμο είναι ο ενδιαφερόμενος να διαθέτει ελληνικής εθνικής συνείδησης¹⁶⁵. Η επιτροπή μέσα από την συνέντευξη κρίνει αν ο ενδιαφερόμενος διαθέτει την ομογενειακή ιδιότητα, κατά την διάρκεια της οποίας θέτουν ερωτήματα για να διαπιστώσουν αν γνωρίζει την ελληνική γλώσσα, την ιστορία των προγόνων του και τα ήθη, έθιμα και τις παραδόσεις¹⁶⁶.

Με την απόφαση 1831/2021 της Ολομέλειας του ΣτΕ δεν έγιναν δεκτοί οι ισχυρισμοί των αιτούντων σχετικά με την παράβαση των Συνθηκών της Λωζάννης και της Άγκυρας, «διότι με τις διατάξεις του άρθρου 15 παρ. 1-3 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας και της ισχύουσας 2020/26863/30.4.2020 αποφάσεως του Υπουργού Εσωτερικών (Β' 1761/8.5.2020)

¹⁶² Χ. Τσούκα, ό.π. υποσ. 96, σελ. 67

¹⁶³ Άρθρο 15 παρ. 2 ΚΕΙ

¹⁶⁴ ΣτΕ 1831/2021 Ολομέλεια, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

¹⁶⁵ ΣτΕ 1067/2015, 3072/2010, 2633/2009 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

¹⁶⁶ ΣτΕ 208/2012, 1644/2010, 2633/2009, ΔΕΦΑΘ 2031/2012 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

θεσπίζεται, κατά παρέκκλιση από τις πάγιες διατάξεις του εν λόγω Κώδικα, ειδική διαδικασία για την κτήση της ελληνικής ιθαγένειας από τους ομογενείς από την πρώην Σοβιετική Ένωση, των οποίων η ελληνική ιθαγένεια δεν δύναται να διαπιστωθεί βάσει των ανωτέρω διεθνών συνθηκών, και, ως εκ τούτου, η ειδική αυτή διαδικασία εκφεύγει του πεδίου εφαρμογής των ανωτέρω διεθνών συμβάσεων»¹⁶⁷. Κρίθηκε ότι ο νομοθέτης, ακολουθώντας το άρθρο 108 παρ. 1 του Συντάγματος, ρύθμισε το εν λόγω ζήτημα με ευνοϊκότερο τρόπο συγκριτικά με τους αλλογενείς αλλοδαπούς. Τελικά, με αυτή την απόφαση αναγνωρίστηκε ότι οι ουσιαστικές προϋποθέσεις που τέθηκαν για την αναγνώριση της ελληνικής εθνικής συνείδησης των συγκεκριμένων ομογενών είναι κατάλληλες, σε συνδυασμό με την ελληνική καταγωγή τους, να αποδείξουν την ομογενειακή τους ιδιότητα, καθώς αποδεικνύουν τον σύνδεσμο με το ελληνικό έθνος. Τέλος, οι αιτήσεις ακολουθούν τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 7 παρ. 6 του ΚΕΙ, που εφαρμόζεται αναλογικά.

Η απόφαση για την κτήση της ελληνικής ιθαγένειας εκδίδεται από τον Υπουργό Εσωτερικών, και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Η ορκωμοσία διενεργείται εντός ενός έτους η ορκωμοσία.

Τέλος, σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 15, προβλέπεται ότι «με την αίτηση για την κτήση της ελληνικής ιθαγένειας ο ενδιαφερόμενος μπορεί να ζητήσει και τον εξελληνισμό του ονόματος και του επωνύμου του, αν αυτά είχαν μεταβληθεί ή αλλοιωθεί στη χώρα από την οποία προέρχεται. Στην περίπτωση αυτή, εφόσον ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας συμφωνεί με τον ενδιαφερόμενο ως προς τον τρόπο αποδόσεως στην ελληνική γλώσσα του ονόματος και του επωνύμου του, με την απόφαση του, διατάσσει την εγγραφή στο δημοτολόγιο με το εξελληνισμένο κατά τα ανωτέρω ονοματεπώνυμο». Για τις αιτήσεις που εκκρεμούν, στον ν. 4604/2019 περιλαμβάνονται μεταβατικές διατάξεις προς διευκόλυνση της διαδικασίας επί των εκκρεμών αιτήσεων των ομογενών¹⁶⁸.

2.3. Πολιτογράφηση ομογενών κατόχων ΕΔΤΟ

Με τον ν. 3838/10, όπως ισχύει μετά το άρθρο 36 του ν. 4674/2020, διαφοροποιήθηκε η διαδικασία πολιτογράφησης ομογενών, με βάση, το αν κατέχει ο ομογενής Ειδικό Δελτίο Ταυτότητας Ομογενούς. Επομένως, οι ομογενείς που κατέχουν ΕΔΤΟ, δεν υποβάλλονται στην τακτική διαδικασία πολιτογράφησης του ΚΕΙ.

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 1 δ' και ε' του ΚΕΙ, για τους ομογενείς δεν απαιτείται η επταετής διαμονή στην Ελλάδα, πριν την αίτηση πολιτογράφησης. Στη διάταξη αυτή υπάγονται οι ομογενείς που κατέχουν οποιοδήποτε τίτλο διαμονής ομογενούς¹⁶⁹, εκτός από ΕΔΤΟ.

Η διαδικασία της πολιτογράφησης για τους ομογενείς, διαφοροποιείται από τη διαδικασία για τους λοιπούς αλλοδαπούς. Εφόσον πληρούνται οι τυπικές προϋποθέσεων και δεν συντρέχει κάποιο κώλυμα από αυτά του άρθρου 5 του ΚΕΙ, ο φάκελος της υπόθεσης, διαβιβάζεται στο Υπουργείο Εσωτερικών, όπου ο Υπουργός εκδίδει την απόφαση

¹⁶⁷ ΣτΕ 1831/2021 Ολομέλεια, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

¹⁶⁸ Εγκύκλιος 274 του Γενικού Γραμματέα Ιθαγένειας αριθ. πρωτ.: Φ.79174/50331/7-8-2020: «Νέες διατάξεις πολιτογράφησης ομογενών προερχόμενων από χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης: άρθρο 39 του ν.4604/2019 όπως ισχύει με τις τροποποιήσεις του άρθρου 36 του ν.4674/2020 – Γνωμοδότηση αριθ. 86/2020 Ν.Σ.Κ.».

¹⁶⁹ Εγκύκλιος 8, Φ. 130181/29365/28-05-2010 «Τροποποίηση του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας» ΥΠΕΣ, σελ. 18, άρθρο 5 παρ. 1 περ. ε', αστ' ΚΕΙ

πολιτογράφησης, χωρίς να προηγηθεί συνέντευξη του ενδιαφερόμενου και χωρίς τη διατύπωση γνώμης σχετικά με τη συνδρομή των ουσιαστικών προϋποθέσεων του άρθρου 5Α. Ο Υπουργός ωστόσο, μπορεί να παραπέμψει το σχετικό φάκελο, αρμόδια Επιτροπή Πολιτογράφησης, για να διατυπώσει γνώμη, σε περίπτωση που δημιουργηθούν αμφιβολίες ως προς την ύπαρξη της ομογενειακής ιδιότητας.

Όσον αφορά τους ομογενείς που είναι κάτοχοι Ειδικού Δελτίου Ταυτότητας Ομογενούς, αυτοί μπορούν να αποκτήσουν την ελληνική ιθαγένεια υποβάλλοντας σχετική αίτηση στον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας του τόπου της μόνιμης κατοικίας τους. Σύμφωνα με το άρθρο 23 του ν. 3838/2010, η αίτηση πρέπει να συνοδεύεται από τα εξής: «α) αντίγραφο διαβατηρίου ή άλλου αποδεικτικού ταυτοπροσωπίας, β) το ΕΔΤΟ, γ) πιστοποιητικό γεννήσεως ή άλλο ισοδύναμο που προβλέπεται από τη νομοθεσία της χώρας πρώτης ιθαγένειας, δ) παράβολο 100 ευρώ και ε) υπεύθυνη δήλωση με το όνομα και επώνυμο του ομογενούς, όπως επιθυμεί να αναγράφονται στην απόφαση πολιτογράφησης, εφόσον επιθυμεί, να προχωρήσει στον εξελληνισμό του ονοματεπώνυμού του»¹⁷⁰. Ακολουθώντας, η αρμόδια υπηρεσία αναζητεί αυτεπαγγέλτως πιστοποιητικό ποινικού μητρώου και υποβάλλει ερώτημα σχετικά με τη συνδρομή λόγων δημόσιας τάξης ή ασφάλειας σε βάρος του ενδιαφερομένου¹⁷¹. Δεν αποκλείεται όμως, να δημιουργηθούν αμφιβολίες ως προς την ύπαρξη της ομογενειακής ιδιότητας, οπότε η αρμόδια υπηρεσία πρέπει να προχωρήσει σε σχετική έρευνα, π.χ. αλληλογραφώντας με την αρμόδια προξενική αρχή και ζητώντας έλεγχο γνησιότητας των δικαιολογητικών¹⁷², για να ελέγξει αν πληρούνται οι ουσιαστικές προϋποθέσεις του άρθρου 5Α ΚΕΙ. Όσον αφορά τα κωλύματα της πολιτογράφησης, ισχύουν όσα αναφέρονται στα άρθρα 5 παρ. 1 β' και 5Β του ΚΕΙ, αλλά διαφοροποιείται ως προς το ότι δεν απαιτείται η προϋπόθεση να μην τελούν υπό απέλαση¹⁷³.

Στη συνέχεια, ο Υπουργός Εσωτερικών εκδίδει απόφαση πολιτογραφήσεως η οποία αιτιολογείται σύμφωνα με το άρθρο 8 του ΚΕΙ, και περίληψη της οποίας δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Στη συγκεκριμένη κατηγορία, δεν απαιτείται οι ομογενείς να δώσουν τον όρκο προκειμένου να ολοκληρωθεί η διαδικασία της πολιτογράφησης τους, σε αντίθεση με τις άλλες κατηγορίες ομογενών¹⁷⁴.

Σε περιπτώσεις που διαπιστώνεται ότι κατά τον χρόνο της πολιτογραφήσεως ο ενδιαφερόμενος δεν πληρούσε την τυπική προϋπόθεση της κατοχή Ε.Δ.Τ.Ο., διότι αυτό το δελτίο είχε ανακληθεί, αυτό το γεγονός αρκεί για να ανακληθεί η απόφαση για πολιτογράφηση, επειδή εκδόθηκε χωρίς τη συνδρομή των προϋποθέσεων που θέτει ο νόμος¹⁷⁵.

3. Οι συνέπειες της πολιτογράφησης

Αφού δώσει τον όρκο, ο πολιτογραφηθείς εξομοιώνεται πλήρως με Έλληνα υπήκοο, με τον έχοντα την ελληνική ιθαγένεια εκ καταγωγής, με εξαίρεση την εκλογή του ως Προέδρου της Δημοκρατίας, όπου όπου σύμφωνα με το άρθρο 31 του Συντάγματος θέτει ως προϋπόθεση

¹⁷⁰ άρθρο 23 του ν. 3838/2010

¹⁷¹ Άρθρο 23 παρ.2 ν. 3838/2010, Χ. Τσούκα, ό.π. υποσ. 96, σελ. 70

¹⁷² Χ. Τσούκα, ό.π. υποσ. 96, σελ. 67

¹⁷³ Άρθρο 23 παρ. 2 ν. 3838/2010

¹⁷⁴ Α. Γραμματικάκη-Αλεξίου/Ζ. Παπασιώπη-Πασιά/Ε. Βασιλακάκης, ό.π. υποσ. 3, σελ. 556.

¹⁷⁵ ΣτΕ 263/2020 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

την πάροδο το λιγότερο πέντε ετών από την απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας¹⁷⁶. Η ελληνική νομοθεσία περί ιθαγένειας δεν επιβάλλει στον πολιτογραφούμενο να αποβάλει την ιθαγένεια που είχε μέχρι την πολιτογράφησή του, όπως γίνεται σε άλλες έννομες τάξεις¹⁷⁷. Επομένως, καθίσταται πολυϊθαγενής. Επίσης, τα πρόσωπα αυτά απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα που έχουν και οι Έλληνες πολίτες που έχουν την ελληνική ιθαγένεια από τη γέννησή τους, σε αντίθεση με άλλες αλλοδαπές νομοθεσίες που απαιτείται να παρέλθει κάποιος καιρός για να συμβεί αυτό.

Επίσης, μια ακόμα συνέπεια της πολιτογράφησης είναι η υποχρέωση των ανδρών να υπηρετήσουν τη θητεία τους στις ένοπλες δυνάμεις, εφ' όσον πληρούνται φυσικά και οι υπόλοιπες προϋποθέσεις που προβλέπονται στην νομοθεσία¹⁷⁸. Η θητεία ανάλογα με την περίπτωση μπορεί αν είναι ολόκληρη ή μειωμένη.

Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 11 ΚΕΙ τα ανήλικα και άγαμα τέκνα του πολιτογραφηθέντος αλλοδαπού αποκτούν επίσης την ελληνική ιθαγένεια, χωρίς καμία άλλη διατύπωση. Ανεξαρτήτως του αν τα τέκνα είναι ομογενή ή αλλογενή, η απόκτηση της ιθαγένειας από αυτά, συντελείται με την πολιτογράφηση του γονέα. Το τέκνο εγγράφεται στο δημοτολόγιο στο οποίο έχει εγγραφεί από την ορκωμοσία του ο γονέας του μετά την πολιτογράφηση¹⁷⁹.

4. Ειδικές περιπτώσεις κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας από τους ομογενείς

4.1. Κτήση της ιθαγένειας λόγω κατάταξης στις ένοπλες δυνάμεις και στην ΕΛΑΣ

Η δυνατότητα αυτή στο νόμο ενυπάρχει μόνο για τους ομογενείς αλλοδαπούς. Σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 1 ΚΕΙ, την ελληνική ιθαγένεια αποκτούν αυτοδικαίως όσοι εισάγονται σε στρατιωτική σχολή αξιωματικών ή υπαξιωματικών των ενόπλων δυνάμεων ή κατατάγονται στις ένοπλες δυνάμεις ως εθελοντές. Εφόσον δώσουν τον στρατιωτικό όρκο αποκτούν την ελληνική ιθαγένεια¹⁸⁰.

Επίσης, όσοι ομογενείς καταταγούν ως εθελοντές σε καιρό επιστρατεύσεως ή πολέμου μπορούν να αποκτήσουν την ελληνική ιθαγένεια μετά από αίτηση στον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας¹⁸¹. Στην περίπτωση όμως που αποκτήσουν βαθμό αξιωματικού μόνιμου ή έφεδρου αποκτούν την ιθαγένεια αυτοδικαίως¹⁸². Όπως αναφέρεται και στην απόφαση του ΣτΕ υπ' αριθμόν 4161/1998, για την περίπτωση αυτή, ο νόμος δεν θέτει ως προϋπόθεση την άφιξη στην χώρα με προξενική θεώρηση για μόνιμη εγκατάσταση¹⁸³.

Πράγματι λοιπόν, στην ελληνική έννομη τάξη, η δυνατότητα αυτή της κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας αφορά μόνο τους ομογενείς αλλοδαπούς, και όχι τους αλλογενείς, όπως συμβαίνει σε νομοθεσίες άλλων χωρών, για παράδειγμα στις ΗΠΑ¹⁸⁴.

¹⁷⁶ Π. Παπαδάκη, Η Συνταγματική και Διεθνής Προστασία της Ιθαγένειας, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2020, σελ. 113.

¹⁷⁷ Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 2, σελ. 137

¹⁷⁸ Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 2, σελ. 137

¹⁷⁹ άρθρα 14 και 15 παρ. 6 του ν. 3463/2006, Α' 114

¹⁸⁰ Άρθρο 4 παρ. 4 ΚΕΙ

¹⁸¹ Άρθρο 4 παρ. 2 ΚΕΙ

¹⁸² Άρθρο 4 παρ. 3 ΚΕΙ

¹⁸³ Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 2, σελ. 137

¹⁸⁴ Α. Γραμματικάκη-Αλεξίου/Ζ. Παπασιώπη-Πασιά/Ε. Βασιλακάκης, ό.π. υποσ. 3, σελ. 553

Επιπλέον, τα ενήλικα και άγαμα τέκνα όσων αποκτούν την ελληνική ιθαγένεια με αυτό τον τρόπο, αποκτούν και αυτά την ελληνική ιθαγένεια, ύστερα, όμως, από αίτηση του γονέα προς τον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας¹⁸⁵. Το χρονικό σημείο που την αποκτούν είναι το ίδιο με του γονέα τους που την απέκτησε.

Τέλος, με το άρθρο 8 του ν. 3938/2011, προβλέφθηκε ότι οι ομογενείς που κατατάσσονται στην Ελληνική Αστυνομία να αποκτούν αυτοδικαίως την ελληνική ιθαγένεια από την εισαγωγή στις αστυνομικές σχολές ή από την κατάταξή τους¹⁸⁶. Μάλιστα, στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου, διατυπώνεται πρόβλεψη και για τους ομογενείς που ήδη υπηρετούν στην Ελληνική Αστυνομία, σύμφωνα με την οποία μπορούν να αποκτήσουν αυτοδικαίως την ελληνική ιθαγένεια από την έναρξη της ισχύς του νόμου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ : ΑΠΩΛΕΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ ΑΠΟ ΟΜΟΓΕΝΕΙΣ

1. Αφαίρεση

Οι διαφορές ανάμεσα σε ομογενείς και αλλογενείς σχετικά με την απώλεια και την ανάκτηση της Ελληνικής Ιθαγένειας έχουν μειωθεί. Δεν υπάρχει στο Ελληνικό Δίκαιο διάταξη που να επιτρέπει την αφαίρεση της Ιθαγένειας με βάση τον χαρακτηρισμό ενός Έλληνα πολίτη ως αλλογενή. Οι λόγοι για τους οποίους μπορεί κάποιος να χάσει την Ελληνική Ιθαγένεια αναφέρονται συγκεκριμένα στο άρθρο 17 του ισχύοντος Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας, χωρίς να γίνεται διάκριση ανάλογα με το αν ο πολίτης είναι ομογενής ή όχι. Σε έκπτωση υποκείνται όλοι, χωρίς να γίνεται καμία διάκριση μεταξύ ομογενών και αλλογενών¹⁸⁷

2. Ανάκτηση

2.1 Επαναπατρισμός πολιτικών προσφύγων

Με την υπ' αριθμ. 106841/29-12-1982 ΚΥΑ, επετράπη ο επαναπατρισμός των Ελλήνων πολιτικών προσφύγων, που εξαιτίας του εμφυλίου πολέμου, είχαν καταφύγει στο εξωτερικό. Η συγκεκριμένη ΚΥΑ, ρύθμιζε επίσης και την απόκτηση της Ελληνικής Ιθαγένειας από τις συζύγους και τα τέκνα αυτών, σύμφωνα με τις ισχύουσες τότε διατάξεις του ΚΕΙ¹⁸⁸. Η επιστροφή στη χώρα γινόταν μέσω της χορήγησης ταξιδιωτικού εγγράφου από τις ελληνικές προξενικές αρχές του τόπου διαμονής τους. Το έγγραφο αυτό δινόταν μετά τη συμπλήρωση και υποβολή του «Δελτίου Ατομικών Στοιχείων» (ΔΑΣ) στην αρμόδια ελληνική προξενική αρχή. Με την υποβολή του ΔΑΣ, ενεργοποιούνταν η διαδικασία ανάκλησης των διοικητικών αποφάσεων που είχαν στερήσει την Ελληνική Ιθαγένεια σε όσους την είχαν χάσει¹⁸⁹.

2.2 Ανάκτηση από Ομογενείς

Στο άρθρο 29 του παλαιού Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας (η ισχύς του άρθρου έληξε την 03-04-1956) προβλεπόταν η δυνατότητα ανάκτησης της ελληνικής ιθαγένειας από ομογενείς, μια ρύθμιση που είχε περιορισμένη εφαρμογή, κυρίως αφορούσε ηλικιωμένους ομογενείς που είχαν μεταναστεύσει στις ΗΠΑ και είχαν χάσει την Ελληνική Ιθαγένεια βάσει του

¹⁸⁵ Άρθρο 4 παρ. 5 ΚΕΙ

¹⁸⁶ άρθρο 8 παρ. 1 ν. 3938/2011

¹⁸⁷ Α. Γραμματικάκη-Αλεξίου/Ζ. Παπασιώπη-Πασιά/Ε. Βασιλακάκης, ό.π. υποσ. 3, σελ. 566

¹⁸⁸ ΦΕΚ 1 Β' /05-01-1983 «Ελεύθερος επαναπατρισμός και απόδοση της Ελληνικής Ιθαγένειας στους πολιτικούς πρόσφυγες» ΚΥΑ Εσωτερικών & Δημόσιας Τάξης, Κ. Χορομίδης, Η Ιθαγένεια των Ελληνοπαίδων Πολιτικών Προσφύγων, Αρμενόπουλος 1977 (8-9), σελ.605 επ.

¹⁸⁹ Ζ. Papassiopi-Passia, ό.π. υποσ. 51, σελ. 515-516

άρθρου 23 του ΑΝ 1856, λόγω απόκτησης ξένης ιθαγένειας¹⁹⁰. Τα κριτήρια για να εφαρμοστεί η διάταξη και να αποκτήσουν την ελληνική ιθαγένεια αυτοδικαίως οι δικαιούχοι, ήταν α) ο ενδιαφερόμενος να είναι ομογενής που γεννήθηκε στην Ελλάδα, β) να είχε την Ελληνική Ιθαγένεια από τη γέννησή του, γ) να την έχασε σύμφωνα με το άρθρο 23 του ΑΝ 1856¹⁹¹, δ) να είχε χάσει και την ξένη ιθαγένεια αφού αποχώρησε από τη χώρα αυτή, και ε) να είχε συμπληρώσει δύο χρόνια διαμονής στην Ελλάδα μετά την απώλεια της ξένης ιθαγένειας.

3. Αποποίηση

Η δυνατότητα αποποίησης της Ελληνικής Ιθαγένειας, θεσπίστηκε για πρώτη φορά με τη διάταξη του άρθρου 69 παρ. 9 του ν. 2910/2001. Προϋποθέσεις για να εφαρμοστεί η διάταξη, αποτελούν α) να είναι ενήλικος, β) η υποβολή δήλωσης ότι πλέον δεν υφίσταται «γνήσιος δεσμός» με τη χώρα και γ) διαμονή στο εξωτερικό.

Το περιεχόμενο της διάταξης, παρέμεινε όμοιο, στο άρθρο 18 του ΚΕΙ, που αφορά την αποποίηση της Ελληνικής Ιθαγένειας. Παρόλου που από τη διατύπωση του άρθρου δεν προκύπτει κάποια διάκριση με βάση την εθνική καταγωγή του αποποιούμενου, υποστηρίζεται ότι η συγκεκριμένη διάταξη αφορά τους ομογενείς που είτε διαμένουν επί χρόνια ή γεννήθηκαν στο εξωτερικό. Το συμπέρασμα συνάγεται από το γεγονός ότι δεν αρκεί η απλή γνώμη του Συμβουλίου Ιθαγένειας για την έγκριση της αποποίησης, όπως γίνεται στις άλλες περιπτώσεις απώλειας ιθαγένειας, αλλά απαιτείται σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου Ιθαγένειας. Επιπλέον, διαφοροποιείται από τα άρθρα 19 και 21 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας, οι οποίες αφορούν κυρίως περιπτώσεις αλλογενών αλλοδαπών και προβλέπουν πιο απλές διαδικασίες για την εκούσια απώλεια της Ελληνικής Ιθαγένειας¹⁹².

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ : ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΟΜΟΓΕΝΩΝ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ

Στην ελληνική έννομη τάξη, παρατηρούμε μια βασική διαφορά ως προς την έννοια του ομογενούς στο δίκαιο της ελληνικής ιθαγένειας και στο δίκαιο κατάστασης αλλοδαπών. Ενώ λοιπόν στο δίκαιο Ιθαγένειας, για να χαρακτηριστεί ένα άτομο ομογενής, βασικό κριτήριο αποτελεί το άτομο να διαθέτει ελληνικής εθνικής συνείδησης. Από την άλλη, στο δίκαιο κατάστασης αλλοδαπών, που ρυθμίζει τις προϋποθέσεις εισόδου και παραμονής των αλλοδαπών υπηκόων στην Ελληνική Επικράτεια, για να έχει κάποιος την μεταχείριση του ομογενή, βαρύνουσα σημασία έχει το στοιχείο της ελληνικής καταγωγής¹⁹³.

1. Διαβατήρια Ο.Τ.Α.

Αυτή η διαφορετική προσέγγιση φαίνεται αρχικά από τη δημιουργία «διαβατηρίων χωρίς ιθαγένεια», δίνοντας σε ομογενείς από συγκεκριμένες χώρες Ελληνικά Διαβατήρια, χωρίς όμως να κατέχουν την ελληνική ιθαγένεια¹⁹⁴. Η απόφαση 765 ΠΥΣ το 1952 επέτρεπε την

¹⁹⁰ Ζ.Ραπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 51, σελ. 512 και 515

¹⁹¹ Εγκύκλιος 39 (α.π. 57191/11-11-1972) του ΥΠΕΣ, σε ΥΠΕΣΔΑ, Κώδιξ Ελληνικής Ιθαγένειας, (Ανατύπωση) Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα, 1995, σελ. 15

¹⁹² Ζ. Παπασιώπη, ό.π. υποσ. 2, σελ. 827

¹⁹³ Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 2, σελ. 41

¹⁹⁴ Δ. Χριστόπουλος, ό.π. υποσ. 18, σελ. 95

έκδοση διαβατηρίων σε ομογενείς που ήθελαν να φύγουν από την Ελλάδα, χωρίς αυτό να σημαίνει και αναγνώριση της Ελληνικής Ιθαγένειας. Όταν καταργήθηκε η απόφαση αυτή, το 1976, εκδόθηκε μια «άκρως απόρρητη» απόφαση που αφορούσε ομογενείς από Τουρκία και Βόρεια Ήπειρο, που τους χορηγούσε διαβατήρια χωρίς να τους έχει αναγνωριστεί η ελληνική ιθαγένεια¹⁹⁵.

Αυτή η πολιτική αποσκοπούσε στη διατήρηση του μεγέθους των ελληνικών μειονοτήτων στο εξωτερικό, παρέχοντας τους Ελληνικά Διαβατήρια και προνόμια, χωρίς πλήρη ιθαγένεια¹⁹⁶. Το 2000, προέκυψε ζήτημα σχετικά με την παραβίαση του κοινοτικού δικαίου, οδηγώντας σε αλλαγές και την πολιτογράφηση των ατόμων αυτών ως ανιθαγενών. Το 2006, η έκδοση ειδικών διαβατηρίων σταμάτησε, απαιτώντας εγγραφή στο δημοτολόγιο δηλαδή την κτήση της ελληνικής ιθαγένεια. Παρ' όλα αυτά, λόγω των καθυστερήσεων στην πολιτογράφηση, αποφασίστηκε η συνέχιση χορήγησης διαβατηρίων, με ετήσια διάρκεια μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας πολιτογραφησεώς τους¹⁹⁷.

2. Άδειες Διαμονής Ομογενών

Ο νόμος 1975/1991, στο άρθρο 17, προέβλεπε τη χορήγηση άδεια παραμονής ομογενών, αφού προσκομίσουν τα επίσημα δικαιολογητικά που αποδεικνύουν ότι έχουν ομογενειακή ιδιότητα. Η παράγραφος 4 του ίδιου άρθρου, προέβλεπε την έκδοση ΚΥΑ που θα όριζε τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία για τη χορήγηση των αδειών διαμονής στους ομογενείς αλλοδαπούς.

2.1. Άδειες διαμονής των Ελληνικής καταγωγής Αλβανών υπηκόων

Μέχρι την έκδοση της ΚΥΑ που θα ρύθμιζε τις λεπτομέρειες αυτές σχετικά με την χορήγηση αδειών διαμονής στους ομογενείς, ως προς τους ομογενείς με Αλβανική ιθαγένεια, ακολουθήθηκε η πρακτική της έκδοσης προξενικών θεωρήσεων μακράς διάρκειας¹⁹⁸, καθώς και της χορήγησης «Δελτίων καταγραφής Αλλοδαπού», στα οποία αναγραφόταν η Ελληνική τους εθνικότητα¹⁹⁹.

Η ΚΥΑ που εκδόθηκε βάσει του Ν. 1975/1991 είχε στόχο την εξασφάλιση ισότιμων όρων εργασίας και καθόριζε τη διαμονή και εργασία Αλβανών υπηκόων ελληνικής καταγωγής. Αυτοί μπορούσαν να λάβουν «Ειδικό Δελτίο Ταυτότητας Αλλοδαπού» για τρία χρόνια, υπό την προϋπόθεση ότι διέθεταν έγκυρο διαβατήριο και προξενική θεώρηση, χωρίς να επηρεάζεται από την τυχόν λήξη της ισχύος τους²⁰⁰. Η παραπάνω ΚΥΑ καταργήθηκε το 2001, και εισήχθη η χορήγηση «Ειδικού Δελτίου Ταυτότητας Ομογενούς» για ελληνικής

¹⁹⁵ Δ. Χριστόπουλος, ό.π. υποσ. 18, σελ. 96, Γ. Τσιούκας, Το νομικό καθεστώς των ομογενών Αλβανίας, στη μελέτη Ελληνική μειονότητα της Αλβανίας: Εκπαίδευση και δημογραφική κινητικότητα στην Αλβανία και την Ελλάδα, Κοινωνιολογικό Ίδρυμα Ιωάννη Σ. Λάτση, 2009, σελ. 54

¹⁹⁶ Δ. Χριστόπουλος, ό.π. υποσ. 18, σελ. 97

¹⁹⁷ έγγραφο ΥΠΕΣ 17018.3/02/23-04-2003, Δ. Χριστόπουλος, ό.π. υποσ. 18, σελ. 98

¹⁹⁸ Ε. Βόγλη-Χ. Μυλωνάς, ό.π. υποσ. 52, σελ. 375

¹⁹⁹ Γ. Τσιούκας, ό.π. υποσ. 195, σελ. 69, Ε. Βόγλη-Χ. Μυλωνάς, ό.π. υποσ. 52, σελ. 374, Μ. Παύλου, «Οι Έλληνες της Αλβανίας στην Ελλάδα», 10-02-2003, σελ. 2-5 σε <http://kemo.gr/index.php?sec=archive> (28-09-2024)

²⁰⁰ Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης, Εθνικής Άμυνας, Εξωτερικών, Οικονομικών, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Δημόσιας Τάξης με αριθ. 4000/3/10-ε'/15-04-1998 «Προϋποθέσεις, διάρκεια και διαδικασία παροχής δικαιώματος παραμονής και εργασίας των ελληνικής καταγωγής υπηκόων Αλβανίας» (ΦΕΚ 395 Β'/29-04-1998)

καταγωγής Αλβανούς που βρίσκονται στην Ελλάδα, με διάρκεια τριών ετών. Επιπλέον, δημιουργήθηκαν «Ειδικές Επιτροπές» που απαρτίζονταν από ανώτερο αξιωματικό της ΕΛ.ΑΣ. και εκπροσώπους από τα Υπουργεία Εξωτερικών και Εσωτερικών, οι οποίες είχαν την ευθύνη να γνωμοδοτούν για διοικητικές προσφυγές κατά απορριπτικών αποφάσεων για χορήγηση ΕΔΤΟ, εάν δεν επιβεβαιωνόταν η ελληνική καταγωγή του αιτούντος²⁰¹.

Το νομικό καθεστώς αλλάζει το 2005, όταν με Κοινή Υπουργική Απόφαση προβλέφθηκε η χορήγηση Άδειας Διαμονής Ενιαίου Τύπου στους ομογενείς με Αλβανική Ιθαγένεια, που ζουν στην Ελλάδα, με διάρκεια έως 10 χρόνια, καθώς και η χορήγηση Ειδικού Δελτίου Ταυτότητας Ομογενούς με την ίδια διάρκεια²⁰². Σύμφωνα με τις νέες ρυθμίσεις, για την απόκτηση του ΕΔΤΟ βασική προϋπόθεση αποτελεί, η κατοχή έγκυρης ειδικής προξενικής θεώρησης, ενώ πριν την έκδοση του, διενεργείται συνέντευξη και μια «Τριμελής Επιτροπή» γνωμοδοτεί σχετικά με το αν ο αιτών διαθέτει ομογενειακή ιδιότητα. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 17 παρ. 2 του Ν. 1975/1991 και το άρθρο 24 του Ν. 3320/2005, ιδρύονται «Ειδικές Επιτροπές Ομογενών», οι οποίες σε περιπτώσεις που δημιουργείται αμφιβολία ως προς το αν υπάρχει ομογενειακή ιδιότητα του ενδιαφερόμενου, γνωμοδοτεί επί αυτού.

Το 2010 εκδίδεται Κοινή Υπουργική Απόφαση, στην οποία διατηρείται ο ρόλος των «Ειδικών Επιτροπών Ομογενών»²⁰³. Επιπλέον, οι νέες διατάξεις καταργούν την προηγούμενη διακριτική ευχέρεια της Διοίκησης, καθιστώντας υποχρεωτική (δέσμια αρμοδιότητα) τη μη χορήγηση ή την ανάκληση του ΕΔΤΟ σε περιπτώσεις όπου υπάρχουν λόγοι δημόσιας ή εθνικής ασφάλειας ή όταν ο αιτών έχει καταδικαστεί τελεσίδικα για κακούργημα ή πλημμέλημα με ποινή φυλάκισης ενός έτους. Επίσης, εισάγεται η δυνατότητα χορήγησης «Ειδικής Βεβαίωσης Νόμιμης Διαμονής» σε Αλβανούς υπηκόους, όταν το διοικητικό δικαστήριο έχει αναστείλει την εκτέλεση διοικητικών αποφάσεων σχετικά με την απόρριψη ανανέωσης ή ανάκλησης του ΕΔΤΟ και της ΑΔΕΤ, μέχρι να εκδοθεί η απόφαση για την αίτηση ακύρωσης που έχει ασκήσει.

Το 2012, το νομικό πλαίσιο για την παραμονή και εργασία των ομογενών από την Αλβανία αλλάζει ξανά, με νέα Κοινή Υπουργική Απόφαση²⁰⁴. Μεταξύ των βασικών αλλαγών, είναι η παράταση των Ειδικών Δελτίων Ταυτότητας Ομογενούς (ΕΔΤΟ) σε αορίστου διάρκειας, η καθιέρωση της Άδειας Διαμονής Ενιαίου Τύπου (ΑΔΕΤ) ως ανεξάρτητο έγγραφο σε μορφή ταυτότητας, και η ενσωμάτωση αποφάσεων επιστροφής στις απορριπτικές και ανακλητικές αποφάσεις για τα ΕΔΤΟ, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3907/11²⁰⁵.

---

²⁰¹ Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης-Εθνικής Άμυνας-Εξωτερικών-Οικονομικών-Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων-Δημόσιας Τάξης με αριθ. 4000/3/10-λε'/30-05-2001 «Προϋποθέσεις, διάρκεια και διαδικασία παροχής δικαιώματος παραμονής και εργασίας στους ελληνικής καταγωγής υπηκόους Αλβανίας» (ΦΕΚ 707 Β'/06-06-2001)

²⁰² Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης-Οικονομίας και Οικονομικών-Εθνικής Άμυνας-Εξωτερικών- Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας-Δημόσιας Τάξης με αριθ. 4000/3/10-δ'/9-5-2005 «Παραμονή και εργασία Ομογενών από Αλβανία» (ΦΕΚ 646 Β'/13-05-2005)

²⁰³ Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης – Οικονομικών – Εξωτερικών – Εθνικής άμυνας – Εργασίας και κοινωνικής ασφάλισης – Προστασίας του πολίτη με αριθ. 4000/3/10-ξζ'/14-05-2010 «Παραμονή και εργασία ομογενών από Αλβανία» (ΦΕΚ 665 Β'/17-05-2010)

²⁰⁴ Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Εξωτερικών- Οικονομικών- Εθνικής Άμυνας- Εσωτερικών-Εργασίας, Κοινωνικής ασφάλισης και πρόνοιας- Δημόσιας τάξης και προστασίας του πολίτη με αριθ. 4000/3/10-πβ'/14-11-2012 «Παραμονή και εργασία ομογενών από Αλβανία» (ΦΕΚ 3043 Β'/15-11-2012)

²⁰⁵ Άρ 21. παρ. 1 του Ν.3907/21-01-2011 «Ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ «σχετικά με τους

Το 2015, το υφιστάμενο καθεστώς αλλάζει ριζικά. Η νέα Κοινή Υπουργική Απόφαση τροποποίησε τη διαδικασία, παρατηρώντας μάλιστα ότι αυστηροποίησε τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση και ανανέωση του Ειδικού Δελτίου Ταυτότητας Ομογενούς. Η διάρκεια ισχύος της ΑΔΕΤ για τους ομογενείς από την Αλβανία έχει ισχύ δώδεκα ετών και για τα τέκνα τους τρία έτη²⁰⁶. Βλέπουμε ότι διαχωρίζει τους ομογενείς βάσει της καταγωγής τους, συγκεκριμένα αν προέρχονται ή όχι από τα χωριά της μειονοτικής ζώνης²⁰⁷. Όσοι έχουν καταγωγή από τις μειονοτικές περιοχές, δεν τίθενται περαιτέρω διατυπώσεις για τη λήψη ΕΔΤΟ.

Από την άλλη, όσοι δεν προέρχονται από τις μειονοτικές περιοχές, έχουν υποχρέωση να υποβάλουν αίτηση για την έκδοση «εθνικής θεώρησης εισόδου», η οποία εκδίδεται από τις αρμόδιες ελληνικές προξενικές αρχές στην Αλβανία, μετά από συνέντευξη για να διερευνηθεί η ελληνική καταγωγή και συνείδηση του ενδιαφερόμενου. Ως τεκμήρια ομογενειακής ιδιότητας, μπορεί να θεωρηθούν παλιά αλβανικά δελτία ταυτότητας με ένδειξη ελληνικής εθνικότητας, πιστοποιητικά οικογενειακής κατάστασης, παλαιά δελτία ΕΔΤΟ, εγγραφές ανιόντων σε προξενικά μητρώα κ.α. Όταν εκδοθεί η εθνική θεώρηση εισόδου, ο ενδιαφερόμενος υποβάλλει αίτηση για ΕΔΤΟ στην τοπική αστυνομική αρχή, η οποία λαμβάνει αντίγραφο του φακέλου του από το προξενείο.

Με την ΚΥΑ, καταργείται η απαίτηση για μόνιμη διαμονή στην Ελλάδα ως προϋπόθεση για την απόκτηση ΕΔΤΟ, ενώ παράλληλα καταργούνται οι Ειδικές Επιτροπές Ομογενών και η διαδικασία αμφισβήτησης της ομογενειακής ιδιότητας. Σύμφωνα με το άρθρο 6, το αίτημα για χορήγηση ή ανανέωση του ΕΔΤΟ απορρίπτεται, εάν υπάρχει αμφισβήτηση σχετικά με την ομογενειακή ιδιότητα του ενδιαφερόμενου. Αυτό συμβαίνει όταν ο ενδιαφερόμενος δεν προέρχεται από τις μειονοτικές περιοχές και δεν έχει λάβει ειδική προξενική θεώρηση εισόδου.

Επίσης, το άρθρο 6 παρ. 3 της ΚΥΑ, αναφέρει ότι σε περίπτωση που υποβληθούν πλαστά έγγραφα που αφορούν την εθνικότητα, το ΕΔΤΟ διατηρείται μέχρι την έκδοση τελεσίδικης καταδικαστικής απόφασης, ενώ αντίθετα εάν η πλαστότητα αφορά κάποιο άλλο στοιχείο, το ΕΔΤΟ αφαιρείται, μέχρι την έκδοση τελεσίδικης αθωωτικής απόφασης. Στην περίπτωση αυτή ο ενδιαφερόμενος μπορεί να υποβάλει εκ νέου αίτημα για χορήγηση ΕΔΤΟ, εφόσον βέβαια δεν αμφισβητείται η ομογενειακή ιδιότητά του.

Η Διοίκηση για να παρουσιάσει μια μεγάλη ελληνική μειονότητα συμπεριέλαβε στις τάξεις των ομογενών όχι μόνο άτομα από ελληνόφωνες περιοχές²⁰⁸, αλλά και μέρος του αλβανόφωνου πληθυσμού των Βλάχων της Αλβανίας²⁰⁹. Τα κριτήρια που χρησιμοποιήθηκαν ήταν ο τόπος καταγωγής, ο τόπος διαμονής, η γνώση της βλάχικης γλώσσας, καθώς και η πολιτική συμπεριφορά. Αργότερα, ένα άλλο κριτήριο, που

κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη – μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών» και λοιπές διατάξεις» (ΦΕΚ 7 Α' /26-01-2011)

²⁰⁶ Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 39, σελ. 107.

²⁰⁷ Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Εξωτερικών-Οικονομικών-Εθνικής Άμυνας-Εσωτερικών-Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας-Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη με αριθ. 4000/3/10-πγ' /20-01-2015 «Τροποποίηση διατάξεων της υπ' αριθμ. 4000/3/10-πβ' / 14-11-2012 κοινής υπουργικής απόφασης «Παραμονή και εργασία ομογενών από Αλβανία» (Β' 3043)» (ΦΕΚ 119 Β' /21-01-2015).

²⁰⁸ Λ. Μπαλτσιώτης/Τ.Τέλλογλου/Κ.Τσιτσελίκης/Δ. Χριστόπουλος, Η Ελληνική Μειονότητα της Αλβανίας, Σύγχρονα Θέματα, τ. 24, 2001, σελ. 25-26

²⁰⁹ Λ. Μπαλτσιώτης, ό.π. υποσ. 195, σελ. 8.

εμφανίστηκε για τον χαρακτηρισμό ορθόδοξων Αλβανών ως ομογενών, βασίστηκε στην εγγύτητα του τόπου καταγωγής τους με ελληνόφωνες περιοχές²¹⁰.

Ένα βασικό ζήτημα που υπάρχει ως προς τη χορήγηση των ΕΔΤΟ στους ομογενείς της Αλβανίας, έχει να κάνει με τη χρήση αλλοδαπών πιστοποιητικών που η γνησιότητα τους αμφισβητείται. Η δεύτερη προβληματική έγκειται στα κριτήρια με βάση τα οποία καθορίζεται η ιδιότητα του ομογενή. Έτσι, από το 2005 και μετά παρατηρούμε έναν μεγάλο αριθμό αυτών να χάνει την ομογενειακή ιδιότητα²¹¹, εξαιτίας προσκόμισης πλαστών δικαιολογητικών²¹², είτε λόγω εφαρμογής νέων κριτηρίων για την τεκμηρίωση της ομογενειακής ιδιότητας.

2.2. Άδειες διαμονής των ομογενών από χώρες της πρώην ΕΣΣΔ

Στο άρθρο 1 παρ. 11-13 του ν. 2790/00, άρθρο 1, προβλέπεται η διαδικασία για τη χορήγηση Ειδικού Δελτίου Ταυτότητας Ομογενούς σε ομογενείς από χώρες της πρώην ΕΣΣΔ. Την αίτηση την υποβάλλουν με τα δικαιολογητικά της παραγράφου 3 του ίδιου, στο Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας του τόπου διαμονής τους, εφόσον διαμένουν στην Ελλάδα, ή στην Ελληνική Προξενική Αρχή του τόπου κατοικίας τους, εφόσον διαμένουν σε χώρες της τέως Σοβιετικής Ένωσης²¹³. Έπειτα ακολουθεί συνέντευξη για τη διαπίστωση της ομογενειακής ιδιότητας του ενδιαφερόμενου. Μετά τη γνωμοδότηση των Ειδικών Επιτροπών για την ελληνική καταγωγή του ατόμου, το ΕΔΤΟ χορηγείται έπειτα από απόφαση των αρμόδιων Αστυνομικών Υπηρεσιών²¹⁴.

2.3. Άδειες διαμονής των ομογενών από την Τουρκία

Η Κοινή Υπουργική Απόφαση το 2014, ήρθε για να ρυθμίσει τα θέματα διαμονής και εργασίας των ομογενών υπηκόων Τουρκίας, η οποία προβλέπει τη ΕΔΤΟ αόριστης διάρκειας και ΑΔΕΤ δέκα ετών, που ισχύει τόσο για τους ομογενείς που κατοικούν μόνιμα στο εξωτερικό, όσο και για εκείνους που ζουν στην Ελλάδα²¹⁵. Βασικό κριτήριο, που διαφοροποιεί την διαδικασία που ακολουθείται, αποτελεί ο τόπος κατοικίας του αιτούντος. Σύμφωνα με το άρθρο 2 της ΚΥΑ, οι ομογενείς που ζουν στο εξωτερικό πρέπει πρώτα να λάβουν εθνική προξενική θεώρηση από το αρμόδιο προξενείο, μετά από συνέντευξη και επιβεβαίωση ότι ο αιτών και οι πρόγονοί του είναι ομογενείς και έχουν ελληνική εθνική συνείδηση και ως τεκμήρια της ομογενειακής ιδιότητας γίνονται δεκτά παλαιά Δελτία

²¹⁰ Λ. Μπαλτσιώτης, ό.π. υποσ. 195, σελ. 8

²¹¹ Λ. Μπαλτσιώτης, «Ομογενείς» ή «Αλλογενείς»: Η περίπτωση των ορθόδοξων της Αντιόχειας στην Τουρκία, σε (επιμ.) Λ. Βεντούρα-Λ. Μπαλτσιώτης, Το Έθνος πέραν των συνόρων, «ομογενειακές» πολιτικές του Ελληνικού Κράτους, σελ. 407-8

²¹² Γ. Τσιούκας, Το νομικό καθεστώς των ομογενών, ό.π. σελ. 60

²¹³ <https://mitos.gov.gr/index.php/> (18-09-2024)

²¹⁴ Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης-Εθνικής Άμυνας-Εξωτερικών-Οικονομικών-Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων-Δημόσιας Τάξης με αριθ 4864/8-γ/17-07-2000 «Περιεχόμενο και διαδικασία χορήγησης Ειδικού Δελτίου Ταυτότητας σε ομογενείς χωρών τέως Ε.Σ.Σ.Δ.» (ΦΕΚ 911 Β' / 26-07-2000), υπ' αριθ. 7004/3/29-ιστ' /28-08-2000 απόφαση του Υπουργού Δημόσιας Τάξης «Μεταβίβαση αρμοδιοτήτων Υπουργού Δημόσιας Τάξης σε υφιστάμενα υπηρεσιακά όργανα» (ΦΕΚ 1088 Β' /31-08-2000), κεφάλαιο ΙΕ' παρ. 7, Α. Αργυρού, «Το νομικό καθεστώς των παλιννοστούντων ομογενών από τις χώρες της πρώην ΕΣΣΔ», Αρμ.2001, σελ. 1027-1028

²¹⁵ Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Εξωτερικών – Οικονομικών – Εθνικής Άμυνας – Εσωτερικών – Εργασίας, Κοινωνικής ασφάλισης και πρόνοιας – Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη με αριθ. 4000/3/84/13-01-2014 «Παραμονή και εργασία ομογενών υπηκόων Τουρκίας» (ΦΕΚ 53 Β' /16-01-2014)

Ταυτότητας Αλλοδαπού με ένδειξη ελληνικής καταγωγής, διαβατήρια τύπου Ο.Τ.Α, εγγραφή προγόνου σε προξενικά μητρώα ή παλαιό προξενικό διαβατήριο²¹⁶. Αντίθετα, όσοι κατοικούν ήδη στην Ελλάδα, δεν απαιτείται συνέντευξη για τη διαπίστωση της ομογενειακής ιδιότητας, αλλά το ΕΔΤΟ χορηγείται από τις αρμόδιες αστυνομικές αρχές με την προσκόμιση σχετικών τίτλων διαμονής ομογενειακού τύπου.

2.4. Άδειες διαμονής ομογενών από λοιπές χώρες

Με την έκδοση της ΚΥΑ υπ' αριθμόν 123/04-01-2016 (όπως τροποποιήθηκε με την ΚΥΑ 10700/17/8.3.2017), προβλέπεται η χορήγηση άδειας διαμονής από τις Υπηρεσίες Αλλοδαπών των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, για ομογενείς πολίτες τρίτων χωρών που εισέρχονται νόμιμα στην Ελλάδα. Εξαιρούνται οι ομογενείς από την Τουρκία, την Αλβανία και τις χώρες της πρώην ΕΣΣΔ, των οποίων το νομικό καθεστώς ρυθμίζεται από ειδικές διατάξεις. Σύμφωνα με το άρθρο 3 της ΚΥΑ, «η ομογενειακή ιδιότητα αποδεικνύεται με δημόσια έγγραφα ελληνικών ή ξένων αρχών, όπως εγγραφές σε δημοτολόγια ή προξενικά μητρώα, καθώς και άλλα δημόσια έγγραφα που επιβεβαιώνουν την ελληνική καταγωγή»²¹⁷. Στο έγγραφο με αριθμό πρωτοκόλλου 6707/2016/10-02-2016 του Υπουργείου Εσωτερικών, αναφέρεται ότι αποδεικτικά της ομογενειακής ιδιότητας μπορούν να είναι επίσης πιστοποιητικό προξενείου ή πιστοποιητικό βάπτισης, καθώς και οποιοδήποτε άλλο δημόσιο έγγραφο που επιβεβαιώνει την ελληνική καταγωγή²¹⁸.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΟΜΟΓΕΝΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΟΓΕΝΩΝ

Ο χαρακτηρισμός ενός προσώπου ως ομογενούς αλλοδαπού έχει μεγάλη σημασία στο Δίκαιο κατάστασης αλλοδαπών, όσον αφορά τη νομική του κατάσταση, διότι ο νομοθέτης τον εξισώνει πολλές φορές με τον ημεδαπό, έχοντας την ίδια μεταχείριση με αυτόν. Για παράδειγμα στο άρθρο 6 παρ. 1 του Κώδικα περί Δικηγόρων ορίζεται ότι «Έλληνας το γένος μπορεί να διορισθεί δικηγόρος μετά από άδεια του Υπουργού Δικαιοσύνης μετά τη διατύπωση γνώμης του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου»²¹⁹. Από την άλλη, ένα άτομο αν χαρακτηριστεί αλλογενές, αντιμετωπίζεται σαν αλλοδαπός, αλλά το ζήτημα είναι ότι ακόμα και αν αποκτήσει την ελληνική ιθαγένεια, υπάρχουν περιπτώσεις που δεν αντιμετωπίζεται το ίδιο με τον ημεδαπό.

Το ελληνικό δίκαιο, φαίνεται να αντιμετωπίζει με ευνοϊκότερο τρόπο τον ομογενή αλλοδαπό ενώ ταυτόχρονα συνεχίζει να μεταχειρίζεται τον αλλογενή που πολιτογραφήθηκε Έλληνας με πιο δυσμενή τρόπο σε σχέση με τους λοιπούς ημεδαπούς. Η ευνοϊκή αυτή μεταχείριση φαίνεται ιδιαίτερα στα ζητήματα κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας, παρατηρώντας πόση σημασία έχει η ιδιότητα του ομογενή σε σχέση με του αλλογενή. Ο Έλληνας νομοθέτης έχει καθιερώσει ένα ευνοϊκότερο καθεστώς για την ομάδα των ομογενών. Για παράδειγμα, η διαδικασία της πολιτογράφησης είναι περισσότερο αυστηρή για τους αλλογενείς

²¹⁶ Άρθρο 2 παρ. 3, περ. α') ββ' της ανωτέρω ΚΥΑ 4000/3/84/13-01-2014

²¹⁷ Άρθρο 3 παρ. 4 της ΚΥΑ υπ' αριθμόν 123/04-01-2016

²¹⁸ Έγγραφο υπ' αριθ.πρωτ. 6707/2016/10-02-2016 του ΥΠΕΣΔΑ, «Παροχή οδηγιών για την ορθή εφαρμογή των διατάξεων της υπ' αριθμ. 123/2016 Κοινής Υπουργικής Απόφασης (ΦΕΚ 35 Β')», σελ. 3, <http://www.ypes.gr/UserFiles/a5ebf6c0-bd0d-4086-b4b2-a8be249e66da/eggr6707-10022016.pdf> (28-09-2024)

²¹⁹ Άρθρο 6 παρ. 1 Κώδικας περί Δικηγόρων

αλλοδαπούς καθώς απαιτείται χρονική προϋπόθεση προηγούμενης διαμονής επτά ετών στη χώρα, περισσότερα δικαιολογητικά, η συμμετοχή του σε γραπτές εξετάσεις, υψηλότερο παράβολο σε σχέση με τους ομογενείς κ.α.

Παρατηρείται ότι η ελληνική πολιτεία στο πλαίσιο χορήγησης της ελληνικής ιθαγένειας σε ομογενείς αλλοδαπούς, βαρύνουσα σημασία δίνει στο κριτήριο της ελληνικής εθνικής συνείδησης. Από την άλλη, όταν αφορά το πως θα μεταχειριστεί τον ομογενή αλλοδαπό στην έννομη ζωή, βασικό κριτήριο αποτελεί η ελληνική του καταγωγή²²⁰. Χάρην αυτής, ο νομοθέτης προβλέπει ευνοϊκότερη μεταχείριση για τους ομογενείς σε σχέση με τους αλλογενείς αλλοδαπούς στο πλαίσιο του Δικαίου Κατάστασης Αλλοδαπών, και το στοιχείο της εθνικής συνείδησης εξετάζεται ανά περίπτωση²²¹.

Η διαφορετική αντιμετώπιση μεταξύ ομογενών και αλλογενών ημεδαπών, πλέον έχει αρχίσει να εξαλείφεται και φαίνεται μια αλλαγή πλεύσης του νομοθέτη²²². Μέχρι πρότινος πάντως, ο νομοθέτης εξακολουθούσε να τους διακρίνει λόγω της αλλογενούς καταγωγής τους παρόλο που είχαν πολιτογραφηθεί Έλληνες, θέτοντας κωλύματα διορισμού σε συγκεκριμένα επαγγέλματα, κυρίως χρονικούς περιορισμούς. Για παράδειγμα, στον Υπαλληλικό Κώδικα (ν. 3528/2007, ο οποίος καταργήθηκε με το άρθρο 47 του ν. 4604/2019) στο άρθρο 4 παρ. 4 «*όσοι αποκτούν την ελληνική ιθαγένεια με πολιτογράφηση δεν μπορούν να διορισθούν ως υπάλληλοι πριν από τη συμπλήρωση ενός (1) έτους από την απόκτηση της*»²²³. Επίσης, στο ν. 3566/2007 για τον Οργανισμό του Υπουργείου Εξωτερικών (ο οποίος καταργήθηκε με το ν. 4781/2021) προβλεπόταν ότι «*Όσοι αποκτούν την ελληνική ιθαγένεια με πολιτογράφηση δεν μπορούν να διορισθούν πριν από τη συμπλήρωση τριών ετών από την πολιτογράφηση τους*»²²⁴.

Μία ακόμα τέτοια περίπτωση ήταν και η διάταξη 30 παρ.3 του ν. 3086/2002 του Οργανισμού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (ο οποίος καταργήθηκε με το άρθρο 124 του ν. 4831/2021) που όριζε ότι «*αλλογενείς δεν μπορούν να διοριστούν προτού παρέλθουν 5 έτη από την απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας*»²²⁵, ενώ παράλληλα στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου όριζε ότι «*Έλληνας το γένος, που δεν έχει την ελληνική ιθαγένεια, είναι δυνατόν να διοριστεί σύμφωνα με τις εξαιρέσεις, που προβλέπονται από ειδικούς νόμους*»²²⁶.

Όσον αφορά τη νομολογία, σύμφωνα με το ΣτΕ στη απόφαση υπ' αριθμόν 2946/2015 τμήμα Γ', η πλειοψηφία υποστήριξε ότι «*ο περιορισμός όμως αυτός δεν οδηγεί σε πλήρη και οριστικό αποκλεισμό αυτών από το εν λόγω δικαίωμα και, κατά συνέπεια, δεν αντίκειται στις περί ισότητας διατάξεις του άρθρου 4 του Συντάγματος...*». Από την άλλη, η μειοψηφία υποστήριξε ότι «*...αντίκειται στις περί ισότητας διατάξεις του άρθρου 4 του Συντάγματος, που εγγυάται την ίση πρόσβαση όλων των Ελλήνων πολιτών στις δημόσιες λειτουργίες και δεν επιτρέπει την διάκριση αυτών αναλόγως της εθνικής τους καταγωγής*»²²⁷. Στην απόφαση υπ' αριθμόν 205/2016 του ΣτΕ Τμήμα Ε', έκρινε μη νόμιμη τη διάταξη προεδρικού διατάγματος που αφορούσε την πρόσληψη Ανθυπασιπιστών σε Σχολή Πυροσβεστικού Σώματος, σύμφωνα με την οποία δεν επέτρεπε σε πολιτογραφηθέντες να εισάγονται στη Σχολή, πριν

²²⁰ Α. Γραμματικάκη-Αλεξίου/Ζ. Παπασιώπη-Πασιά/Ε. Βασιλακάκης, ό.π. υποσ. 3, σελ. 517

²²¹ Α. Γραμματικάκη-Αλεξίου/Ζ. Παπασιώπη-Πασιά/Ε. Βασιλακάκης, ό.π. υποσ. 3, σελ. 517

²²² Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 39, σελ. 20

²²³ Άρθρο 4 παρ. 4 του ν. 3528/2007, ο οποίος καταργήθηκε με το άρθρο 47 του ν. 4604/2019

²²⁴ Άρθρο 66 παρ. 1 του ν. 3566/2007, ο οποίος καταργήθηκε με το ν. 4781/2021

²²⁵ Άρθρο 30 παρ. 3 του ν. 3086/2002 ο οποίος καταργήθηκε με το άρθρο 124 του ν. 4831/2021

²²⁶ Άρθρο 30 παρ. 2 του ν. 3086/2002 ο οποίος καταργήθηκε με το άρθρο 124 του ν. 4831/2021

²²⁷ ΣτΕ 2946/2015 Τμήμα Γ'

συμπληρώσουν ένα έτος από την κτήση της ελληνικής ιθαγένειας, υποστηρίζοντας το δικαστήριο ότι με την κτήση της ιθαγένειας δημιουργείται μια νέα νομική κατάσταση για τον πολιτογραφηθέντα και εξομοιώνεται πλήρως με αυτόν που έχει την ελληνική ιθαγένεια από καταγωγή, οπότε απολαμβάνει τα ίδια δικαιώματα²²⁸.

Εν όψει του ν. 4443/2016 (και πιο παλιά με το ν. 3304/2005 που καταργήθηκε), που ενσωμάτωσε τις Οδηγίες 2000/43/EK περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής, της Οδηγίας 2000/78/EK για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία και της Οδηγίας 2014/54/ ΕΕ περί μέτρων που διευκολύνουν την άσκηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων στο πλαίσιο της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, αρκετές από τις νομοθεσίες που εισήγαγαν διακρίνουσα μεταχείριση για τους αλλογενείς ημεδαπούς, έχουν παύσει πια να ισχύουν²²⁹. Πάντως εισάγει στο άρθρο 3 παρ. 3 εξαίρεση «στις περιπτώσεις που προβλέπεται ειδικώς αιτιολογημένη διαφορετική μεταχείριση λόγω ιθαγένειας και δεν θίγουν τις διατάξεις και τις προϋποθέσεις του νομικού καθεστώτος των υπηκόων τρίτων χωρών εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης ή των ατόμων άνευ ιθαγένειας που ζουν στην Επικράτεια»²³⁰. Βέβαια, η συγκεκριμένη διάταξη αφορά αλλοδαπούς και δεν αναφέρεται σε αλλογενείς ημεδαπούς.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- 1) Αρχοντάκη Α./Σιμισίβε Π., Οι αρνητικές διοικητικές πράξεις στο δίκαιο καταστάσεως αλλοδαπών, ΕΜΕΔ 2014
- 2) Βάλληδης Π., Δίκαιον Ιθαγενείας, Αντ. Σάκκουλας, 1943
- 3) Βεντούρα Λ., Μετανάστευση και Έθνος, Μετασχηματισμοί στις συλλογικότητες και τις κοινωνικές θέσεις, ΕΜΝΕ-Μνήμων, 1994
- 4) Βόγλη Ε., Το Μεγάλο Έθνος των Ελλήνων και η Μικρή Ελλάδα. Ζητήματα ταυτότητας και ιθαγένειας στην Ελλάδα του 19ου αιώνα, Ίστωρ (15) 2007
- 5) Βόγλη Ε., «Έλληνες το γένος». Η ιθαγένεια και η ταυτότητα στο εθνικό κράτος των ελλήνων (1821-1844), Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, 2007
- 6) Βόγλη Ε., «Η ελληνική πολιτική απέναντι στους απόδημους Έλληνες κατά το πρώτο μισό του 20ού αιώνα» σε Μ. Rossetto, Μ. Tsianikas, G. Couvalis and Μ. Palaktsoglou (επιμ..) "Greek Research in Australia: Proceedings of the Eighth Biennial International Conference of Greek Studies, Flinders University, June 2009", Flinders University Department of Languages - Modern Greek: Adelaide
- 7) Βόγλη Ε.-Μυλωνά Χ., Έλληνες Εισί...Στρατηγικές Διαχείρισης Επαναπατρισμένων Ομογενών στη σύγχρονη Ελλάδα, 1990-2007 σε Παύλου Μ.- Σκουλαρίκη Α.(επιμ.) Μετανάστες και Μειονότητες, Λόγος και Πολιτικές, Βιβλιόραμα, 2010
- 8) Βρέλλης Σ., Δίκαιο αλλοδαπών, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2003

²²⁸ Α. Γραμματικάκη-Αλεξίου/Ζ. Παπασιώπη-Πασιά/Ε. Βασιλακάκης, ό.π. υποσ. 3, σελ. 518

²²⁹ Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, ό.π. υποσ. 39, σελ. 21

²³⁰ Άρθρο 3 παρ. 3 ν. 4443/2016

- 9) Γραμματικάκη-Αλεξίου Α./Παπασιώπη-Πασιά Ζ./Βασιλακάκης Ε., Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2017
- 10) Γραμματικάκη-Αλεξίου Α./Παπασιώπη-Πασιά Ζ./Βασιλακάκης Ε., Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2012
- 11) Γραμμένος Σ., Το δίκαιο της ελληνικής ιθαγένειας, εκδ. Γ. Καραναστάση, 2005
- 12) Δαγτόγλου Π., Ατομικά Δικαιώματα, ΑΝΤ. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, 2005
- 13) Δαγτόγλου Π., Συνταγματικό Δίκαιο: Ατομικά Δικαιώματα, 4η Έκδοση Ενημερωμένη (Φοιτητική Έκδοση), Εκδόσεις Σάκκουλα, 2012
- 14) Δετσαρίδης Χ., Αλλοδαπός-Πολίτης, ΤοΣ 2-3-4/2012
- 15) Δετσαρίδης Χ., εισαγωγικές παρατηρήσεις σε «Ο Κώδικας Μετανάστευσης & ο Κώδικας Ιθαγένειας», Νομική Βιβλιοθήκη, 2015
- 16) Ευρυγένης Δ., Το Διεθνές Δίκαιον και η Ιθαγένεια - Η απόφασις του Διεθνούς Δικαστηρίου επί της υποθέσεως Nottebohm, Αρμενόπουλος, 1958, 441 επ. (και σε ανάτυπο). <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/18/018-19550406-JUD-01-00-FR.pdf>
- 17) Κατρούγκαλος Γ., Παρατηρήσεις στην ΣτΕ Ολ 460/2013, ΘΠΔΔ 1/2013
- 18) Κουλούρη Χ., Εθνική ταυτότητα και ιδιότητα του πολίτη στη σύγχρονη Ελλάδα, Σύγχρονα Θέματα, Τ. 106, 2009
- 19) Κρίσπη-Νικολετοπούλου Ε., Η Ιθαγένεια: Γενική Θεωρία-Συγκριτικόν Δίκαιον, Αντ. Σάκκουλα, 1965
- 20) Κρίσπη Η., Κτήση της Ελληνικής Ιθαγένειας κατά τη Διεθνή Σύμβαση της Λωζάνης (1923)-Αρμοδιότητα του Υπουργού Εσωτερικών και Δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων σε θέματα ιθαγένειας (Γνωμοδότηση) σε μτφ. Χατζηϊωάννου Α., Κοινοδικίον, 1997
- 21) Κωστόπουλος Τ., Αφαιρέσεις Ιθαγένειας-Η σκοτεινή πλευρά της Νεοελληνικής Ιστορίας (1926-2003), Σύγχρονα Θέματα 2003 (83),
- 22) Μαριδάκης Γ., Ιδιωτικόν Διεθνές Δίκαιον, ΑΝΤ. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, 1967
- 23) Μπαλτσιώτης Λ., Η ιθαγένεια ως μέσον συμπερίληψης αποκλεισμού στα μεταθωμανικά Βαλκάνια :Συγκρίνοντας τις περιπτώσεις της Βουλγαρίας, της Ελλάδας και της Τουρκίας, σε (επιμ.) Κουζέλη Γ./Χριστόπουλου Δ., Ιδιότητα του Πολίτη, Πολιτικός Λόγος, Ιστορία και Κανόνες σε Συγκριτικές Προοπτικές, Εκδόσεις Πατάκη, 2012
- 24) Μπαλτσιώτης Λ./Τέλλογλου Τ./Τσιτσελίκης Κ./Χριστόπουλος Δ., Η Ελληνική Μειονότητα της Αλβανίας, Σύγχρονα Θέματα, τ. 24, 2001
- 25) Μπαλτσιώτης Λ., Η Ελληνική μειονότητα της Αλβανίας σήμερα, στο Ελληνική μειονότητα της Αλβανίας: Εκπαίδευση και δημογραφική κινητικότητα στην Αλβανία και την Ελλάδα, Κοινοφελές Ίδρυμα Ιωάννη Σ.Λάτση, 2009
- 26) Μπαλτσιώτης Λ., «Ιθαγένεια και Πολιτογράφηση στην Ελλάδα της μετανάστευσης: (αντι)φάσεις μιας αδιέξοδης πολιτικής», σε (επιμ.) Μ. Παύλου-Δ. Χριστόπουλος, Η Ελλάδα

της Μετανάστευσης-Κοινωνική συμμετοχή, δικαιώματα και ιδιότητα του πολίτη, Εκδόσεις Κριτική, 2004

27) Μπαλτσιώτης Λ., «Ομογενείς» ή «Αλλογενείς»: Η περίπτωση των ορθόδοξων της Αντιόχειας στην Τουρκία, σε (επιμ.) Βεντούρα Λ.-Μπαλτσιώτης Λ., Το Έθνος πέραν των συνόρων, «ομογενειακές» πολιτικές του Ελληνικού Κράτους, Βιβλιόραμα, 2013

28) Μπεντερμάχερ-Γερούσης Α., Ελληνικόν Δίκαιον Ιθαγένειας, Σάκκουλας, 1976

29) Μπεντερμάχερ-Γερούσης Α., Η έννομος θέσις του αλλοδαπού εν Ελλάδι, Αρμενόπουλος 1973 (3)

30) Μεταλληνός Σ., «Έλλην το γένος»-«Ομογενής», ΝοΒ 1973 (21)

31) Παμπούκης Χ., Το άρθρο 19 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας. Ρέκβιεμ για μια αναχρονιστική διάταξη, Σύγχρονα Θέματα, τεύχος 63, 1997(19)

32) Παπαδάκη Π., Η Συνταγματική και Διεθνής Προστασία της Ιθαγένειας, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2020

33) Παπαδημητρίου Γ., Το Σύνταγμα και η εκούσια αποβολή της ιθαγένειας, ΤοΣ 1979

34) Παπαθανασίου Χ., Η διάκρισις μεταξύ «ομογενών» και «αλλογενών» εις τον Νέον Κώδικα Ιθαγένειας, Νέον Δίκαιον, 1959 (15)

35) Παπαθεοδώρου Θ., «Νομικό Καθεστώς Αλλοδαπών-Ελληνική και Ευρωπαϊκή Νομοθεσία», Νομική Βιβλιοθήκη, 2015

36) Παπασιώπη-Πασιά Ζ., Δίκαιο Ιθαγένειας, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2011

37) Παπασιώπη-Πασιά Ζ., Δίκαιο αλλοδαπών, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2015

38) Παπασιώπη-Πασιά Ζ., Εξελίξεις στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Πολιτείας να ρυθμίζει η ίδια τα ζητήματα κτήσης και απώλειας της ιθαγένειας, ΕφημΔΔ 2014

39) Παπασιώπη-Πασιά Ζ., Ιθαγένεια-Υπηκοότητα: Δύο όροι με μονοσήμαντο περιεχόμενο; Η ελληνική ιθαγένεια. Η ευρωπαϊκή ιθαγένεια, Αρμενόπουλος, 1992

40) Παπασιώπη-Πασιά Ζ., Ιθαγένεια: Από τη θεωρία στην Πράξη. Αποκωδικοποίηση συμπερασμάτων, Αρμ. 1999 (10)

41) Παπασιώπη-Πασιά Ζ., Το «δικαίωμα» στην ιθαγένεια κατά το Σύνταγμα της Ελλάδας, Αρμενόπουλος 2009

42) Παπασιώπη-Πασιά Ζ., Το περιεχόμενο των εννοιών: «Εθνικότητα» και «Ιθαγένεια» στη Συμφωνία των Πρεσπών, Pro Justitia, τ.2, 2019

43) Παπαστυλιανός Χ., Η κτήση ιθαγένειας, η πολιτογράφηση και η συμμετοχή αλλοδαπών στις εκλογές της τοπικής αυτοδιοίκησης α΄ βαθμού. Αποτίμηση των αλλαγών που επέφερε ο ν. 3838/2010 από τη σκοπιά του συνταγματικού δικαίου, ΤοΣ 2/2010

44) Παραράς Π., Σύνταγμα - Corpus I, ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, 2010

45) Παύλου Μ., «Οι Έλληνες της Αλβανίας στην Ελλάδα», 10-02-2003, σελ. 2-5 σε <http://kemo.gr/index.php?sec=archive>

46) Πουλαράκης Ε./Ψωμιάδη Ε., Δίκαιο αλλοδαπών, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2007

- 47) Ραζέλος Δ., Η εγγραφή στα δημοτολόγια των παλιννοστούτων ομογενών ελλήνων, ΝοΒ, 1997
- 48) Σιταρόπουλος Ν., «Αφαίρεση της ιθαγένειας με κριτήριο την εθνοτική καταγωγή: Η βαριά σκιά του άρθρου 19 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας του 1955 (Ν.Δ. 3370/1955), ΕΔΠΑ 2007
- 49) Σταυρουλάκη Ε., Παρουσίαση της αποφάσεως ΣτΕ 460/2013 Ολομ. σε Συνήγορο 2013
- 50) Ταγαράς Χ., Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, Πανεπιστημιακές Παραδόσεις και κείμενα, Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα, 1995
- 51) Τάκης Α., Το «δικαίωμα» στην Ιθαγένεια και η εξουσία του δημοκρατικού νομοθέτη στην πολιτογράφηση, (Κυριαρχία, δικαιώματα και ιδιότητα του πολίτη)", www.constitutionalism.gr
- 52) Τσολάκου Θ., Η ελληνική ιθαγένεια μεταξύ εθνικής ενσωμάτωσης και πολιτικής ένταξης. (Σκέψεις με αφορμή την απόφαση ΣτΕ 350/2011, Δ' Τμ., για τις προϋποθέσεις κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας), www.constitutionalism.gr
- 53) Τσιούκας Γ., Αλλοδαποί πληθυσμοί στην Ελλάδα: Κατηγορίες και αριθμητικά δεδομένα, Σύγχρονα Θέματα, 107 (2009)
- 54) Τσιούκας Γ., Το νομικό καθεστώς των ομογενών Αλβανίας, στη μελέτη Ελληνική μειονότητα της Αλβανίας: Εκπαίδευση και δημογραφική κινητικότητα στην Αλβανία και την Ελλάδα, Κοινωφελές Ίδρυμα Ιωάννη Σ. Λάτση, 2009
- 55) Τσιτσελίκης Κ., «Από το Μιλλέτ στους μετανάστες: Πολιτικές χρήσεις της θρησκείας στην Ελλάδα», Σύγχρονα Θέματα, τεύχος 107 (2009)
- 56) Τσούκα Χ., Δίκαιο Ιθαγένειας, Νομική Βιβλιοθήκη, 2019
- 57) Τσούκα Χ., Δίκαιο Ιθαγένειας, Νομική Βιβλιοθήκη, 2022
- 58) Χριστόπουλος Δ., Οι μετανάστες στην ελληνική πολιτική κοινότητα» σε Παύλου Μ.-Χριστόπουλου Δ. (επιμ.) Η Ελλάδα της μετανάστευσης, κοινωνική συμμετοχή, δικαιώματα και ιδιότητα του πολίτη, Εκδόσεις Κριτική, Σειρά Μελετών 8, 2004
- 59) Χριστόπουλος Δ., Ποιος είναι Έλληνας Πολίτης; Το καθεστώς ιθαγένειας από την ίδρυση του ελληνικού κράτους ως τις αρχές του 21ου αιώνα, Βιβλιόραμα, 2012
- 60) Χρυσόγονος Κ., "Το 'δίκαιο του αίματος' και η πολιτική συμμετοχή αλλοδαπών στην τοπική αυτοδιοίκηση. Παρατηρήσεις στη ΣτΕ 350/2011" ΘΠΔΔ 2011
- 61) Χορομίδης Κ., Η Ιθαγένεια των Ελληνοπαίδων Πολιτικών Προσφύγων, Αρμενόπουλος 1977 (8-9)

ΞΕΝΗ

- 1) De La Pradelle A.G./Niboyet J.P., «Nationalité» σε Répertoire de droit international, 1931 T. 9

- 2) Brubaker R., *Citizenship and Nationhood in France and Germany*, Harvard University Press, Cambridge MA, 1998
- 3) Corthay E., *Les concepts de citoyenneté et de nationalité à la lumière du droit international public: Aperçu de quelques droits et obligations des Etats*, *Annales de Philosophie & des Sciences Humaines*, Holy Spirit University of Kaslik, Faculty of Philosophy and Humanities, Lebanon, Vol. 23, Tome 1, 2007
- 4) Papassiopi-Passia Z., *The Greek Nationality Law in a Nutshell*, RHDI 51, 1998
- 5) Venturas L., «'Deterritorialising' the Nation: the Greek State and 'Ecumenical Hellenism'» σε D. Tziouvas D. (επιμ.) «Greek Diaspora and Migration since 1700: Society, Politics and Culture», Ashgate, Burlington 2009
- 6) Vogli E., «A Greece for Greeks by Descent? Nineteenth-Century Policy on Integrating the Greek Diaspora» σε Tziouvas D. (επιμ.) *Greek Diaspora and Migration since 1700: Society, Politics and Culture*, Ashgate, Burlington 2009

NΟΜΟΘΕΤΙΚΑ ΚΑΙ ΛΟΙΠΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

- 1) LNTS, vol. 179, (1937-1938), p. 89 “Convention on Certain Questions relating to the Conflict of Nationality Laws”, The Hague, 12-04-1930, No.4137, <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/LON/Volume%20179/v179.pdf>
- 2) Έγγραφο ΥΠΕΣ Φ.82215/18303/9-7-2013 «Παροχή διευκρινίσεων σχετικά με τον εννοιολογικό προσδιορισμό των όρων «ιθαγένεια», «υπηκοότητα» και «εθνικότητα», http://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/eggr_f_82215_090713.pdf
- 3) Γνωμοδότηση ΝΣΚ 14/1990 (Τμήμα Διακοπών)
- 4) Εγκύκλιος 39 (α.π. 57191/11-11-1972) του ΥΠΕΣ, σε ΥΠΕΣΔΑ, Κώδιξ Ελληνικής Ιθαγένειας, (Ανατύπωση) Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα, 1995
- 5) Προσωρινό Πολίτευμα της Επιδάουρου
- 6) Νόμος της Επιδάουρου
- 7) Ηγεμονικό Σύνταγμα
- 8) Νομική Διάταξη Ανατολικής Χέρσου Ελλάδος
- 9) Πολιτικόν Σύνταγμα της Ελλάδος
- 10) Εγκύκλιος Υπουργείου Εσωτερικών 412/19-12-1961 (αριθμ. Πρωτ. 121559/412/19-12-1961) «Περί της εννοίας των εν τω Κώδικι Ελληνικής Ιθαγένειας όρων ‘ομογενής’ και ‘αλλογενής’»
- 11) Γνωμοδότηση ΝΣΚ (Ολ) 288/2011, σελ.4-5 <https://www.nsk.gr/web/nsk/anzitisi-gnomodoteseon>
- 12) Εγκύκλιος 104/1965, Α.Π. 51401/04-06-1965, παρατίθεται σε Υπουργείο Εσωτερικών Διοίκησης και Αποκέντρωσης, «Κώδιξ Ελληνικής Ιθαγένειας», Ανατύπωση, Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα 1995

- 13) Εγκύκλιος 6 ΥΠΕΣ, Φ. 102744/2709/28-01-2005 «Νέος Κώδικας Ελληνικής Ιθαγένειας»
- 14) Εγκύκλιος ΥΠΕΣ Φ.94345/14612/8/03-05-2001 «Εγκύκλιος για την εφαρμογή του Ν. 2910/2001(Α'91) «Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην Ελλάδα, κτήση της Ελληνικής Ιθαγένειας και άλλες διατάξεις», παρατίθεται σε Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, Δίκαιο Ιθαγένειας, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2003
- 15) Εγκύκλιος ΥΠΕΣ Φ.79174/16211/15-05-2001 «Τροποποιήσεις του Ν.2790/00, σχετικά με την κτήση της Ελληνικής Ιθαγένειας από ομογενείς της πρώην Σοβιετικής Ένωσης»
- 16) Γνωμ. ΝΣΚ (Τμ.Δ') 407/1993,
- 17) Γνωμ. ΝΣΚ (Τμ. Α') 706/1991,
- 18) Γνωμ. ΝΣΚ 674/1985
- 19) Γνωμ. ΝΣΚ (Τμ.Γ') 129/1972
- 20) Α.Ν. 1856
- 21) Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας
- 22) υπ' αριθ.πρωτ 949/14-03-1947 εμπιστευτική Εγκύκλιος του Υπουργείου Εσωτερικών
- 23) υπ' αριθμ. πρωτ.25419/2-06-1952 έγγραφο του Υπουργείου Εσωτερικών
- 24) Εγκύκλιος 412/19-12-1961
- 25) Φ.82215/101146/2010 εγκύκλιος της Διευθύνσεως Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών
- 26) ΕΓΚ Φ12//2021: ΕΓΓΡ.ΥΠΕΣ 7/4/21 (αρ. πρωτ: Φ1200000/2554) της Γενικής Διεύθυνσης Ιθαγένειας: «Νέα διαδικασία για τις αιτήσεις πολιτογράφησης αλλογενών αλλοδαπών».
- 27) Απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών 29845 (Β' 1652/22.04.2021) «Τεκμήρια για την οικονομική και κοινωνική ένταξη του αλλοδαπού που αιτείται την ελληνική ιθαγένεια» και ήδη την όμοια 58050 (Β' 3967/30.08.2021) «Τροποποίηση της υπ' αρ. 29845/22-4-2021 απόφασης του Υπουργού Εσωτερικών σχετικά με τα Τεκμήρια για την οικονομική και κοινωνική ένταξη του αλλοδαπού που αιτείται την ελληνική ιθαγένεια (Β' 1652)».
- 28) Εγκύκλιος 38788/26-7-2018 του Ειδικού Τομεακού Γραμματέα Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών, με θέμα «Η αναμόρφωση της δοκιμασίας πλήρωσης των ουσιαστικών προϋποθέσεων πολιτογράφησης» <http://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/eggr38788-26072018.pdf>
- 29) <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/t-ithageneia-OLO-eis.pdf>
- 30) ΓνωμΝΣΚ 290/2009, ΕΜΕΔ 2011
- 31) <https://www.ypes.gr/wp-content/uploads/2020/08/egk274-07082020.pdf>

- 32) Εγκύκλιος ΥΠΕΣ 34 (Φ. Φ.141886/14339/4-6-2014) «Παροχή οδηγιών σχετικά με τη διαδικασία πολιτογράφησης ομογενών αλλοδαπών οι οποίοι διαμένουν στο εξωτερικό – Άρθρο 10 του Ν.3284/2004», <http://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/egk34-04062014.pdf>
- 33) Εγκύκλιος 274 του Γενικού Γραμματέα Ιθαγένειας αριθ. πρωτ.: Φ.79174/50331/7-8-2020: «Νέες διατάξεις πολιτογράφησης ομογενών προερχόμενων από χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης: άρθρο 39 του ν.4604/2019 όπως ισχύει με τις τροποποιήσεις του άρθρου 36 του ν.4674/2020 – Γνωμοδότηση αριθ. 86/2020 Ν.Σ.Κ.».
- 34) Εγκύκλιος 8, Φ. 130181/29365/28-05-2010 «Τροποποίηση του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας» ΥΠΕΣ
- 35) Ν. 3838/2010
- 36) Ν. 3463/2006
- 37) Ν. 3938/2011
- 38) ΦΕΚ 1 Β΄/05-01-1983 «Ελεύθερος επαναπατρισμός και απόδοση της Ελληνικής Ιθαγένειας στους πολιτικούς πρόσφυγες» ΚΥΑ Εσωτερικών & Δημόσιας Τάξης
- 39) έγγραφο ΥΠΕΣ 17018.3/02/23-04-2003
- 40) Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης, Εθνικής Άμυνας, Εξωτερικών, Οικονομικών, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Δημόσιας Τάξης με αριθ. 4000/3/10-ε΄/15-04-1998 «Προϋποθέσεις, διάρκεια και διαδικασία παροχής δικαιώματος παραμονής και εργασίας των ελληνικής καταγωγής υπηκόων Αλβανίας» (ΦΕΚ 395 Β΄/29-04-1998
- 41) Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης-Εθνικής Άμυνας-Εξωτερικών-Οικονομικών-Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων-Δημόσιας Τάξης με αριθ. 4000/3/10-λε΄/30-05-2001 «Προϋποθέσεις, διάρκεια και διαδικασία παροχής δικαιώματος παραμονής και εργασίας στους ελληνικής καταγωγής υπηκόους Αλβανίας» (ΦΕΚ 707 Β΄/06-06-2001)
- 42) Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης-Οικονομίας και Οικονομικών-Εθνικής Άμυνας-Εξωτερικών- Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας- Δημόσιας Τάξης με αριθ. 4000/3/10-δ΄/9-5-2005 «Παραμονή και εργασία Ομογενών από Αλβανία» (ΦΕΚ 646 Β΄/13-05-2005)
- 43) Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης – Οικονομικών – Εξωτερικών – Εθνικής άμυνας – Εργασίας και κοινωνικής ασφάλισης – Προστασίας του πολίτη με αριθ. 4000/3/10-ξζ΄/14-05-2010 «Παραμονή και εργασία ομογενών από Αλβανία» (ΦΕΚ 665 Β΄/17-05-2010)
- 44) Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Εξωτερικών- Οικονομικών- Εθνικής Άμυνας- Εσωτερικών-Εργασίας, Κοινωνικής ασφάλισης και πρόνοιας- Δημόσιας τάξης και προστασίας του πολίτη με αριθ. 4000/3/10-πβ΄/14-11-2012 «Παραμονή και εργασία ομογενών από Αλβανία» (ΦΕΚ 3043 Β΄/15-11-2012)
- 45) Ν.3907/2011
- 46) Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Εξωτερικών-Οικονομικών-Εθνικής Άμυνας-Εσωτερικών- Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας-Δημόσιας Τάξης και

Προστασίας του Πολίτη με αριθ. 4000/3/10-πγ'/20-01-2015 «Τροποποίηση διατάξεων της υπ' αριθμ. 4000/3/10-πβ'/ 14-11-2012 κοινής υπουργικής απόφασης «Παραμονή και εργασία ομογενών από Αλβανία» (Β'3043)» (ΦΕΚ 119 Β'/21-01-2015).

47) Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης-Εθνικής Άμυνας-Εξωτερικών-Οικονομικών-Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων-Δημόσιας Τάξης με αριθ 4864/8-γ/17-07-2000 «Περιεχόμενο και διαδικασία χορήγησης Ειδικού Δελτίου Ταυτότητας σε ομογενείς χωρών τέως Ε.Σ.Σ.Δ.» (ΦΕΚ 911 Β'/26-07-2000)

48) υπ' αριθ. 7004/3/29-ιστ'/28-08-2000 απόφαση του Υπουργού Δημόσιας Τάξης «Μεταβίβαση αρμοδιοτήτων Υπουργού Δημόσιας Τάξης σε υφιστάμενα υπηρεσιακά όργανα» (ΦΕΚ 1088 Β'/31-08-2000), κεφάλαιο ΙΕ' παρ. 7, Α. Αργυρού, «Το νομικό καθεστώς των παλιννοστούντων ομογενών από τις χώρες της πρώην ΕΣΣΔ», Αρμ.2001

49) Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Εξωτερικών – Οικονομικών – Εθνικής Άμυνας – Εσωτερικών – Εργασίας, Κοινωνικής ασφάλισης και πρόνοιας – Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη με αριθ. 4000/3/84/13-01-2014 «Παραμονή και εργασία ομογενών υπηκόων Τουρκίας» (ΦΕΚ 53 Β'/16-01-2014)

50) ΚΥΑ υπ' αριθμόν 123/04-01-2016

51) Έγγραφο υπ' αριθ.πρωτ. 6707/2016/10-02-2016 του ΥΠΕΣΔΑ

52) Κώδικας περί Δικηγόρων

53) Ν. 3528/2007

54) Ν. 3566/2007

55) Ν. 3086/2002

56) Ν. 4443/2016

57) ΣΛΕΕ

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

1) <https://www.dikastikoreportaz.gr/proypothesesis-gia-tin-ktisi-tis-ellinikis-ithageneias-apo-omogeneis-tis-proin-sobietikis-enosis/>

2) ΣτΕ Ολ. 1831/2021

3) ΣτΕ Ολ.1068/2015

4) ΣτΕ Ολ. 316/2014

5) ΣτΕ 2546/2002

6) ΣτΕ Ολ 460/2013, https://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/StE-2013_460.pdf

7) ΣτΕ 2756/1983

8) ΣτΕ Ολ. 1831/2021

- 9) ΣτΕ 1067/2015
- 10) ΣτΕ Ολ. 316/2014 επταμ.
- 11) ΣτΕ 2957/2012, 2497/2011, 1882/2009
- 12) ΔΕφΑθ 1804/2020
- 13) ΔΕφΑθ 2031/2012
- 14) ΣτΕ 3072/2010, 2633/2009
- 15) ΣτΕ 208/2012, 1644/2010, 2633/2009
- 16) ΣτΕ 263/2020
- 17) ΣτΕ 2946/2015 Τμήμα Γ'